

Stem wijzer, stem begrijpelijker

Kwalitatief onderzoek naar de invloed van StemWijzer op het begrip van politieke kwesties en inzicht in partijstandpunten en het bepalen van een positie ten opzichte van standpunten

Eindwerkstuk Communicatiestudies

Jacqueline Booij

3500500

Taal- en cultuurstudies, hoofdrichting communicatiekunde

Onder begeleiding van mw. B.C. Holleman

12 mei 2014

Samenvatting

In de aanloop naar de verkiezingen vullen weer veel mensen een stemhulp, ook wel een Voting Advice Application (VAA) genoemd, in. De doelen van een VAA zijn het vergroten van het begrip in politieke kwesties en het verkrijgen van inzicht in partijstandpunten. In deze bachelorscriptie zijn, door middel van een kwalitatief onderzoek, gebruikerservaringen van twintig gebruikers van StemWijzer verkregen. In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal: *In hoeverre leidt het gebruik van StemWijzer tot begrip van politieke issues en het verkrijgen van meer inzicht in standpunten van politieke partijen?*

Uit het onderzoek bleek dat een groot deel van de participanten begripsproblemen had als ze de stellingen wilden beantwoorden. Hierdoor begrepen ze de politieke issues niet altijd, maar de participanten losten hun begripsproblemen niet altijd op. Slechts enkelen zochten meer informatie over onbekende begrippen en locaties op via Google. Eén participant las tijdens het beantwoorden van een stelling de partijtoelichtingen. Hoewel participanten begripsproblemen hadden, gaven ze wel aan dat ze begrip hadden gekregen van politieke kwesties en dat ze meer inzicht hadden gekregen in standpunten van politieke partijen. Dat inzicht krijgen zij, omdat zij partijtoelichtingen in het resultatenscherf hadden gelezen. Een andere manier waarop zij meer inzicht kregen was het bekijken van de partijwebsites. Het gebruik van de VAA zorgde er ook voor dat iets meer dan de helft van de participanten na het gebruik van StemWijzer gemotiveerd was om zich in de politiek te verdiepen.

Inleiding

‘Ook dit jaar hebben veel mensen vragenlijsten op internet ingevuld om te kijken op welke partijen ze kunnen stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen. Het Kieskompas zegt een drukke periode achter de rug te hebben, de Stemwijzer trok juist minder bezoekers’ (de Volkskrant, 19 maart 2014).¹ Dat berichtte de Volkskrant in de verkiezingsochtend van de gemeenteraadsverkiezingen in 2014.

Deze twee websites zijn de bekendste Nederlandse Voting Advice Applications (VAAs) bij de verkiezingen. Tot in de avond voor de verkiezingen zijn er 850.000 bezoekers op de website van KiesKompas en 690.000 bezoekers op de website van StemWijzer geweest. StemWijzer berichtte dat op de verkiezingsdag nog 300.000 bezoekers hun stemhulp hebben gebruikt.² Uiteindelijk heeft ongeveer twintig procent van de kiezers StemWijzer gebruikt. Burgers vullen vaak één of meerdere stemhulpen in om in hun behoefte aan kennis te voorzien. Sinds de lancering van de eerste online stemhulp in 1998 is het aantal gebruikers van VAAs gestegen.

De onderzoekers Holleman en De Vreese hebben in 2012 het VAVI-project (Voting Advice Via Internet) opgezet.³ De onderzoekers willen inzicht krijgen in het gebruik van VAAs en de effecten van de opzet van VAAs. Op deze manier proberen de onderzoekers zich een beeld te vormen van de gebruikerservaringen van VAAs. Het VAVI-project is een onderdeel van het programma ‘Begrijpelijke Taal’ van het NWO.⁴ Deze bachelorscriptie is een onderdeel van dit project.

Dit onderzoek is als volgt opgebouwd: In de inleiding worden de aanleiding om VAAs te ontwikkelen, de opbouw en eerder onderzoek naar de effecten van VAAs besproken. Daarna wordt methode uitgelegd hoe dit onderzoek op is gebouwd. Eerst een rationele taakanalyse uitgevoerd waarin de cognitieve processen die gebruikers tijdens het invullen van een VAA uitvoeren worden benoemd. Daarna is er een bureauanalyse uitgevoerd, waarin gericht gekeken is naar de opbouw van StemWijzer. Daarop worden de resultaten van het kwalitatieve onderzoek naar gebruikerservaringen en begrip van politieke kwesties besproken. Na de resultaten volgt de conclusie, de discussie en een aantal aanbevelingen voor StemWijzer.

Behoeftte aan informatie over politiek

In de eerste helft van de vorige eeuw was de Nederlandse samenleving ingedeeld in verschillende zuilen, namelijk de Katholieke, Protestantse, socialistische en liberale zuil. De groep waartoe men behoorde werd bepaald door de overtuiging, maar werd doorgetrokken naar de politiek. Het was in die tijd vanzelfsprekend om op de politieke partij te stemmen, die bij jouw zuil hoorde. Zo zal een Protestantse burger op de Staatskundig Gereformeerde Partij (SGP), de Anti-Revolutionaire Partij (ARP) of de Christelijk-Historische Unie (CHU) hebben gestemd.

Vanaf de jaren zestig, maar vooral in de jaren zeventig was er sprake van ontzuiling. Door de opkomst van massamedia en de stijgende onderwijsparticipatie groeide de sociale mobiliteit. De jongere generatie zette zich af tegen de oudere generatie door tegen de gebruiken van hun ouders in niet op de politieke partij van hun zuil te stemmen. Het gevolg hiervan was dat de verzuilde partijen

¹ <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2784/Verkiezingen/article/detail/3618326/2014/03/19/Druk-bij-Kieskompas-rustiger-bij-Stemwijzer.dhtml> Geraadpleegd op: 20 maart 2014.

² <http://www.stemwijzer.nl/Nieuws2/Bijna-een-miljoen-bezoekers-voor-StemWijzer> Geraadpleegd op: 20 maart 2014.

³ <http://vavi.wp.hum.uu.nl/> Geraadpleegd op: 19 februari 2014

⁴ <http://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/programmas/begrijpelijke+taal/onderzoeksprojecten> Geraadpleegd op: 28 maart 2014

minder stemmen kregen en er door de jongere generatie nieuwe partijen werden opgericht, zoals D66. Deze partij is opgericht uit onvrede over de democratie in de politiek in de jaren zestig. Andere nieuwe partijen richtten zich op bepaalde issues, bijvoorbeeld dierenwelzijn. Daar richt de relatief recent opgerichte Partij voor de Dieren zich op.

Doordat burgers niet meer verbonden zijn aan hun zuil en zij de keuze hebben om vrij te stemmen, kunnen burgers verschillende motieven hebben om op een bepaalde partij te stemmen. Ten eerste kunnen burgers op hun gevoel afgaan. Een burger kan een goed of slecht gevoel hebben bij een politicus. Ten tweede is er *issue voting*, dat wil zeggen dat een kiezer weet dat een bepaalde partij over een bepaald onderwerp hetzelfde denkt als hijzelf. Daardoor kan de kiezer geneigd zijn om op deze partij te stemmen (Garzia, in: Cedroni & Garzia, 2010, p. 17). Ten derde kunnen kiezers een rationele keuze maken en de partijstandpunten van alle partijen lezen. Het is echter tijdrovend en cognitief inspannend om alle partijprogramma's door te nemen en burgers zijn niet altijd gemotiveerd om deze boekwerken te lezen. En juist bij de gemeenteraadsverkiezingen hebben burgers daar weinig behoefte aan

De motivatie om te stemmen is af te lezen in de opkomstpercentages. De opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 was landelijk 53,9 procent⁵ en in 2014 53,8 procent.⁶ Tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in 2010 hebben meer burgers gestemd, want 75,4 procent van de kiesgerechtigden heeft toen zijn stem uitgebracht.⁷

Opbouw van een VAA

De VAAs worden ontwikkeld voor gemeenteraadsverkiezingen, verkiezingen voor de Provinciale Staten verkiezingen voor de Eerste en Tweede Kamer en voor de Europese verkiezingen, maar ze worden niet alleen voor de Nederlandse burgers gemaakt. In andere landen met een meerpartijenstelsel in de politiek zijn ook VAAs ontwikkeld, bijvoorbeeld in België, Duitsland, Zwitserland en Portugal. De stemhulpen in de verschillende landen lijken sterk op elkaar, omdat ze gebaseerd zijn op de Nederlandse StemWijzer of KiesKompas, of het Vlaamse Doe de stemtest. Voor de aankomende Europese verkiezingen wordt Vote Match ontwikkeld, een VAA die burgers in vijftien EU-landen kunnen gebruiken.⁸ Het idee dat issues in stellingen zijn te vatten, lijkt een handige manier om op een leuke, weinig inspannende manier burgers kennis te laten maken met de politiek. Alleen kan de opzet van een VAA de kiezer op bepaalde manieren sturen.

Een VAA zou de burger die minder geïnteresseerd is in de politiek helpen om op een snelle manier meer inzicht te krijgen in politieke kwesties. Alle VAAs bestaan uit een aantal stellingen, waarover de gebruiker zijn mening moet geven. Na het beantwoorden van alle stellingen, krijgt de gebruiker een resultaat; een politieke partij waarmee hij veel overeenkomsten heeft. Daarna kan hij verder over politieke kwesties en standpunten kan nadenken. Op deze manier kunnen burgers in een korte tijd en met zo min mogelijk inspanning te weten komen welke belangrijke issues in de gemeentepolitiek spelen en wat de verschillende partijstandpunten zijn. In het resultaatgedeelte van een VAA krijgt de gebruiker een stemadvies en krijgt hij de mogelijkheid aangeboden om zich te

⁵ <http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=3>. Geraadpleegd op: 28 maart 2014

⁶ <http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/minder-kiezers-dan-ooit.9232503.lynkx>
Geraadpleegd op: 28 maart 2014

⁷ <http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=1> Geraadpleegd op: 28 maart 2014

⁸ <http://www.stemwijzer.nl/Nieuws2/Vote-Match-Europe-een-Europese-StemWijzer-in-vijftien-landen>
Geraadpleegd op: 11 april 2014

verdiepen in antwoorden die de partijen op de stellingen hebben gegeven. De burger kan dan op basis van de verkregen kennis zelf beoordelen op welke partij hij gaat stemmen. Het resultaat dat een VAA geeft is geen bindend advies, maar eerder een suggestie.

Sturende effecten

Het idee achter een VAA is heel eenvoudig, maar door de eenvoudig lijkende opzet, kunnen de makers de gebruiker eventueel op drie verschillende manieren sturen. Dat kan bij het selecteren van de issues, bij het formuleren van de stellingen en bij het weergeven van het resultaat. Hieronder komen deze verschillende vormen van sturing door een VAA aan bod.

Sturen door issuekeuze

De stellingen moeten divers, relevant en onderscheidend zijn (Walgrave, in: Cedroni & Garzia, 2010, p. 134). Diversiteit is belangrijk, omdat de stellingen een overzicht moeten geven van het hele politieke domein. Daarnaast moet een stelling relevant zijn. Dat wil zeggen dat het onderwerp van belang is in de huidige politiek. De gebruiker van een VAA moet aan de hand van een beperkte set stellingen een beeld krijgen van belangrijke kwesties in de politiek. In de Utrechtse politiek is het bouwen van een tunnel onder het Westplein een issue dat besproken wordt. Over deze kwestie staat dan ook een stelling in StemWijzer voor de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen van 2014.

Naast divers en relevant moeten de stellingen volgens Walgrave ook onderscheidend zijn. Stellingen waarmee alle partijen het eens of oneens zijn geven geen duidelijk beeld geven van de verschillen tussen politieke partijen. De issues in de stellingen van een VAA worden door de makers uit partijprogramma's gehaald. Daarna worden de issues voorgelegd aan de vertegenwoordigers van de partijfracties. Deze vertegenwoordigers bepalen vervolgens de standpunten van de partij ten opzichte van de voorgelegde onderwerpen. Zij hoeven hun standpunten niet altijd te onderbouwen, waardoor de gebruikers van een VAA niet altijd alle partijtoelichtingen kunnen lezen.

Als partijen hun standpunt wel onderbouwen, kan er een verschil zijn tussen hun antwoord en hun toelichting. In StemWijzer van de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen van 2014 staat een stelling over een discotheek op de Uithof (stelling 30), een issue dat ook belangrijk lijkt voor een partij die zich richt op studenten en starters. De partij Student & Starter is het eens met de stelling, want zij willen dat er wel een discotheek komt. Het standpunt hebben zij onderbouwd met een toelichting waarin de gebruiker kan lezen dat de partij van mening is dat het bouwen van een discotheek geen prioriteit is, omdat even verderop al een prima uitgaansgelegenheid bestaat.⁹

Niet alleen verantwoorden de vertegenwoordigers hun partijstandpunten niet altijd, maar ook leggen de makers van een VAA geen verantwoording af aan de politieke partijen over hun gekozen thema's. Volgens Nuytemans, Rosema en Anderson (De Volkskrant, 2012)¹⁰ moeten de stemhulpen 'met een flinke korrel zout worden genomen'. Dat vinden ze ook omdat de instrumentmaker ervoor kan kiezen om bepaalde issues niet in de stellingen op te nemen. Dit kan nadelig zijn voor issuepartijen als juist hun issues niet in de VAA worden opgenomen. Een voorbeeld hiervan is te vinden in StemWijzer van de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen van 2014. Bij deze verkiezingen doet de partij 'Student & Starter' mee. Deze partij richt zich onder andere op het tekort

⁹ <http://utrecht.stemwijzer.nl/#/stelling/30> Geraadpleegd op: 28 maart 2014

¹⁰ <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/10637/VK-Dossier-Verkiezingen-van-2012/article/detail/3311375/2012/09/05/Wetenschappers-waarschuwen-voor-gebruik-kieswijzer-als-stemhulp.dhtml>. Geraadpleegd op: 19 februari 2014

aan studentenkamers in de stad¹¹, maar daar staan in de huidige VAA geen stellingen over in.

Sturende formuleringen

Naast de issuekeuze kan de formulering van de stellingen onbedoeld invloed hebben op de gebruiker van een VAA. Het taalgebruik moet begrijpelijk zijn voor alle burgers. Het grootste deel van de Nederlandse bevolking heeft een mbo-opleiding gedaan, dus de stellingen moeten zo geformuleerd worden dat ze voor iedereen begrijpelijk zijn (De Graaf & Scheltens, 2011). Als een lezer de stelling niet begrijpt, kan hij ook geen goed antwoord kiezen.

Naast het begrip van de stellingen zijn er ook framingeffecten die de burger kunnen sturen, namelijk *valence framing* en *issue framing* (Holleman, Kamoen & De Vreese, 2013). Naast de begrijpelijkheid van de stellingen moet er ook worden gelet op sturend taalgebruik. Uit onderzoek (Holleman et al. 2013) blijkt dat de positieve of negatieve formulering van de stelling invloed heeft op het antwoord dat de gebruiker geeft. Dit effect heet valence framing. Een stelling kan positief geformuleerd (voorbeeld A) of negatief geformuleerd zijn (voorbeeld B):

A. 'De gemeente moet de hondenbelasting handhaven'.

B. 'De gemeente moet de hondenbelasting afschaffen'.

De gebruikers van een VAA zullen eerder een meer positief antwoord geven op een positieve stelling, dan een negatief antwoord. Het merendeel van de gebruikers zal het eens zijn met stelling A om de hondenbelasting te handhaven. Uit het onderzoek bleek ook dat de participanten eerder een negatief antwoord geven op een negatief geformuleerde stelling. De meerderheid zal het oneens zijn met stelling B waarin staat dat de hondenbelasting afgeschaft moet worden. Uit een ander onderzoek (Holleman, 2000 in: Holleman et al. 2013) blijkt dat attitudes niet veranderen als een stelling anders geformuleerd is, maar dat gebruikers de antwoordopties op een andere manier gebruiken.

Bij issue framing wordt de gebruiker in een bepaalde denkrichting gestuurd en kan daardoor een linker of rechtser antwoord geven. In het onderzoek van Holleman (Holleman, et al. 2013) hebben gebruikers verschillende kopjes boven stellingen gezien, bijvoorbeeld bij een stelling die gaat over het verbreden van een snelweg dat de ene keer onder het kopje 'mobiliteit' en een andere keer onder 'milieu' stond. Als de gebruiker aan 'mobiliteit' denkt, dan wil hij misschien dat de weg verbreedt wordt. Als hij denkt in het kader 'milieu' dan wil hij misschien dat de weg niet verbreed wordt, omdat een verbreding een grotere aanslag kan zijn op de luchtkwaliteit of op de natuur. Het kopje kan dus een invloed hebben op de denkrichting.

Sturing in resultaatweergave

De resultaatweergave heeft potentieel ook een sturende werking, maar de VAAs verschillen onderling in de sturende weergave van het resultaat. In KiesKompas worden de politieke partijen op de assen conservatief-progressief en links-rechts geplaatst en de gebruikers krijgen hun resultaat weergegeven als een stip die op een plaats in het spectrum geplaatst wordt. De makers bepalen de positie van elke partij op de as en deze plaatsing van een partij kan een effect hebben op het resultaat. Zo werd in de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 de rechtse Partij Voor de Vrijheid (PVV) in het midden van de as geplaatst. Daardoor werd een groep gebruikers van de VAA die niet overwegend links of rechts was, in de buurt van de PVV gepositioneerd (Van Steenis, 2012). Als de PVV meer aan de rechterkant op de as geplaatst was, dan zouden mensen die centraal op de as

¹¹<http://www.studentenstarter.nl/verkiezingsprogramma/> Geraadpleegd op: 27 februari 2014

gepositioneerd waren niet meteen in de buurt van deze partij komen. Dit sturende effect is kleiner bij StemWijzer, omdat deze VAA de gebruiker direct een resultaat geeft. De gebruiker krijgt één of meer partijen waarmee hij de meeste overeenstemming heeft, als advies en hoeft niet zelf een interpretatie te maken van zijn positie in het politieke veld. De gebruiker kan in het resultatenschermbereik meteen de antwoorden van de politieke partijen en hun toelichtingen per stelling lezen. Hiermee zorgt StemWijzer ervoor dat de gebruiker zo min mogelijk gestuurd wordt, want er wordt alleen uitgegaan van de verschillen en de overeenkomsten tussen de antwoorden van de partijen en de gebruiker.

Inconsistente resultaten

Behalve dat de VAAs sturende effecten hebben, zijn de uitslagen van de Nederlandse VAAs niet consistent als één burger twee verschillende VAAs invult. Dat verschil was het grootste bij het advies voor het CDA. In 2006 gaf StemWijzer deze partij vaker als advies dan KiesKompas. Het CDA was bij 13 procent van de gebruikers van StemWijzer de partij die het vaakst geadviseerd werd en bij Kieskompas kregen tegenover 21 procent van de gebruikers deze partij als advies. Het verschil is opvallend aangezien de groep gebruikers die StemWijzer invult niet verschilt met de groep die Kieskompas invult.

Er zijn burgers die de twee VAAs voor dezelfde verkiezing raadplegen. Minder dan de helft van de burgers die beide VAAs invulden, kreeg twee keer dezelfde partij als resultaat. Een gebruiker die uit KiesKompas het CDA kreeg als stemadvies, kreeg in StemWijzer vaak een andere partij als meest overeenstemmende partij (Kleinnijenhuis & Krouwel 2007, in: Walgrave, Nuytemans & Pepermans, 2009).

De uitkomsten verschillen niet alleen per VAA, maar de adviezen verschillen ook per verkiezing. Volgens de onderzoekers was er ook weer voor het CDA groot verschil. Het percentage aan gebruikers dat als stemadvies CDA kreeg verschilde het meest tussen 2002, 2003 en 2006. In 2002 kwam het CDA in twaalf procent van de adviezen naar voren. In 2003 in maar drie procent en in 2006 vijftien procent. Een verklaring voor deze verschillen zit in de selectie van de stellingen en niet in de antwoorden van VAA gebruikers (Kleinnijenhuis & Krouwel, in: Walgrave et al. 2009).

Advies wordt niet altijd overgenomen

Nemen mensen het advies van een VAA ook aan? Wetenschappers uit diverse disciplines plaatsen kanttekeningen bij de stemhulpen (De Volkskrant, 2012).¹² Zo pleiten Nuytemans en Rosema in dat artikel ervoor dat burgers de aangeboden kennis in de stemhulpen alleen ter informatie moeten aannemen, maar niet als een leidend advies. Wall, Krouwel & Vitiello (2011) hebben hier onderzoek naar gedaan. Zij concluderen dat als er uit het advies een partij komt die de burger voorheen niet in overweging heeft genomen, de burger het advies dan naast zich neerlegt. Als burgers al een sterkte voorkeurspartij hebben, dan heeft het advies geen invloed op hun partijkeuze. Alleen burgers die de geadviseerde partij al in overweging namen, kunnen beïnvloed worden door het resultaat uit de VAA (Wall, Krouwel & Vitiello, 2011).

Doelen van VAA

VAAs hebben niet de intentie om de burger een echt advies te geven. Walgrave (2010) is van mening

¹² <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/10637/VK-Dossier-Verkiezingen-van-2012/article/detail/3311375/2012/09/05/Wetenschappers-waarschuwen-voor-gebruik-kieswijzer-als-stemhulp.dhtml> Geraadpleegd op: 19 februari 2014.

dat: 'VAA should always be to help voters make a better decision, but never to give a real voting advice that should be followed blindly' (Walgrave, in: Cedroni & Garzia, 2010, p. 129).

VAA's willen burgers vooral kennis laten maken met de politieke kwesties die in de verkiezingstijd van belang zijn. Ze moeten op een eenvoudige manier inzicht bieden in partijstandpunten, zodat gebruikers beter begrip krijgen van politieke issues en meer inzicht krijgen in standpunten van politieke partijen. Daarnaast heeft een VAA het doel om de burger inzicht te laten krijgen in zijn positie ten opzichte van die partijen (Garzia, in: Cedroni & Garzia, 2010). Om ervoor te zorgen dat burgers dit met weinig cognitieve inspanningen kunnen doen, hebben de makers al issues geselecteerd en krijgt de burger een advies.

Maar worden de doelen van de makers ook door burgers bereikt? Uit onderzoek naar gebruikerservaringen blijkt dat iets meer dan de helft van de gebruikers meer informatie over partijen inwint. Zij krijgen dan meer kennis over politieke kwesties en voelen zich meer betrokken bij de politiek (Marschall, Boogers & Voerman, in: Cedroni & Garzia, 2010).

StemWijzer

Dit onderzoek heeft VAA StemWijzer als onderzoeksobject genomen. Deze stembulp is de meest gebruikte VAA van Nederland en is in 1989 bedacht is door De Graaf (De Graaf & Scheltens, 2011 en De Graaf, in: Cedroni & Garzia, 2010). De eerste papieren versies, die samen met de diskette gekocht konden worden, waren nog geen groot succes. Volgens De Graaf (De Graaf & Scheltens, 2011) waren er slechts vijftig diskettes verkocht en meer papieren versies. Deze eerste vorm van StemWijzer, de Didactische Handleiding Maatschappijleer was vooral bestemd voor scholieren. Door de technologische vooruitgang werden de diskettes overbodig, waardoor vanaf 1998 de online stembulp verscheen. Het aantal gebruikers van StemWijzer groeide door de jaren heen. Tegenwoordig gebruikt ongeveer een derde van het electoraat voor de verkiezingen StemWijzer (De Graaf, in: Cedroni & Garzia, 2010).

De opbouw van de Nederlandse StemWijzer wordt als basis gebruikt voor veel VAA's van andere landen. De Duitse VAA Wahl-o-mat is één van de exportversies van StemWijzer (Walgrave, Nuytemans & Pepermans, 2009) en is net als de Nederlandse moedervorm een verzameling van politieke issues die in de vorm van stellingen aan de burger worden voorgelegd. Alleen verschilt de werkwijze voor het verzamelen van de issues van die van andere VAA-makers.

De makers van StemWijzer organiseren workshops met politieke partijen, waarin belangrijke onderwerpen naar voren worden gedragen. Zij hebben een speciaal forum geopend waarop inwoners zelf belangrijke onderwerpen konden aandragen. Daarnaast lezen de makers van StemWijzer ook alle programma's door. Er wordt een groslijst voorgelegd aan de politieke partijen, die aangeven wat hun standpunten zijn. Uiteindelijk blijft er een lijst van dertig stellingen over die in de VAA komen.

Resultaatberekening

Het advies wordt in StemWijzer het resultaat genoemd. Het resultaat dat de gebruiker krijgt wordt berekend op basis van de *agreement-based* methode. Elke overeenkomst tussen de gebruiker en een partij is één punt. Tijdens het invullen van StemWijzer kan de gebruiker ervoor kiezen om bepaalde stellingen extra gewicht toe te kennen, zodat die issues zwaarder meetellen voor de berekening van

het resultaat. De punten op die stellingen verdubbelen.¹³ In het resultatenscherf komt de partij waarmee de gebruiker de minste verschillen heeft, bovenaan in de lijst te staan.

Toen StemWijzer nog de *closest distance* methode hanteerde, werd er nog met een andere puntentelling gewerkt (zie grafiek 1). Als het antwoord maar met één stap verschilde, bijvoorbeeld oneens en neutraal, dan werd er één punt toegekend. Als de burger en de partij hetzelfde standpunt over een stelling hadden, werden er nul punten toegekend. De puntentelling verdubbelde als een stelling als ‘extra belangrijk’ werd gemarkeerd naar maximaal 4 punten (De Graaf & Scheltens, 2011, p. 7 en De Graaf, in: Cedroni & Garzia, 2010, p. 40).

Grafiek 1. Puntentoekening op basis van de kortste afstand

Partijen		Oneens	Geen van beide	Eens
Burger				
Oneens		0	1	2
Geen van beide		1	0	1
Eens		2	1	0

(De Graaf, in: Cedroni & Garzia, 2010, p. 40 en De Graaf & Scheltens, 2011, p. 7)

Doel van StemWijzer

De makers van StemWijzer vinden net als andere VAA-makers dat nadenken over politieke kwesties en inzicht krijgen in standpunten van politieke partijen belangrijk zijn: ‘Apart from a voting advice, StemWijzer challenges users to think about most important actual political questions. They get to know how parties think about these theses and through this reach new knowledge and insights’ (De Graaf, in: Cedroni & Garzia, p. 41). De makers van StemWijzer spreken niet over het bepalen van een positie van een gebruiker ten opzichte van de partijen, maar de gebruikers kunnen wel nadenken over hun positie als ze partijtoelichtingen lezen.

Onderzoeksvraag

Eerder onderzoek (Krouwel et al. 2012) heeft uitgewezen dat maar een beperkt aantal kiezers het advies van een VAA opvolgt. Tevens is uit eerder bacheloronderzoek naar Kieskompas gebleken dat mensen de opzet van de VAA waardeerden. De gebruikers kregen meer inzicht in hun positie in het politieke landschap. Alleen vormden de opmaak en de begeleidende teksten een probleem, omdat gebruikers niet altijd gebruik maakten van de analysemogelijkheden die Kieskompas biedt (Van Steenis, 2012). Kwalitatieve onderzoeken naar gebruikerservaringen met VAAs zijn nog maar weinig uitgevoerd, behalve de eerste onderzoeken van het VAVI-project. Het is nog onbekend of gebruikers de issues begrijpen en of ze door een VAA gemotiveerd worden om meer kennis over kwesties en standpunten te vergaren. Daarom staat de volgende vraag in dit onderzoek centraal: *In hoeverre leidt het gebruik van StemWijzer tot begrip van politieke issues, het verkrijgen van meer inzicht in standpunten van politieke partijen en hun positie ten opzichte daarvan?* Om deze vraag te beantwoorden, zijn de volgende drie deelvragen opgesteld:

Deelvraag 1: Begrijpen burgers door het gebruik van StemWijzer welke politieke kwesties er spelen? En hoe krijgen ze meer begrip van deze kwesties? Niet iedere burger is bekend met alle politieke kwesties die er op dit moment in de politiek spelen. De burger moet de dertig stellingen die in

¹³ http://www.stemwijzer.nl/Veelgestelde-vragen-over-de-StemWijzer#Hoe_worden_de_stellingen_gemaakt?
Geraadpleegd op: 19 maart 2014

StemWijzer staan beantwoorden en kan daarbij begripsproblemen hebben. Het is interessant om te kijken hoe burgers met begripsproblemen omgaan, omdat het oplossen van die problemen ertoe kan leiden dat men meer begrip krijgt van politieke kwesties en meer begrip van locaties of begrippen in het algemeen. Die begripsproblemen en –oplossingen worden geanalyseerd om op deze deelvraag een antwoord te geven.

Deelvraag 2: Op welke manieren krijgen gebruikers inzicht in politieke standpunten? En zijn gebruikers door het gebruik van StemWijzer meer gemotiveerd om zich in de politiek te verdiepen? StemWijzer biedt de gebruiker een aantal mogelijkheden om zich verder te verdiepen in politieke standpunten. De exacte mogelijkheden worden besproken in de bureauanalyse. In het observatie onderzoek wordt geanalyseerd welke mogelijkheden worden gebruikt om kennis te vergaren. De motivatie om zich te verdiepen in de politiek door het gebruik van StemWijzer speelt ook een rol.

Deelvraag 3: Hoe waarderen gebruikers het gebruik van StemWijzer? Als een burger StemWijzer gebruikt kan hij gemotiveerd worden om zich te verdiepen in de politiek, maar het is belangrijk dat hij via StemWijzer op een cognitief weinig inspannende manier kennis kan vergaren over de politiek. De waardering van het instrument staat in deze deelvraag centraal.

Methode

Voor dit onderzoek zijn gebruikerservaringen met betrekking tot StemWijzer verzameld. Hiertoe zijn er eerst een rationele taakanalyse en een bureauanalyse uitgevoerd. In de rationele taakanalyse is gekeken naar het ideale gebruik van StemWijzer en de cognitieve processen die een rol spelen als mensen een VAA invullen. In de bureauanalyse worden de onderdelen van StemWijzer geanalyseerd om te onderzoeken hoe de StemWijzer er voor de gemeenteraadsverkiezingen 2014 uit ziet. De opmaak en opbouw van de verschillende StemWijzerwebsites verschillen per gemeente. In dit onderzoek wordt enkel de StemWijzer voor de gemeente Utrecht onderzocht.

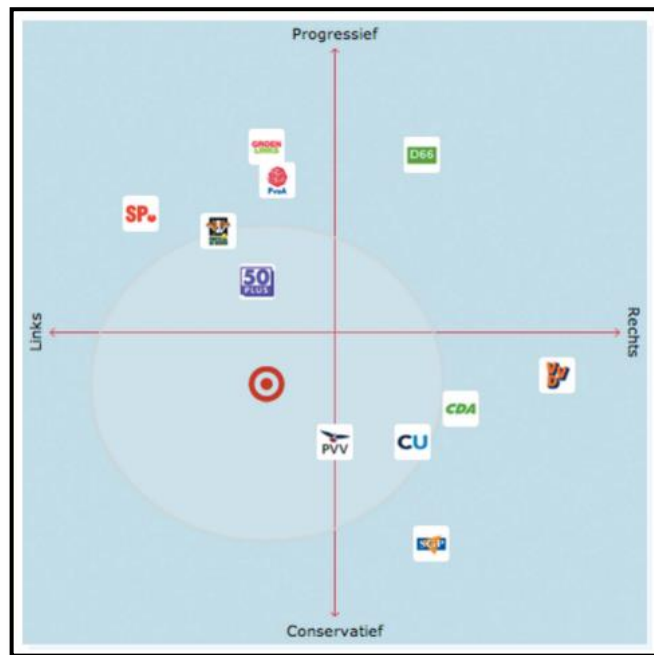
Er wordt gekeken naar de opbouw van de VAA, de stellingen en het resultatenschermb. In de bureauanalyse worden ook enkele stellingen uitgelicht die voor begripsproblemen kunnen zorgen. Het hardop-werkonderzoek is een onderzoek naar de ideale manier waarop gebruikers de VAA invullen.

De gebruikerservaringen werden verkregen door middel van de hardop-werkmethode, waarin de participanten uitgaan van hun eigen situatie. Kenmerkend aan deze methode is dat participanten alles wat ze doen en denken tijdens het onderzoek moeten verbaliseren. Daardoor werden er op drie manieren gegevens verzameld. Ten eerste werd het resultaat van de taak zichtbaar. Dit betekent dat de onderzoeker kon horen hoe de gebruiker door het instrument heenging. Ten tweede werd het denkproces vastgelegd en ten derde werden de gegevens uit het nagesprek vastgelegd (De Jong & Schellens, 1995, p. 140). De onderzoeker heeft een zo klein mogelijke rol, omdat hij de participant alleen niet-sturende cues geeft (meer hierover in de procedure). Alleen als de participant te lang stilviel en niet reageerde op de niet-sturende cues, stelde de onderzoeker licht sturende vragen. Op deze manier werd kwalitatieve informatie verzameld over begrip en waardering van de onderdelen van StemWijzer. Knelpunten van de VAA werden zichtbaar als gebruikers vertelden waarover ze dachten.

Participanten

In totaal zijn 22 participanten van achttien jaar en ouder uit de gemeente Utrecht gevraagd om mee te werken aan dit onderzoek (zie bijlage I). Vijftien participanten zijn oud-collega's van de onderzoeker. Zeven mensen zijn vrienden of kennissen van de onderzoeker of van collega's van de onderzoeker. Zij hebben een e-mail ontvangen met daarin de vraag of ze mee wilden werken aan een onderzoek waarvoor ze StemWijzer in moeten vullen. Daarin werd ook gevraagd of zij StemWijzer voor de gemeenteraadsverkiezingen 2014 nog niet ingevuld hadden. Als ze het wel ingevuld hadden, konden ze niet meer meedoen aan het onderzoek, omdat ze voorkennis hadden. Ze wisten dan welke stellingen in StemWijzer staan en konden toen al extra informatie opgezocht hebben.

De jongste participant is 22 jaar en de oudste is 54 jaar. Tien van hen hebben een WO-bachelor of master afgerond, zeven een hbo-opleiding en drie een mbo-opleiding. Er is expliciet gezocht naar gebruikers boven de achttien, omdat zij stemgerechtigd zijn. De proefpersonen verschilden in geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en politieke voorkeur. Twaalf participanten hebben een overwegend linkse, progressieve voorkeur en dat komt overeen met de overwegend linkse politieke partijen. De meeste partijen zijn staan ook links-progressief gepositioneerd, zoals GroenLinks, SP, PvdA, D66, Ouderen Partij Utrecht (OPU), Partij voor de Dieren en Student & Starter zijn progressieve linkse partijen (zie afbeelding 1).¹⁴

Afbeelding 1. Politiek spectrum

Uiteindelijk zijn de gegevens van twee participanten niet meegenomen in dit onderzoek, omdat zij niet aan de gestelde eisen voldeden. Als eerste voldeed participant 15 niet, omdat zij tijdens het invullen van de eerste vragenlijst aangaf dat zij haar politieke voorkeur niet aan de onderzoeker wilde vertellen. De overige vragen in de vragenlijst wilde zij niet beantwoorden, omdat ze juridisch niet verplicht is om haar politieke voorkeur te vertellen. Deze participant startte een discussie over linkse en rechtse politieke voorkeuren, waarna ze stopte met het invullen van de vragenlijst achteraf. Daarnaast zijn de gegevens van participant 18 niet meegenomen. Deze participant gaf bij het resultatscherm aan, dat zij zich veel te gehaast voelde. In het nagesprek zei ze, dat ze geen gewone gebruiker van StemWijzer is, maar dat ze dit maar heeft ingevuld, omdat de onderzoeker haar had gevraagd om mee te doen aan het onderzoek. Ze voelde zich totaal niet op haar gemak en beantwoordde de stellingen anders dan normaal. De resultaten van de overige twintig participanten zijn wel geanalyseerd in dit onderzoek.

Procedure

Het onderzoek is afgenomen op het werk of in het huis van de proefpersonen in de periode van 21

¹⁴ <https://utrecht.kieskompas.nl/page/1/nl/default#top> Geraadpleegd op: 28 maart 2014

februari 2014 tot en met 17 maart 2014. De eerste afname was een maand voor de verkiezingen en de laatste afname twee dagen voor de verkiezingen. Drie keer is het onderzoek afgenomen in één van de universiteitsgebouwen in de Utrechtse binnenstad. De participanten konden in een voor hen vertrouwde omgeving vertellen wat ze deden en dachten. Elke participant was ongeveer 30 tot 70 minuten met het onderzoek bezig. Het onderzoek bestond uit vier delen, namelijk een vragenlijst vooraf, hardop-werken tijdens het invullen van StemWijzer, een vragenlijst achteraf en een interview. De participanten werden geïnstrueerd om op dezelfde manier te werken, zoals ze het ook thuis en alleen, zonder de onderzoeker erbij zouden doen. Alleen moesten ze hun gedachten verwoorden.

De input van de respondenten werd opgenomen met computerprogramma *Morae Recorder*. Dit programma registreerde het beeldscherm en de stem die werd opgevangen in de microfoon. De muisbewegingen werden ook opgenomen. Hier werd voornamelijk naar gekeken als de participant moeite had met de navigatie op de website of met het vinden van het juiste antwoord. De usb-sticks met alle filmpjes zijn bijgevoegd (zie envelop).

Vragenlijst vooraf

De vragenlijst vooraf vroeg naar het geslacht, leeftijd en opleidingsniveau van de participant. Daarna werd gevraagd naar de partij waar de gebruiker tijdens de vorige verkiezingen op had gestemd. De laatste twee vragen gingen over de ervaring met het invullen van een VAA. De hele vragenlijst is te vinden in bijlage II. De vragenlijst moesten ze ook hardop werkend invullen, zodat de participant alvast kon wennen aan het praten tijdens het denken. Deze vragenlijst was dus ook een oefentaak. Na de eerste vragen, volgde er een korte evaluatie door de onderzoeker. Als de participant te weinig vertelde, spoorde de onderzoeker de participant aan om tijdens het invullen van de stemhulp hardop te blijven werken

StemWijzer invullen

Tijdens het invullen van StemWijzer moesten de proefpersonen hardop-werken. Dat deden zij voor alle onderdelen van de VAA en tijdens het invullen van de vragenlijsten vooraf en achteraf. De participant werd tijdens het onderzoek gestimuleerd om door te blijven praten en denken als hij even stilviel. Dit werd niet gedaan als de participant 'euhm' zei. In veel gevallen zeiden de participanten al snel wat ze dachten. Als ze dat niet deden, dan spoorde de onderzoeker de participant aan om hardop te blijven werken. Uitingen als: 'Waar denk je aan?' en 'Vertel maar waar je aan denkt', spoorden de participant aan om verder te praten. Als de participant vragen aan de onderzoeker stelde, dan gaf deze geen antwoord. Sommige participanten interpreteerden het zwijgen ook als een antwoord. Door zo min mogelijk te reageren op het gedrag van de participant, werd de invloed van de onderzoeker zo klein mogelijk gehouden. De participant moest StemWijzer zo natuurlijk mogelijk invullen, namelijk op de manier waarop zij dit zonder onderzoeker erbij ook zouden doen. In bijlage VI staan alle stellingen die in StemWijzer van de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen.

Vragenlijst achteraf

Nadat de participant StemWijzer had ingevuld en zelf aangegeven had dat hij klaar was, volgde er nog een vragenlijst (zie bijlage III). De gebruiker werd gevraagd of hij meer begrip had gekregen van politieke kwesties. Ook werd gevraagd of zijn inzicht in partijstandpunten was vergroot. Als laatste werd de participant gevraagd of hij door het gebruik van StemWijzer gemotiveerd raakte om zich

verder te verdiepen in de politiek.

Interview

Na de tweede vragenlijst volgde er een interview waarin de onderzoeker de gelegenheid had om dieper in te gaan op de werkwijze waarop de gebruiker StemWijzer had ingevuld. De gedachten en gedragingen die de participant niet hardop zei, konden in het nagesprek aan de onderzoeker duidelijk worden gemaakt. De focus in het nagesprek lag op de problemen die de gebruiker had met het vergaren van kennis van politieke kwesties en het verkrijgen van inzicht in partijstandpunten (zie bijlage IV). Als laatste werd de participant gevraagd of zijn werkwijze in het onderzoek anders was dan normaal, omdat zij gestimuleerd werden om hardop te werken. Tevens kon de aanwezigheid van de onderzoeker ervoor zorgen dat de participant de VAA anders invulde. Alle uitgewerkte interviews met daarin citaten en opmerkingen over StemWijzer staan in bijlage V.

Rationele taakanalyse

Voordat het onderzoek uitgevoerd was bij de participanten is er eerst een rationele taakanalyse uitgevoerd. Hierin worden de cognitieve deeltaken beschreven, die een gebruiker doorloopt als hij de doelen van de VAA wil bereiken, namelijk meer begrip krijgen van politieke issues en meer inzicht krijgen in standpunten van politieke partijen (Cedroni & Garzia, 2010). Tevens kan de gebruiker meer inzicht krijgen in zijn positie ten opzichte van standpunten van politieke partijen. Om deze doelen te bereiken moeten de gebruikers van een VAA bij elk onderdeel ervan verschillende taken uitvoeren namelijk: interpretatietaken, functionele taken en monitortaken (Jansen, 1990).

Interpretatietaken

De interpretatietaken bestaan uit het semantische aspect en het pragmatische aspect van de interpretatie. Bij het semantische aspect van de interpretatie leest de gebruiker van StemWijzer de stellingen en de antwoordopties. Hij gaat vervolgens na of hij alle woorden, woordgroepen en verbanden tussen tekstdelen begrijpt. In het pragmatisch aspect van de interpretatie gaat de gebruiker na of hij over voldoende kennis beschikt om een antwoord op de stelling te kunnen geven. Het kan zijn dat hij tegen begripsproblemen aanloopt, omdat hij niet genoeg inhoudelijke kennis over een bepaald issue heeft. Zo kan een gebruiker om die reden moeite hebben met bijvoorbeeld stelling 9 'De onroerendezaakbelasting (OZB) moet omlaag' als hij niet weet wat de OZB is.

De gebruiker moet daarna bedenken welke functionele taken (zoals die in de paragraaf hieronder beschreven staan) hij uit gaat voeren om het begripsprobleem op te lossen, zodat hij de stelling kan beantwoorden en verder kan gaan met het invullen van StemWijzer. De gebruiker interpreteert ook de onderdelen 'Extra belangrijk', 'Partijen' en 'Statistieken'. Het vermoeden is echter dat deze onderdelen weinig interpretatieproblemen opleveren. De gebruiker kan ook semantische interpretatieproblemen hebben als hij het resultatenscherf van StemWijzer ziet. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat hij niet begrijpt wat de uitslag 'U bent het op X punten oneens met partij Y' betekent. Volgens het pragmatisch aspect van de interpretatie zou de gebruiker nu handelingen ofwel functionele taken moeten verrichten om zijn begripsprobleem op te lossen..

Functionele taken

Welke handelingen, ook wel functionele taken, een gebruiker verricht, worden beslist vanuit het pragmatische aspect van de interpretatie. Volgens Jansen (1990) zijn er drie functionele taken,

namelijk genereren, verifiëren en transformeren. Alleen de taken genereren en transformeren zijn van toepassing bij het gebruik van een VAA.

Als een gebruiker de stellingen leest kan het zijn dat hij er al meteen een mening over heeft. Dan hoeft hij bij die stelling geen mening meer te genereren, maar dan kan hij zijn mening meteen transformeren. Het kan ook zijn dat hij nog een mening moet genereren, dat hij kan doen door zelf informatie opzoeken via Google of door de partijtoelichtingen lezen, zodat hij zich alsnog een mening kan vormen. Naar verwachting zullen de toelichtingen niet veel geraadpleegd worden, omdat deze extra informatie amper wordt geraadpleegd (Jansen, 1990, p. 61). Nadat de gebruiker een mening heeft gegenereerd of uit zijn geheugen heeft opgehaald, moet hij zijn mening transformeren naar één van de vier antwoordopties. Als de gebruiker moeite heeft met het formuleren van een mening, kan het ook lastig zijn om één van de antwoordopties te kiezen. Het verschil tussen de opties 'geen van beide' en 'sla deze vraag over' is voor de gebruiker niet duidelijk. Als de gebruiker zijn mening niet weet te transformeren, dan moet hij toch een antwoord op de stelling geven om verder te kunnen met de VAA.

Als de gebruiker de uitslag in het resultatenschermb niet begrijpt, kan hij zijn begripsprobleem oplossen door in het vergelijkingsoverzicht op te zoeken wat de partijstandpunten zijn. Als hij dan de verschillen telt, komt hij uit op het aantal punten waarop hij het oneens is met de partij waar hij het meest mee overeenkomt. Deze partij wordt in StemWijzer aangegeven als 'Meeste overeenstemming met Partij X'.

Monitortaken

Tijdens het invullen van een VAA spelen ook de vier monitortaken een rol. Volgens Jansen (1990) zijn dat de vier taken: oriëntatie, selectie, controle en schakelen. Deze processen worden tijdens het hele invulproces uitgevoerd. Gebruikers kunnen zich in StemWijzer oriënteren op het deel van het invulproces waarin ze zich bevinden, omdat ze in een lint bovenaan zien in welk onderdeel ze nu werken. Ze zien dat na het introductieschermb de stellingen volgen, daarna Extra belangrijk, Partijen en als laatste het Resultaat. Gebruikers kunnen zodra ze een onderdeel doorlopen hebben doorgaan naar het volgende onderdeel door bijvoorbeeld de stellingen te beantwoorden of op een andere knop te klikken in het scherm Extra belangrijk en Partijen om verder te gaan. De gebruiker kan alleen teruggaan naar een onderdeel of stelling, als hij er al een antwoord op gegeven heeft.

De gebruikers moeten ook selecteren van welke onderdelen op de website ze gebruik maken. Doordat StemWijzer lineair verloopt, kunnen de gebruikers geen onderdelen overslaan. Gebruikers moeten eerst een antwoord geven of hun keuze bevestigen voordat ze een nieuw onderdeel zien. Het onderdeel Statistieken kan de gebruiker alleen bekijken als hij het resultatenschermb heeft gezien, maar hij kan er ook voor kiezen om dit onderdeel niet te selecteren. De VAA is zo opgebouwd dat de gebruiker niet per se hoeft te controleren of hij de taak goed uitvoert. Als de gebruiker ontdekt dat hij een foutje heeft gemaakt, omdat hij bijvoorbeeld een verkeerd antwoord gegeven heeft, dan kan hij op elk moment zijn fout verbeteren.

De taak schakelen gaat volgens Jansen (1990) over het wisselen tussen de interpretatie taken en de functionele taken. Als een gebruiker een stelling interpreteert, dan leest hij de stelling en bedenkt hij wat zijn mening daarover is. Als hij niet genoeg kennis heeft moet hij schakelen en kan hij meer kennis gaan vergaren door informatie op te zoeken in de partijtoelichtingen op de website van StemWijzer of via Google. Maar ook als de gebruiker al een mening heeft gevormd, moet hij schakelen tussen het interpreteren van de stelling en het verwoorden van een mening.

Bureauanalyse

In de rationele analyse werden de cognitieve taken; de functionele taken, interpretatietaken en de monitortaken besproken. In deze bureauanalyse worden de mogelijkheden die StemWijzer de gebruiker biedt per onderdeel van de VAA besproken. Er wordt ook aangegeven welke delen van de StemWijzer de gebruiker helpen om meer begrip van politieke kwesties te krijgen en meer inzicht te krijgen in partijstandpunten.

Introductiescherm

Bij het openen van de website www.stemwijzer.nl komt de gebruiker op de hoofdpagina terecht. In het blauwe blok selecteert de gebruiker de gemeente waarin hij woont. In dit geval de gemeente Utrecht. Als de gebruiker daarop klikt, komt hij in het introductiescherm van de StemWijzer van de gemeente Utrecht (afbeelding 2). Hier heeft de bezoeker de keuze om meteen door te gaan naar de stellingen, maar hij kan er ook voor kiezen om direct naar een website van een politieke partij te gaan. StemWijzer houdt de rechterkolom aan voor toelichtingen. Rechts van het midden staat namelijk een vak met de logo's van alle partijen die meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen. In de horizontale balk is te zien dat dit de introductie is. De andere onderdelen van de website zijn grijs, maar de bezoeker ziet zo uit welke onderdelen de VAA bestaat.

Afbeelding 2. Introductiescherm

Stellingen

Als de gebruiker op 'Start de StemWijzer' heeft geklikt, komt hij bij het onderdeel Stelling. Bovenop de pagina staan de stellingnummers, zodat de gebruiker op elk moment in dit onderdeel terug kan gaan naar een vorige stelling. StemWijzer heeft na de lancering van de Utrechtse StemWijzer nog aanpassingen aan het voortgangsoverzicht gedaan. Voorheen kon de gebruiker alleen op het nummer klikken en hopen dat hij op de goede stelling terugkwam die hij zocht. Nu is de stelling in een apart blokje te lezen, waardoor het gebruiksgemak verhoogd is.

Als de gebruiker de stellingen leest, moet hij eerst nagaan of hij alle woorden begrijpt, bijvoorbeeld stelling 11: 'De gemeente moet de welstandscommissie afschaffen'. Om deze stelling te beantwoorden moet de lezer weten wat de welstandscommissie is, maar die informatie staat niet in de partijtoelichtingen. Als een gebruiker onvoldoende kennis heeft, moet hij die kennis gaan

vergaan. Andere stellingen die potentieel moeilijke begrippen zijn stelling 9 over de onroerendezaakbelasting en stelling 14 over het leefbaarheidsbudget. De gebruiker moet deze moeilijke begrippen begrijpen om de stelling juist te kunnen beantwoorden.

De stellingen zijn geformuleerd met 'moeten' en 'mogen', bijvoorbeeld: De gemeente moet afzien van een groot theater in Leidsche Rijn en in plaats daarvan investeren in cultuur in de wijken. Sommige stellingen zijn negatief geformuleerd, bijvoorbeeld stelling 8 (afbeelding 3): 'De gemeente moet afzien van een groot theater in Leidsche Rijn en in plaats daarvan investeren in cultuur in de wijken'.

StemWijzer Gemeenteraadsverkiezingen 19 maart 2014

Intro **Stellingen** Extra Belangrijk Partijen Resultaat Statistieken

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Stelling 8

De gemeente moet afzien van een groot theater in Leidsche Rijn en in plaats daarvan investeren in cultuur in de wijken.

Sla deze vraag over

Eens **Geen van beide** **Oneens**

tip
Toelichting
Waarom is een partij het Eens of Oneens met de stelling? Raadpleeg de toelichtingen van de partijen.
bekijk

StemWijzer is ontwikkeld door **ProDemos** Huis voor democratie en rechtsstaat

Afbeelding 3. Stelling 8

De gebruiker kan elke stelling beantwoorden met één van de drie antwoordopties: eens, geen van beide of oneens. Er is nog een vierde optie, die lichtgrijs is: 'sla deze vraag over'. Deze optie staat apart van de andere antwoordopties direct rechts onder de stelling. Zo proberen de makers van StemWijzer de gebruiker te stimuleren om toch een antwoord te geven. Als de gebruiker 'Geen van beide' aanklikt, wordt de stelling later meegenomen in het resultaat. Er kan dan ook een overeenkomst zijn met een politieke partij, die hetzelfde standpunt heeft. Dat gebeurt niet als de stelling overgeslagen wordt.

Het blauwe blok aan de rechterkant probeert de gebruiker te sturen om meer informatie op te zoeken. De verwachting is, dat mensen meer gefocust zijn op het beantwoorden van de stellingen, dan op de tekst in het blauwe blok, omdat de letters groot zijn. Gebruikers van StemWijzer zullen de VAA waarschijnlijk snel in willen vullen en niet op andere elementen op de pagina letten. Daarnaast is de omschrijving 'Tip' erg vaag, want er kan allerlei informatie achter staan. De gebruiker moet dan de hele beschrijving in het blok lezen om erachter te komen dat hij partijtoelichtingen kan lezen.

Als de gebruiker het blok aanklikt, dan opent er een nieuw scherm waarin partijstandpunten per partij apart aangeklikt kunnen worden. De gebruiker kan er bijvoorbeeld voor kiezen om het standpunt van zijn voorkeurspartij te lezen, maar hij kan ook alle partijen aanklikken, zodat er een overzicht van de standpunten en toelichtingen ontstaat.

De partijstandpunten bevatten echter geen uitleg van bepaalde begrippen, zoals de

onroerendezaakbelasting, welstandscommissie, het leefbaarheidsbudget. De betekenis van de begrippen zijn niet bij iedereen bekend. Om achter de betekenissen te komen, moet de burger andere bronnen raadplegen dan StemWijzer. De gebruiker zou eventueel wel uit het standpunt op kunnen maken waar een stelling over gaat. Enkele partijen hebben geen toelichtingen gegeven, bijvoorbeeld de Basis Inkomen Partij en Partij Vrij Utrecht. Als de gebruiker alleen deze partij aanklikt, vindt hij geen informatie om achter de betekenis van een stelling te komen.

Extra belangrijk

Na het beantwoorden van de stellingen, kan de participant aangeven welke thema's belangrijk zijn. De antwoorden op deze vragen, tellen zwaarder mee in de resultaatberekening. Maar de gebruiker is niet verplicht om onderwerpen aan te klikken. Net als in het soort lint bij de stellingen, komt de stelling nu ook weer in een apart blokje te staan als de gebruiker met zijn muis over de begrippen gaat (zie afbeelding 4).

Afbeelding 4. Stelling staat boven het kernwoord

In het blauwe blok aan de rechterkant staat een uitleg over dit onderdeel. Hierin staat ook vermeld dat aan de aangevinkte stellingen extra gewicht toegekend gaat worden. Dit heeft invloed op de resultaatberekening, omdat de overeenkomsten op extra belangrijke stellingen ervoor kunnen zorgen dat er een andere partij uit het resultaat komt.

Partijen

Daarna kan de gebruiker nog aangeven welke partijen in het stemadvies meegenomen mogen worden. De partijen, die in de huidige gemeenteraad zitten, staan automatisch aangevinkt. De gebruiker kan deze partijen ook uit het overzicht halen en bijvoorbeeld alleen lokale partijen selecteren.

Deze lokale partijen moeten apart geselecteerd worden. De gebruiker kan met twee muisklikken ervoor kiezen om alle partijen toe te voegen of weg te halen. StemWijzer heeft namelijk een aparte knop om alle partijen te selecteren of de selectie te verwijderen. De gebruiker kan er ook voor kiezen slechts een beperkt aantal partijen toe te voegen. Net als in de andere onderdelen van StemWijzer staat ook hier een toelichtingsblok, waarin staat dat er minimaal drie partijen geselecteerd moeten worden, zodat er een vergelijking kan worden gemaakt. Daarna klikt de gebruiker op 'Naar resultaat'.

Resultaat

Dit gedeelte bestaat uit twee delen. Bovenaan de pagina staat: 'Meeste overeenstemming met partij X' of 'U heeft overeenstemming met meer dan één partij'. De tweede optie ziet de gebruiker als hij met twee of meer partijen de meeste overeenkomst heeft. Onder de blauwe balk staat een

balkgrafiek met partijen waarmee de gebruiker veel of weinig overeenstemming heeft (afbeelding 5).

StemWijzer zegt dat de gebruiker het op een aantal punten oneens is met de partij die het beste bij hem past. Bovenaan de grafiek staat: 'U bent het op X aantal punten oneens met partij Y'. Onderaan de grafiek staat: 'U bent het op X aantal punten eens met partij Y'. Deze negatieve bewoording kan invloed hebben op het begrip van de resultatengrafiek. Het is mogelijk dat de gebruiker moeite heeft om dit te begrijpen.

Afbeelding 5. Eerste deel resultatenschermb

Tevens staat er niet in StemWijzer hoeveel punten er gegeven zijn, dus het is onduidelijk of een bepaald aantal punten oneens of eens veel of weinig is. De gebruiker zal dus zelf moeten weten hoeveel stellingen hij beantwoord heeft. Tevens weet de gebruiker niet hoeveel overeenkomsten hij heeft met de tussenliggende partijen. Het is echter wel duidelijk dat de partijen die bovenaan in de grafiek staan, beter bij de gebruiker passen dan de partijen die onderaan de grafiek staan. Als er twee of meer partijen uit het resultaat komen, dan ziet de gebruiker dat de balkjes voor die partijen even lang zijn.

De gebruiker kan ervoor kiezen om StemWijzer, na het bekijken van de grafiek al te verlaten. Hij kan er echter ook voor kiezen om verder te kijken. In het blok aan de rechterkant staat: 'Vergelijk mijn mening met de partijen'. Indien de gebruiker daar op klikt, komt hij automatisch in het vergelijkingsoverzicht terecht. Als de gebruiker stellingen als extra belangrijk heeft gemarkeerd, verschijnt er ook nog een tweede optie: 'Vergelijk de stellingen die ik extra belangrijk vind'.

Op de pagina staat een vergelijkingsoverzicht, waarin de antwoorden van de gebruiker en die van de partijen staan, die in het advies het beste naar voren komen (afbeelding 6). Zo kan de kiezer zien bij welke stellingen er overeenkomsten zijn tussen zijn mening en de partijstandpunten.

De overeenkomsten met partijen worden aangegeven in het blauw en de verschillen in het grijs. Zo probeert StemWijzer de gebruiker visueel te ondersteunen in het vergelijken van de mening van de gebruiker met de partijstandpunten.

In het resultatenschermb heeft de kiezer ook de mogelijkheid om extra toelichtingen bij een bepaalde stelling te lezen. Deze keuze wordt bij elk vakje gegeven, zodat er per stelling en per partij een toelichting beschikbaar is. De gebruiker kan bepaalde partijen uit de vergelijking halen of toevoegen. De eerste vier partijen die hoog scoren, worden automatisch vertoond. De andere partijen staan ook het in overzicht, maar daar moet de gebruiker voor scrollen. Ook de partijlogo's

zijn aanklikbaar, al wordt naar deze mogelijkheid niet expliciet verwezen.

Onderaan de pagina staan de logo's van Google+, Facebook, Twitter, LinkedIn en nog andere sociale media. Achter de '+' (zie afbeelding 6) staat ook nog een e-mail- en een printoptie, maar deze opties zijn moeilijk te vinden, omdat het onduidelijk is wat erachter staat. De gebruiker kan zijn resultaat via sociale media en de e-mailoptie delen.

Vergelijk mijn standpunten met die van de partijen

Klik op de pijljes om de volgende stellingen te zien

Stelling	1. Milieuzone	2. Referendum	3. Schade verhalen op ouders	4. Gemeentelijk wietexperiment	5. Voertaal gemeente
Uitspraak	Oneens	Oneens	Oneens	Oneens	Oneens

Partij	1. Milieuzone	2. Referendum	3. Schade verhalen op ouders	4. Gemeentelijk wietexperiment	5. Voertaal gemeente
GroenLinks	Oneens	Oneens	Oneens	Oneens	Oneens
PvdA	Oneens	Oneens	Eens	Oneens	Oneens
D66	Oneens	Geen van beide	Oneens	Oneens	Oneens
SP	Eens	Eens	Eens	Oneens	Oneens

Partijen in dit overzicht verwijderen / toevoegen

Deel dit resultaat

Afbeelding 6. Vergelijkingsoverzicht

Statistieken

StemWijzer biedt nog een optie waarnaar de gebruiker niet direct doorverwezen wordt. 'Statistieken' staat in het lint bovenaan de pagina, maar verschijnt niet automatisch na de resultatenpagina. Als deze optie in het lint onopgemerkt blijft, lijkt het resultatenscherf het eindpunt van StemWijzer. Het statistiekengedeelte geeft inzicht in de antwoorden van stadsgenoten. Net als het resultatenscherf vult de pagina 'Statistieken' het hele scherm en dat zorgt ervoor dat de informatie onoverzichtelijk is. De gegeven statistieken worden *real time* bijgehouden, waardoor de gegevens veranderen als meer gebruikers StemWijzer hebben ingevuld.

De statistiekenpagina bestaat uit twee delen. In het bovenste deel staan er percentages van de gegeven antwoorden op de stellingen. Het antwoord van de gebruiker wordt per stelling in het blauw weergegeven. Onderaan de pagina staat een opsomming van de stellingen die de gebruikers extra belangrijk vinden. Dit gedeelte is echter niet meteen te vinden, omdat het onderdeel ingeklapt onderaan de pagina staat. De gebruiker moet op 'Belangrijke onderwerpen' klikken om naar dit gedeelte te kunnen gaan. Waarschijnlijk hebben de websitebouwers besloten om de belangrijke onderwerpen niet meteen weer te geven, zodat de pagina ondanks de hoeveelheid informatie die erop staat enigszins overzichtelijk blijft.

Hardop-werkonderzoek

Nadat de rationele taakanalyse en de bureauanalyse zijn uitgevoerd, zijn de resultaten van het hardop-werkonderzoek bij de twintig participanten uitgewerkt. Door middel van dit onderzoek is zichtbaar hoe gebruikers met een VAA omgaan. De verwachte problemen die eerder in de resultatensectie zijn besproken waren niet altijd problemen die participanten ondervonden. Het hardop-werkonderzoek is uitgevoerd bij 20 participanten. De uitwerking van het onderzoek is per participant opgenomen in bijlage VI. In bijlage VII staan de antwoorden van de participanten in schema's. In deze sectie wordt de volgorde van het invullen van StemWijzer aangehouden, omdat de participanten in die volgorde de VAA invulden. In de onderdelen 'Stellingen' en Resultatenscherf worden de verschillende begripsproblemen besproken. Daarnaast wordt per onderdeel besproken of participanten zich wilden verdiepen in politieke kwesties of partijstandpunten. De informatie die die participant in het nagesprek gaf, staat bij het onderdeel van de VAA waartoe het behoort. De informatie die verkregen is uit de vragenlijst achteraf wordt aansluitend besproken. Als laatste volgen de resultaten over de waardering van StemWijzer.

Introductiescherf

De startpagina van de Utrechtse StemWijzer stond al klaar voor de gebruiker op de laptop van de onderzoeker, omdat daar het programma *Morae Recorder* op geïnstalleerd stond. Slechts één participant vroeg of de pagina van de Utrechtse StemWijzer al klaarstond. Alle participanten hadden meteen op 'Start de StemWijzer' geklikt. Slechts vier participanten hadden de partijlogo's gezien, maar zij hadden er bewust niet op geklikt, omdat ze meteen wilden beginnen met het beantwoorden van de stellingen. Sommigen wisten niet dat ze erop konden klikken, omdat ze dachten dat het gewoon een overzicht van de deelnemende politieke partijen was. Participant 9 noemde het overzicht 'een mozaïek' en dacht dat veel andere mensen ook niet zouden zien dat ze op de logo's konden klikken. De andere participanten hadden de links naar de partijwebsites niet gezien, omdat zij gefocust waren op het blok 'Start de StemWijzer'. Ze wilden over het algemeen snel beginnen met het invullen van de VAA.

Stellingen

In de rationele taakanalyse en in de bureauanalyse werd al verwacht, dat participanten moeite zouden kunnen hebben met bepaalde begrippen, locaties en het geven van een antwoord op negatief gestelde vragen. Er wordt geanalyseerd of de participanten verschillende soorten begripsproblemen oplossen en hoe ze dat dan doen.

Begrip van kwesties

In de huidige StemWijzer staan twee begrippen, die door ongeveer de helft van de participanten werd begrepen. De meesten van hen zochten de betekenis van de begrippen niet zelf op als ze de betekenis niet kenden. Slechts enkelen deden dit wel via zoekmachine Google, omdat StemWijzer hen niet meer informatie bood. Het eerste begrip dat de participanten niet begrepen was de onroerendezaakbelasting (OZB in stelling 9). Acht van de 20 participanten wisten niet wat de OZB inhield. Vooral de jonge studenten en starters die geen koopwoning hadden wisten dat niet. Bijna alle participanten van boven de 34 jaar kenden de betekenis wel. Drie participanten zochten de betekenis van de onroerendezaakbelasting op in Google. Zij kwamen allemaal terecht op de

Wikipediapagina van de OZB. De andere participanten die de betekenis niet kenden vonden het niet interessant genoeg om hier meer informatie over op te zoeken. Zo zei participant 8 over deze stelling: 'Ik denk dat het met woonwijken te maken heeft en dat vind ik niet interessant'. Ondanks dat ze vond dat het onderwerp niet interessant genoeg was om zelf meer informatie over op te zoeken, leek het haar wel handig als StemWijzer zelf meer informatie over de OZB gaf.

Het tweede begrip dat problemen opleverde was de welstandscommissie (genoemd in stelling 11), een commissie die gaat over het aanzicht van de stad. De helft van de participanten was bekend met het doel van deze commissie. Het is opvallend dat acht van deze tien participanten werkzaam waren bij een gemeente en dat zij in hun professie hadden geleerd welke taken de welstandscommissie uitvoert. Acht participanten wisten niet wat de welstandscommissie doet. Slechts drie participanten zochten de betekenis van dit begrip op. Dat deden zij door in Google 'welstandscommissie Utrecht' in te voeren, waarna zij uitkwamen op de website van de *Commissie Welstand en Monumenten Gemeente Utrecht*. Participant 10 wist wel wat de commissie doet en zei: 'De commissie kan een nuttige rol vervullen. Ik moet zeggen dat je moet wel afvragen in welke gevallen je die commissie wel of niet moet inschakelen'.

Twee participanten wisten niet precies wat de welstandscommissie doet, maar hadden wel een idee. De andere tien participanten hadden geen idee wat een welstandscommissie doet, maar zij zochten het dus niet altijd op. Participant 9 wist dat ook niet en mistte een direct linkje naar meer informatie over de commissie. Ze zei: 'Ik denk dat heel veel mensen dit ook niet weten'. De overige participanten die de betekenis niet kenden sloegen de vraag over of vulden 'geen van beide' in.

Hoewel in de bureauanalyse verwacht werd dat stelling 14 over het leefbaarheidsbudget begripsproblemen op zou leveren, hadden de participanten daar weinig problemen mee. De stelling luidde als volgt: 'De gemeente moet het leefbaarheidsbudget, waar buurten en wijken allerlei activiteiten en voorzieningen uit kunnen betalen, afschaffen'. Een verklaring hiervoor is te vinden in de bijzin in die stelling, waarin het begrip ook al uitgelegd werd.

Begrip van locaties

De meeste participanten kenden twee of meer van de genoemde locaties: het plaatsen van windmolens bij Lage Weide en A12 (stelling 12), de verbreding van de A27 bij Amelisweerd (stelling 19), een fietsbrug aanleggen tussen Leidsche Rijn en Oog in Al (stelling 21), een tunnel maken onder het Westplein (stelling 22) en het invoeren van een snelheidslimiet van 80 kilometer per uur op de Noordelijke Randweg (stelling 23). Toch waren de locaties niet bij iedere participant bekend. Zo wist één participant niet waar de windmolens bij Lage Weide moest komen. Het was mogelijk dat meer participanten de locatie Lage Weide niet precies kennen, maar dat zij hun antwoord motiveerden door te denken aan duurzame energie. Zes participanten wisten niet waar het knooppunt Amelisweerd ligt. Tevens wisten vijf participanten niet waar de fietsbrug moet komen tussen Leidsche Rijn en Oog in Al, maar de meesten beantwoordden de stelling met het idee dat fietsvoorzieningen goed zijn voor de stad en voor het milieu. Daarnaast wisten zeven participanten niet waar het Westplein ligt. De meerderheid wist dus wel waar het Westplein ligt, maar ook zij waren niet altijd op de hoogte van de plannen die de gemeente met het plein heeft. De meeste participanten kennen de genoemde locaties in StemWijzer voor de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen 2014 dus wel. Alleen wist het merendeel participanten niet waar de Noordelijke Randweg ligt, waardoor zij door de onbekendheid van de locatie problemen ondervonden om deze stelling te beantwoorden. Zij wisten niet wat de huidige snelheid op de Noordelijke Randweg is en konden daardoor niet beoordelen of de snelheid verhoogd of verlaagd

zou worden naar tachtig kilometer per uur.

Slechts een aantal participanten probeerden hun begripsprobleem bij stelling 23 op op te lossen. Hiervoor werden verschillende manieren gebruikt. Twee participanten zochten meer informatie op. Eén van hen las de partijtoelichtingen bij deze stelling. Ze klikte op het blok en liet aan de onderzoeker merken dat ze niet goed wist van welke partij ze de toelichting wilde lezen. Ze besloot om de toelichtingen van verschillende partijen te lezen. Ze zag dat de partijen allemaal de luchtkwaliteit het belangrijkste vonden, maar dat ze allemaal een ander antwoord hadden gegeven. Ze zag ook dat Partij Vrij Utrecht geen toelichting had gegeven op deze stelling. Uit de gelezen toelichtingen concludeerde de participant dat ze de stelling 'een non-vraag' vond, waarop ze besloot om de stelling over te slaan. Ze gaf wel aan meer inzicht te hebben gekregen in partijstandpunten.

Een andere participant zocht via Google meer informatie op over de Noordelijke Randweg. Deze participant bekeek de projectpagina's op de websites van Rijkswaterstaat en van de gemeente Utrecht en herkende de locatie.

Extra informatie geven

Veel participanten gaven aan dat ze onvoldoende kennis hadden over bepaalde onderwerpen. Zij vonden dat StemWijzer hen had moeten helpen door meer informatie te bieden. Zo misten participanten extra uitleg over moeilijke begrippen. Participant 9 mistte een direct linkje naar meer informatie over de welstandscommissie. Zo zei zij: 'Ik denk dat heel veel mensen dit ook niet weten'. Daarnaast mistten ze informatie over de OZB, het gemeentelijke wietexperiment en het aantal coffeeshops in de stad.

Bij de stellingen die over een locatie gaan, misten de participanten vooral een kaartje waarop ze konden zien waar bepaalde locaties zijn. Dat misten bij de stellingen over Leidsche Rijn en Oog in Al, het Westplein en de Noordelijke Randweg en enkele participanten missen een kaart bij Lage Weide. Participant 1 zei: 'Bij sommige locaties denk je: zet het er gewoon even bij. Dat is natuurlijk ook wel weer gevaarlijk. Het Westplein kwam voorbij met die tunnel. Als je daar een fotootje doet van een enorme file en een enorme ophoop, dan denk je meteen daar moet een tunnel. Een plattegrondje had mij wel geholpen, dus als je objectief extra informatie toe kan voegen, is dat heel fijn'.

Hoewel het merendeel van participanten moeite had om sommige issues te begrijpen, zocht één vierde van de participanten meer informatie op. Vier participanten zochten meer informatie buiten de website van StemWijzer op, terwijl ze de stellingen beantwoordden en één participant klikte op het blok 'Tip'. Drie van hen zochten meer informatie over de welstandscommissie op in Google. Twee van hen zochten op wat de onroerendezaakbelasting (OZB) is. Participant 9 zei over stelling 9: 'Die vraag zit ook al twintig jaar in StemWijzer en elke keer vraag ik me af wat het is'. Participant 5 zocht ook meer informatie op over de Noordelijke Randweg en het aantal coffeeshops.

Alleen participant 14 las de partijtoelichtingen bij stelling 13. Naast participant 14 hadden nog twee andere participanten het blok 'Tip' gezien. Participant 9 had het blok wel gezien toen ze op zoek was naar meer informatie over een stelling. Ze wilde er echter niet op klikken, omdat dat ze dacht dat de partijen dan invloed zouden hebben op haar keuze. Zo wilde ook participant 13 niet beïnvloed worden door partijstandpunten voordat ze een stelling had beantwoord. De tip naast de stellingen had ze gezien, maar genegeerd. Ze wilde zelf de navigatie en keuzes uitvinden en er alleen gebruik van maken als ze vastliep. In het nagesprek had de onderzoeker uitgelegd dat er partijstandpunten staan. De participant was blij dat ze het niet naar de toelichtingen had gekeken, omdat ze eerst zelf een mening wilde genereren.

Strakke formulering

De participanten gaven eerder al aan dat ze extra informatie misten bij bepaalde begrippen en bij bepaalde locaties. Naast deze problemen ondervonden zij soms ook problemen bij stellingen die zij te vaag vonden en bij negatief geformuleerde stellingen.

Negen participanten hadden aangegeven dat ze moeite hebben met stelling 7 over het overhevelen van zorgtaken van de overheid naar de regering. Zij vonden deze stelling vaag en zij begrepen niet allemaal waar deze stelling over ging, omdat het echte issue, de decentralisatie, niet genoemd werd. Twee van de 20 participanten wisten dit wel. Participant 1, 3 en 13 misten informatie over het geld dat de regering er nog wel insteekt, ondanks dat gemeenten deze taken over gaan nemen. Participant 1 zei: 'Dit vind ik een beetje een rare stelling. Het gaat natuurlijk over de decentralisatie en de gedachte erachter is, dat de regering kosten bespaart als het lokaal wordt georganiseerd. Dat de gemeente er zelf geld in moet steken, dat is niet iets waar ik het direct mee eens ben. Het is complexer dan dit'.

Een andere participant wist niet welke taken de gemeente over moest gaan nemen. Zij zei: 'Taken op het gebied van zorg en ondersteuning is erg breed. Ik weet niet wat voor zorg en wat voor ondersteuning'

Negatief geformuleerde stellingen

De helft van de participanten gaf aan dat ze moeite hadden met de negatief geformuleerde stellingen 2, 11, 13, 14, 15 en 17. Ze vonden de stellingen erg radicaal of erg strikt, omdat ze niet wilden dat iets afgeschaft gaat worden. Zo noemde participant 10 de stellingen te radicaal, bijvoorbeeld stelling 11 over het afschaffen van de welstandscommissie. Hij zei: 'Waarom is die stelling nu zo geformuleerd? Dat afschaffen brengt mij in verwarring en als hij mij in verwarring brengt, dan brengt het anderen wellicht ook in verwarring'. Andere participanten noemden stelling 15 over het niet verlenen voor een vergunning aan circussen met dieren weer te strikt. Zo vond participant 20 dat er meer gekeken moet worden naar het dierenwelzijn of naar het aantal circussen dat een vergunning mag krijgen en niet naar het afschaffen ervan.

Als de participanten de stellingen lazen moesten ze een antwoord kiezen dat bij hun mening paste. De helft van de participanten gaf aan moeite te hebben om de negatief geformuleerde stellingen te begrijpen of om er een passend antwoord op te geven. Zij lazen sommige stellingen meerdere keren voordat zij het beantwoordden of ze zagen in één van de andere onderdelen van StemWijzer dat zij een verkeerd antwoord hadden gegeven.

In de rationele taakanalyse werd al verwacht dat participanten bij een negatief geformuleerde stelling problemen zouden hebben om een antwoord te kiezen, dat bij hun mening paste. Zo zou de participant bij stelling 8 als hij wilde dat het grote theater komt voor de optie oneens hadden gekozen. De gebruiker moest voor het beantwoorden van deze en andere negatief geformuleerde stellingen extra cognitieve processen in gang moeten zetten, omdat zij hun mening moeten transformeren in één van de antwoordopties. De meeste participanten vertelden hun redenering van hun mening naar één van de antwoorden en zij lieten merken dat ze daar moeite mee houden. Zo twijfelden de participant 4 en 8 twijfelden over hun antwoord op stelling 8. Participant 4 zei: 'De gemeente moet afzien van een groot theater in Leidsche Rijn (...). Als ik het eens ben, dan zeg ik dat ze moeten investeren in cultuur in de wijken. Als ik oneens zeg dan zou ik zeggen dat ik akkoord ga, dus toch maar geen van beide'. Bij stelling 14 over het leefbaarheidsbudget werd

participant 9 in de war gebracht door het woord 'afschaffen'. Bij deze stelling wilde de participant op 'oneens' klikken, maar daarna zag ze het woord 'afschaffen' staan. Ze zei: 'Er zit in deze wijzer ook niets tussenin. Misschien kan er minder geld naartoe, maar afschaffen hoeft niet'. Ze koos toch voor de optie 'oneens'.

Als participanten een antwoord wilden kiezen, besloten sommigen een ander antwoord in te voeren dan ze eerst wilden invoeren. Zo was participant 14 het eerst oneens met de stelling 8 over het afzien van een theater in Leidsche Rijn, maar daarna ging ze redeneren. 'Een groot theater in Leidsche Rijn maakt dat Utrecht alleen maar groter en massaler wordt. Dus eens, de gemeente moet afzien'. Andere participanten gaven soms een antwoord dat niet bij hun mening paste. Zo dacht participant 17 dat deze stelling over Vredenburg in Leidsche Rijn gaat. Hij vond dat het theater er wel mag komen, maar hij klikte op 'eens'. Zijn redenering en zijn antwoord komen niet overeen, dus vond hij het door de negatieve formulering lastig om de antwoordoptie te selecteren die bij zijn mening paste.

Begrip van antwoordopties 'geen van beide' en 'sla deze vraag over'

Bij het beantwoorden van de stellingen hadden de participanten de keuze uit vier antwoordopties, namelijk: 'eens', 'geen van beide', 'oneens' en de anders gepositioneerde optie 'Sla deze vraag over'. Die laatste optie was ook moeilijk te zien. Vijf van de 20 participanten had alle twee de antwoordopties 'geen van beide' en 'sla deze vraag over' gebruikt. De meeste participanten hebben de optie 'Sla deze vraag over' wel gezien, maar hadden deze bewust niet gebruikt. De participanten wilden toch een antwoord geven in plaats van dat ze zomaar een vraag over zouden slaan. Dat dacht ook participant 4: 'Is die knop er om na te denken? Ik doe toch 'geen van beide', want ik wil wat invullen'. Participant 9 miste de 'geen mening' knop en zei: 'Geen mening staat er niet bij. Geen van beide vind ik: ik ben er wel voor en wel tegen. Ik heb hier geen mening over, dus dat is dan toch geen van beide'. De meeste participanten kozen bij twijfel voor de optie 'geen van beide'.

Andere participanten hadden de lichtgrijze knop helemaal niet gezien. Participant 19 vond de knop overslaan niets toevoegen aan de andere antwoordopties: 'Sla deze vraag over zegt hetzelfde als geen van beide, denk ik. Je zegt geen van beide en je bent blanco of je slaat de vraag over je bent blanco. Dus eigenlijk is het een onzin knop voor mijn gevoel'.

Niet alle participanten wisten welke optie ze moesten kiezen als ze geen duidelijke mening over een stelling hadden. De participanten twijfelden vaak tussen de optie 'geen van beide' en 'overslaan' en kozen voor de laatste optie als ze geen idee hadden wat ze moesten antwoorden. Participant 2 zei: 'Ik weet niet wat het verschil is tussen 'geen van beide' en 'sla deze vraag over'. Volgens mij maakt dat gewoon niet uit'. Ook andere participanten wisten niet dat er een verschil was tussen de twee knoppen.

Andere participanten maakten voor zichzelf toch een duidelijk onderscheid tussen de twee opties. Zo zei participant 14: 'Geen van beide is, dat ik het er niet mee eens en niet mee oneens ben. Dat is een optie als je twijfelt. Als je het helemaal niet weet en dus ook geen mening hebt, dan kies je sla deze vraag over'. De meerderheid wist niet wat er zou gebeuren als ze een stelling oversloegen. Participant 1 dacht bijvoorbeeld dat 'sla deze vraag over' een knop was om na te denken. Ze had verwacht dat ze de overgeslagen stelling later nog een keer moest beantwoorden. Alleen participant 22 dacht dat de vraag overslaan gevolgen had voor de resultaatberekening. 'Maakt het wat uit of je geen van beide of overslaan doet? Ik denk dat ik dat gedaan heb, omdat die vraag dan voor mijn idee niet meetelt later. Kijk, want ik wil hem niet invullen, omdat ik niet weet wat ik ervan moet denken. Ik ben het niet mee eens, niet mee oneens. Nou ja, ik kan niet zeggen dat ik voor

de optie geen van beide kies, dus ik sla hem over’.

Inzicht in gemeentelijke issues

Door het gebruik van StemWijzer zouden de participanten meer inzicht krijgen in politieke kwesties die op dat moment een rol spelen in de gemeentelijke politiek. Een deel van de participanten was al op de hoogte van kwesties, waardoor zij issues tegenkwamen, die zij al verwachtten. Participant 5 vertelde dat ze wist dat de stelling over de verbreding van de A27 gesteld zou worden. ‘Ja hoor, daar is de Amelisweerdvraag’. Ze verwachtte ook een stelling over het Westplein.

Enkele participantengaven aan dat zij bepaalde issues in StemWijzer misten, bijvoorbeeld over migratie, de Neudeflat, de verkeersdoorstroming en de overheveling van Jeugdzorg naar de gemeenten. De participant die de decentralisatie miste had niet in de gaten dat stelling 7 daar over ging.

De participanten vonden dat sommige stellingen geen taken van de gemeente zijn, zoals subsidiëren van projecten, het bouwen van een discotheek en het verlenen van vergunningen voor circussen. Zo dacht participant 3, dat de gemeente geen invloed had op het aantal sociale huurwoningen (10). Hij vond het daarom lastig om deze stelling te beantwoorden. Hij vroeg zich af in hoeverre de woningcoöperatie verantwoordelijk is voor het aantal sociale huurwoningen.

Extra belangrijk

Nadat de participanten de stellingen hadden beantwoord, kwamen ze in het scherm ‘Extra belangrijk’. De meerderheid van de participanten wist dat ze onderwerpen konden selecteren die zij belangrijk vonden. De redenen, waarom zij deze issues belangrijk vonden, waren persoonlijk van aard. Vier participanten selecteerden geen stellingen. Twee van hen vertelden dat het aangeven van stellingen invloed heeft op het resultaat. Participant 9 wilde eerst stellingen aankruisen, maar haalde daarna de stellingen weg. ‘Nee, als ik zelf de StemWijzer alleen zou maken, zou ik hier niets aanvinken. Ik weet niet precies hoe het systeem achter de wijzer werkt, maar ik denk dat ik dan meer bij één partij uitkom. Nee, dat had ik niet gedaan’.

Participant 20 begreep ook dat het aankruisen van stellingen invloed heeft op het resultaat. Ze zei: ‘Wat ik heb gemerkt bij de vorige keren is, dat als ik bijvoorbeeld ‘verbreding A27’ aan zou klikken, dat dan die partij zeker weten bovenaan mijn lijstje komt te staan. Met sommige partijen zou ik het verschrikkelijk eens zijn, maar ik wil gewoon een algemeen beeld van alle partijen hebben. Ik wil niet dat er één partij bovenaan staat, omdat zij het op dat belangrijke punt met mij eens zijn’. Deze participant was dus niet gericht op een aantal issues die zij belangrijk vond, maar ze wilde een goed overzicht hebben van partijstandpunten die met haar meningen overeenkomen.

Ook twee andere participanten hadden geen onderwerpen als extra belangrijk gemarkeerd. Participant 2 was van mening dat er geen extra belangrijke stellingen zijn. Participant 12 zei: ‘Ik denk niet dat er iets is dat mijn nadruk heeft’. Wel gaf deze participant aan, dat als ze zich echt in de politiek zou willen verdiepen dan wel gaat spelen met het aankruisen van stellingen. Ze zei: ‘Normaal zou ik gaan spelen met vragen die ik extra belangrijk vind. Dat wil ik nu niet doen’. Daarom vroeg de onderzoeker in het interview aan haar of ze denkt dat het haar resultaat zou veranderen. Ze dacht van niet, omdat ze op bijna alle stellingen dezelfde mening had als haar voorkeurspartijen. Deze twee participanten waren ook minder gemotiveerd om op dit moment meer inzicht in politieke standpunten te krijgen, omdat zij snel een stemadvies wilden krijgen.

Partijen

De participanten konden minimaal drie partijen selecteren, die zij mee wilden nemen in de resultaatberekening. Ze konden ervoor kiezen om alle partijen die zich hadden ingeschreven om mee te doen aan de verkiezingen te selecteren, maar ze konden ook partijen uit het overzicht verwijderen. StemWijzer had voor de gebruiker van de VAA de politieke partijen die in de huidige gemeenteraad zitten al aangevinkt. Een aantal participanten wist niet dat ze zelf iets aan de geselecteerde partijen konden veranderen, omdat ze dachten dat dit gedeelte al het resultatenscherf was.

Eén participant die partijen selecteerde, dacht dat de politieke partijen die al aangevinkt stonden, al voor haar in aanmerking kwamen. Ze zei: 'Ik snap dit niet helemaal. Kunnen deze partijen er dan uitkomen?' Hoewel de onderzoeker zweeg, interpreteerde ze het zwijgen als een bevestiging. Daarna klikte ze landelijke als lokale politieke partijen aan. Ze vervolgde: 'Ik weet niet wat deze partijen doen. Ik heb er nog nooit van gehoord, dus die zet ik erbij, omdat ik wil weten wat die doen'. Zij was dus geïnteresseerd in standpunten van partijen die ze niet goed kent.

De participanten konden ook losse partijen bij de al aangevinkte partijen toevoegen, dat deden vijf participanten. Zo voegden twee participanten alleen de Partij van de Dieren toe aan de al geselecteerde partijen.

Resultatenscherf

Nadat de participanten de partijen hadden geselecteerd die zij mee wilden nemen in het resultaat, verscheen het resultatenscherf. Dit scherf is ingedeeld in een grafiek en een vergelijkingsoverzicht. In de grafiek kan de participant aan de lengte van de staven zien, welke partij het beste bij hem past. Het vergelijkingsoverzicht bevat alle partijstandpunten en links naar de toelichtingen. Onderaan het scherf is er nog een optie om het resultaat te delen op sociale media.

Het resultaat in de grafiek

De partij waar de gebruiker de meeste overeenstemming mee had, werd aangegeven als de partij waarmee zij het op een X aantal punten oneens zijn. De meeste participanten begrepen de grafiek waarin af te lezen was welke partijen het beste bij de participant pasten. Twee van de drie participanten die met twee partijen de meeste overeenstemming hadden, hadden geen moeite om het resultaat af te lezen. Zes participanten hadden meer moeite met het begrijpen van het overzicht, omdat zij in de war raakten door het label 'oneens', dat bij de partij met de meeste overeenkomst stond. Deze verwachting was al beschreven in de rationele taakanalyse. Zo dacht bijvoorbeeld participant 20, dat de partij die bovenaan stond, toch niet bij haar paste. Deze dertiger kreeg namelijk onverwacht de Ouderenpartij als één van de twee partijen uit het resultaat. Ze zei: 'O, u bent het op 12 punten oneens met de Ouderenpartij'. Toen ze daarna verder keek, zag ze toch dat ze met deze partij en de partij Ons Utrecht de meeste overeenstemming had.

Andere participanten hadden ook problemen met de interpretatie van de grafiek. Zo vond participant 19 het niet logisch dat de partij waarmee je het meeste overeenkomt het label 'oneens' kreeg. Hij zei: 'Oké, ik ben het op 17 punten oneens met de PvdA, dus hoe meer je naar beneden gaat, hoe meer je het eens bent'. Hij bekeek de grafiek en hij begreep de insteek van de grafiek niet, omdat eens en oneens in één grafiek stonden. Hij zei: 'Als er eerst oneens staan, dan ga je ervan uit dat aan de onderkant ook oneens staat'. Doordat hij StemWijzer snel wilde gebruiken, dacht hij dat onderaan de grafiek ook oneens stond. Hij vervolgde: 'Dan ben je het ineens op zes punten oneens met VVD. Nou, dan zal dat wel de beste zijn. Naar beneden krijg je een kleinere balk, dus dan denk je

dat je het minder oneens wordt. Binnen één grafiek ga je het niet over twee waarden hebben’.

Van de zes participanten, die moeite hadden om de grafiek te interpreteren, hadden er drie moeite met het puntenaantal. Zij wisten niet meer hoeveel stellingen ze hadden beantwoord, waardoor ze niet meer wisten of een groot aantal afwijkende standpunten slecht was. Participant 10 zei: ‘Mensen weten niet hoeveel stellingen ze hebben ingevuld en dan staat daar ineens zes oneens. Zeg dan ook dat je het op vierentwintig eens bent. Zet dat er dan ook voor elke partij bij’. Deze participant begreep niet waarom de staven ongelijke lengtes hadden. De staaf voor de minst passende partij was volgens hem niet substantieel kleiner dan de balk van de partij waarmee hij de meeste overeenkomsten had.

In de grafiek staan linkjes naar partijwebsites, dat ontdekten drie participanten. Zij bekeken de website van Ons Utrecht, Basis Inkomen Partij en OPU. Twee participanten hadden alleen de grafiek op de resultatenpagina gezien en hebben StemWijzer daarna afgesloten, omdat zij het vergelijksoverzicht niet hadden gezien.

Het vergelijksoverzicht

Als de gebruiker vanuit de grafiek omlaag gaat, komt hij in het vergelijksoverzicht uit. De meerderheid vond dit overzicht uit zichzelf door te scrollen of op één van de links te klikken. Alleen participant 6 had er niet meteen naar gekeken, maar kwam er tijdens het invullen van de tweede vragenlijst erachter dat zij nog helemaal niet naar de standpunten had gekeken. Ze besloot om de tweede vragenlijst even naast haar neer te leggen om het vergelijksoverzicht erbij te halen.

De helft van de participanten begreep het overzicht vrijwel meteen. Zij zagen in dat de stellingen en hun antwoorden bij elkaar stonden in het wit-zwarte onderdeel en zij zagen dat de antwoorden van de partijen in het schema in verschillende kleuren stonden. Minder dan de helft van de participanten had wat meer moeite om het overzicht te begrijpen. Zij zagen niet dat de blauwe vakken voor overeenkomsten staan en de grijze vlakken de verschillen waren tussen het antwoord van de gebruiker en het antwoord van de partijen. Zo zag participant 10 in het overzicht dat de partijen het oneens zijn met stelling 1. Hij twijfelde eraan of hij wel het goede antwoord gegeven had. Daarom las hij de stelling opnieuw en daarna keek hij weer naar het antwoord van de PvdA op stelling 1. Hij zei: ‘Oh okee ook deze partijen vinden dat ze het oneens zijn’. Hij zag daarna dan dat zijn antwoord wel goed was.

Sommige participanten twijfelden aan hun antwoorden toen ze de stelling opnieuw lazen. Zo las participant 16 stelling 1 deels voor en zei: ‘Het centrum van Utrecht moet voor elk voertuig toegankelijk blijven. Nee, dat wil ik niet, dan ben ik het toch mee eens. O nee, daar was ik het mee oneens en GroenLinks ook. Zo deed ik het’. Deze participant had moeite met het begrijpen van het vergelijksoverzicht en met de stelling. Doordat ze de stelling nog een keer las en de antwoorden van de partij zag, raakte ze even in verwarring. Ze keek naar stelling 1 en zag wat haar antwoord was. Daaronder zag ze het antwoord van de partij. Participant 16 vervolgde: ‘Wat ik nou niet goed duidelijk heb. Ben ik het nou oneens met de partij?’ Vier andere participanten hadden eveneens moeite met het kleurgebruik. Zij vonden het niet logisch, dat een blauw vakje een overeenkomst was. Zij zagen liever een groen vakje bij een overeenkomst en een rood vakje bij een verschil in standpunten.

Twee participanten gaven aan dat ze het vergelijksoverzicht onoverzichtelijk vonden. Het zou voor hen nog duidelijker zijn als alle partijen in het hele overzicht staan. Participant 6 zag niet dat ze in het overzicht kon scrollen en dat vond ze onhandig. Participant 20 zag wel dat ze kon scrollen, maar zag liever dat alle partijstandpunten in één overzicht stonden, zonder dat ze in het overzicht

hoefde te scrollen.

Partijtoelichtingen in het vergelijkingsoverzicht

Elf van de 20 participanten hadden één of meerdere partijtoelichtingen gelezen. Als zij dit deden, kregen zij meer inzicht in partijstandpunten. Nadat ze de toelichtingen lazen, veranderden sommige participanten van mening, maar zij veranderden hun antwoord op de stelling niet. Waarschijnlijk kostte het hen teveel moeite om het antwoord te veranderen, maar dat is niet aan de participanten gevraagd. Deze participanten dachten actief na over de partijstandpunten.

Zo las participant 14 in de toelichting, dat de welstandscommissie (stelling 11) juist goed is voor de stad. Ze stelde haar mening in gedachten bij, maar veranderde het antwoord niet in de het onderdeel Stellingen. Bij stelling 22 raakte een andere participant in de war door het standpunt van de Partij voor de Dieren. Door de formulering van de stelling en de partijtoelichting, wilde hij zijn antwoord wijzigen. 'Als ik de toelichting zie, dan kan ik ook mijn mening aanpassen naar hun standpunt'. Participant 21 stelde zijn mening bij op stelling 7, maar veranderde het niet in het onderdeel Stellingen net als de andere participanten die hun mening bijstelden.

Antwoorden op de stellingen en partijtoelichtingen komen niet altijd overeen

Een aantal participanten ontdekte dat het antwoord eens, geen van beide of oneens nog niets zei over de partijstandpunten. Doordat gebruikers en partijen gedwongen werden om één van de antwoordopties te geven, konden de gebruikers niet hun mitsen en maren kwijt. Een aantal participanten stelde zijn of haar mening bij nadat ze de partijtoelichtingen hadden gelezen, maar de meesten bleven bij hun standpunten.

De meeste participanten kregen meer inzicht in het partijstandpunt en participant 13 zag de interne democratie van GroenLinks in een toelichting staan. Door de toelichting bij stelling 6 over de koopzondagen te lezen, zag participant 13 dat er een democratie binnen GroenLinks is. Ze zag dat de partij 'geen van beide' als standpunt had. Ze opende de toelichting en las dat de verschillende leden van de partij, verschillende meningen hebben. 'Binnen GroenLinks wordt verschillend gedacht over koopzondagen. Bij het voorstel in 2013 heeft ieder fractie lid de verschillende argumenten zorgvuldig gewogen en heeft de fractie van GroenLinks uiteindelijk verdeeld gestemd'. Deze toelichting gaf de participant een beeld van de interne democratie in GroenLinks.

Een aantal participanten zag dat zij en de partij dezelfde gedachten hadden, maar dat ze een andere antwoordoptie hadden gekozen. Bij de toelichting van stelling 22 over het Westplein zag participant 3, dat de partij van zijn voorkeur een ander antwoord had gegeven dan hij. 'D66 wil dat het Westplein mensvriendelijker wordt ingericht. Dat zei ik zo straks ook al. Dus ja, ik had gedacht dat dat door een tunnel kon, maar als dat op een andere manier kan'.

Enkele participanten vonden dat de antwoorden van de partijen niet passen bij hun toelichting. Zo raakte participant 16 in verwarring door het antwoord van SP op stelling 1. Zij wilde dat de gemeente afziet van de instelling van de milieuzone en verschilde met het standpunt van SP. In de toelichting van de SP stond: '(De milieuzone) heeft nauwelijks effect. Beter is verkeer af te vangen aan randen van de stad. De participant begreep de toelichting niet en zei: 'Ik snap niet wat ze hier zeggen, want dan doe je dat toch. O nee, maar waarom ben je het er dan mee eens? Als je verkeer af wilt vangen aan de randen van de stad, dan laat je het verkeer toch niet toe? Dan ben je het toch ook oneens, net als ik. Ik snap dus niet waarom zij het ermee eens zijn'.

Delen met anderen

Onderaan de resultatenpagina zijn er nog verschillende knoppen om het resultaat met anderen te delen of naar jezelf te mailen. Negentien participanten hebben deze knoppen niet gezien en dus ook niet gebruikt. Alleen participant 4 wilde het resultaat naar zichzelf mailen, zodat ze op een later moment nog meer toelichtingen kan bekijken. Ze vulde haar e-mailadres in en zag op het scherm dat de melding 'Doe ook de StemWijzer Utrecht van ProDemos!' verscheen. Even later kreeg ze inderdaad een e-mail met alleen een link naar de introductiepagina van de Utrechtse StemWijzer, maar niet naar haar resultaat en dat vond ze een gemiste kans. Ze was graag op een later moment verder gegaan met het vergelijken van alle partijstandpunten en het lezen van hun toelichtingen.

Statistieken

Het tabblad Statistieken konden de participanten aanklikken nadat ze het resultaat hadden gezien. Slechts vier van de twintig participanten hadden het tabblad Statistieken gezien en maar één van hen had uit zichzelf op het tabblad geklikt. Bij zeven participanten werd er een leeg tabblad vertoond als ze op 'Statistieken' klikten, omdat de server van de Wi-Fi-aanbieder deze informatie blokkeerde. De pagina Statistieken bestond uit twee delen: bovenop de pagina stonden de stellingen en onderaan de pagina stond een lijst met de onderwerpen die de gebruikers belangrijk vonden. De dertien participanten die dit tabblad hadden gezien, hadden alleen het bovenste deel van de pagina gezien. Participant 10 vond het niet erg, dat de informatie niet weergegeven werd. Hij zei: 'Ik vind het sowieso maar een onduidelijk aanduiding, statistieken'. Deze participant wist ook niet goed welke informatie hij kon verwachten.

De overige participanten hadden het tabblad niet zelf gezien, maar de onderzoeker had erop gewezen in het interview. Zij vonden het over het algemeen leuk om te zien hoe anderen denken en ze vergeleken hun mening daarmee. Eén participant dacht aan de hand van de statistieken te kunnen zien welke partij er bij de verkiezingen ging winnen, maar dat was niet direct te zien. Twee participanten vonden het niet interessant om de statistieken uitgebreid te bekijken, omdat hun mening toch niet veranderde als ze antwoorden van andere gebruikers zagen.

Een aantal participanten had moeite om de grafieken te interpreteren, omdat ze niet zagen wat hun antwoord op een stelling was. Zij zagen niet meteen dat hun antwoord weergegeven was in de blauwe balk en dat er percentages stonden bij het aantal gebruikers dat een antwoord bij een stelling had ingevoerd. Participant 17 las de stelling 1 over de milieuzone voor en zei: 'Hoe moet ik dat zien? Zijn de meeste mensen het daarmee oneens?'.

Geen enkele participant had dus naar het onderdeel 'Belangrijke onderwerpen' gekeken. Dit gedeelte was standaard ingeklapt, waardoor de participanten een extra handeling moesten uitvoeren om deze informatie te vinden. Dit probleem was ook al geconstateerd in de bureauanalyse en het werd bevestigd doordat de participanten deze pagina niet bekeken.

Vragenlijst achteraf

In de vragenlijst achteraf (zie bijlage III) werd aan de proefpersonen gevraagd of zij de politieke kwesties die in de gemeente Utrecht spelen goed begrepen. Daarna werd gevraagd of de participanten door het gebruik van StemWijzer meer inzicht hadden gekregen in standpunten van politieke partijen. Deze vraag ging over het doel van StemWijzer, namelijk inzicht krijgen in partijstandpunten. Daarna werd gevraagd of StemWijzer de participant motiveert om zich verder in de politiek te verdiepen.

Begrip politieke kwesties

De eerste vraag ging over het begrip van politieke kwesties. Dertien participanten gaven aan dat ze de politieke kwesties die op dat moment in de gemeente Utrecht speelden goed begrepen. Slechts twee participanten gaven aan dat zij de actuele kwesties helemaal niet goed begrepen. Deze participanten woonden nog maar kort in de stad of ze konden zich niet identificeren met de kwesties, waardoor ze deze niet begrepen.

Inzicht in partijstandpunten

De meerderheid van de participanten vond dat hij door het gebruik van StemWijzer meer inzicht in partijstandpunten had gekregen. Veertien van de 20 participanten waren het namelijk eens met de vraag: 'Door StemWijzer is mijn inzicht in standpunten van politieke partijen vergroot'. Twee participanten stonden neutraal tegenover de stelling. Zij hadden niet het idee dat hun inzicht in standpunten echt vergroot was, maar ze waren het ook niet oneens met de stelling. Vier participanten waren van mening dat hun inzicht in standpunten helemaal niet vergroot was.

Motivatie om zich te verdiepen in politiek

De meerderheid van de participanten gaf aan dat zij na het gebruik van de VAA gemotiveerd waren om zich verder te verdiepen in de politiek. Vooral participant 4 was erg gemotiveerd om zich te verdiepen in de politiek, omdat zij een verrassend resultaat uit StemWijzer kreeg. Nadat ze deel had genomen aan dit onderzoek had ze meer partijwebsites bekeken, waardoor ze nieuwe inzichten had gekregen. Deze participant had de onderzoeker op de hoogte gehouden van haar zoektocht naar de partij die haar stem verdient op 19 maart 2014. Twee andere participanten beantwoordden deze vraag met 'neutraal'. De andere participanten voelden zich niet gemotiveerd om zich verder te verdiepen in de politiek.

Waardering StemWijzer

In het nagesprek had de onderzoeker naar de waardering van StemWijzer gevraagd. Alle participanten werd, direct na het invullen van de tweede vragenlijst, gevraagd wat ze van StemWijzer vonden.

Mening over StemWijzer

De meeste participanten zeiden, dat ze het leuk vonden om StemWijzer te gebruiken. Twee participanten hadden geen algemene waardering over StemWijzer gegeven. Hun antwoorden waren onduidelijk, dus is het onbekend of zij het gebruik als prettig of onprettig hebben ervaren. De participanten die het gebruik als prettig hadden ervaren vonden het fijn dat de stellingen begrijpelijk waren en dat ze een duidelijk advies kregen.

Enkelen werden door het gebruik van de VAA gestimuleerd om op dat moment meer informatie over partijen en hun standpunten op te zoeken. Eén participant waardeerde de optie om stellingen extra gewicht mee te geven zeer. Bijna alle participanten misten wel extra informatie over onderwerpen waar zij weinig over wisten. Ondanks dat gebruikers tevreden waren met StemWijzer hadden ze wel een opmerking over het vergelijkingsoverzicht. Enkele participanten gaven aan dat ze het vergelijkingsoverzicht onoverzichtelijk vonden. Het zou voor hen nog duidelijker zijn als alle partijen in het hele overzicht stonden.

StemWijzer werd door twee participanten slecht gevonden. Participant 14 noemde

StemWijzer 'waardeloos', omdat ze vond dat de stellingen te kort door de bocht gingen. StemWijzer had haar minder teleurgesteld als ze tijdens de stellingen wat meer antwoordopties had gehad, zodat ze genuanceerder kon antwoorden dan eens of oneens. Ze dacht dat partijen zich dan ook beter konden profileren. De andere participant die de VAA 'waardeloos' vond, was van mening dat StemWijzer niet genoeg op zijn doelgroep was gericht. Hij zei: 'Ik ben een student en ik reis niet vaak met de auto. Met veel onderwerpen heb ik niks, bijvoorbeeld de coffeeshops. Leuk maar daar kom ik niet en raamprostitutie gebruik ik ook niet. Het is niet echt gericht op studenten'. Er waren maar weinig participanten die een uitgesproken negatieve mening tegenover de huidige StemWijzer hadden.

Conclusie

Aan de hand van de resultaten kunnen nu de drie deelvragen en de hoofdvraag worden beantwoord.

Deelvraag 1: Begrijpen burgers door het gebruik van StemWijzer welke politieke kwesties er spelen?

En hoe krijgen ze meer begrip van kwesties?

Tijdens het invullen van StemWijzer wisten niet alle gebruikers wat alle issues inhielden, omdat ze de locaties of de betekenis van bepaalde begrippen niet kenden. Tijdens het beantwoorden van de stellingen zochten vier deelnemers zelf meer informatie op. Eén participant had de partijtoelichtingen bij één stelling gelezen en de andere drie participanten zochten informatie op via Google. Het grootste deel van de participanten die begripsproblemen hadden zocht geen informatie op. Zij kozen dan meestal voor de optie 'geen van beide' of 'sla deze vraag over'. De participanten die informatie op hadden gezocht kregen meer begrip van kwesties. Ook gaven de meeste gebruikers in de vragenlijst wel aan krijgen dat ze door het gebruik van StemWijzer meer begrip hadden gekregen van politieke kwesties.

Een aantal participanten vond dat bepaalde issues geen taken van de gemeente zijn. Zij begrepen niet waarom deze stellingen in StemWijzer staan, omdat de gemeentelijke politiek er volgens hen niets over te zeggen heeft. Anderen hadden al stellingen over bepaalde issues al verwacht. Sommigen misten stellingen over bepaalde kwesties.

Deelvraag 2: Op welke manieren krijgen gebruikers inzicht in politieke standpunten? En zijn gebruikers door het gebruik van StemWijzer meer gemotiveerd om zich in de politiek te verdiepen?

StemWijzer bood de gebruiker een aantal opties om zich te verdiepen in standpunten van politieke partijen werden door een kwart van de participanten gebruikt. De gebruikers die in het vergelijkingsoverzicht de partijstandpunten zagen, vonden het soms moeilijk om het overzicht te interpreteren. Zij begrepen niet meteen of een partij het met hun eens was of niet. De meeste partijtoelichtingen werden gelezen als de participant een ander antwoord had gegeven dan de partij.

De participanten bekeken niet de toelichtingen van alle partijen in het overzicht, maar alleen de motivaties van de partijen, waarvan zij overwogen om op te gaan stemmen. Een deel van de participanten had de partijtoelichtingen bij de stellingen en in het vergelijkingsoverzicht niet gezien.

StemWijzer heeft ervoor gezorgd dat de meerderheid van de participanten meer inzicht hebben gekregen in partijstandpunten doordat ze toelichtingen hadden gelezen, dat gaven zij aan in de vragenlijst achteraf. Niet alle gebruikers die meer inzicht hadden gekregen, wilden zich verder in de politiek verdiepen en burgers die zich verder in de politiek wilden verdiepen hadden ook niet altijd meer inzicht gekregen omgekeerd ook niet.

Deelvraag 3: *Hoe waarden gebruikers het gebruik van StemWijzer?*

De meeste participanten vonden het leuk om StemWijzer te gebruiken. Zij hadden echter op één participant na allemaal wel aanmerkingen op de VAA. De meesten vonden de stellingen niet duidelijk, omdat zij extra informatie over bepaalde issues misten. Daarnaast vonden ze de weergave van het resultatenscherf ook een struikelblok. Twee participanten waren uiterst negatief over StemWijzer, omdat zij ook niet wijzer van de politiek waren geworden.

Het kostte de participanten weinig inspanning om de stemhulp te gebruiken. De participanten vonden allemaal dat een VAA op een snelle manier ingevuld moet worden, want ze wilden in een zo kort mogelijk tijdsbestek een resultaat krijgen. Zij begrepen echter dat er veel stellingen nodig waren om een goed beeld te krijgen van politieke kwesties, zodat ze een passend resultaat krijgen.

Concluderend kan nu de onderzoeksvraag beantwoord worden: *In hoeverre leidt het gebruik van StemWijzer tot begrip van politieke issues, het verkrijgen van meer inzicht in standpunten van politieke partijen en hun positie ten opzichte daarvan?*

Uit het hardop-werkonderzoek blijkt dat de gebruiker van StemWijzer zijn begripsproblemen niet altijd oplost. De gebruikers hadden begripsproblemen, die ze oplosten door in Google te zoeken of door de opties 'geen van beide' of 'sla deze vraag over' te kiezen, maar ze maakten nauwelijks gebruik van de partijtoelichtingen bij de stellingen die op de website van StemWijzer staan. De meerderheid van de participanten vulde in de vragenlijst achteraf in dat ze door het gebruik van StemWijzer meer begrip hadden van politieke kwesties en meer inzicht hebben gekregen in standpunten van politieke partijen. Dat inzicht verkregen ze door op linkjes naar partijwebsites te klikken of de partijtoelichtingen in het vergelijkingsoverzicht op te zoeken. Een deel van de participanten las de één of meer partijtoelichtingen en enkelen klikten op linken naar partijwebsites.

Discussie

Bij dit kwalitatieve onderzoek werd ervoor gezorgd dat de onderzoeker zo weinig mogelijk invloed zou hebben, omdat de werkwijze van de participant het object van het onderzoek was. Tegelijkertijd moest de onderzoeker de participant wel stimuleren om hardop te blijven werken, want de meeste participanten vielen stil terwijl ze de VAA gebruikten. De vooraf vastgestelde cues zouden de participanten moeten stimuleren, maar tijdens de afnamen bleek dat enkelen daar niet voldoende door gestimuleerd werden om hun gedachten en gedragingen te verbaliseren. Daarom stelde de onderzoeker soms meer gerichte vragen om meer informatie van de participant te krijgen.

In één enkel geval heeft de onderzoeker een participant gestuurd, omdat de participant twijfelde of hij de Statistieken wilde bekijken. De onderzoeker wist echter dat het onderdeel Statistieken door de server geblokkeerd werd, dus zei ze tegen de participant dat hij beter naar de resultatenpagina kon kijken. In de andere afnamen heeft de onderzoeker niets meer gezegd over de pagina die geblokkeerd werd en hebben de participanten zelf ondervonden dat de statistiekenpagina niet weergegeven werd. Daarnaast leerde de onderzoeker in de loop van de afnamen beter door te vragen in het interview en de vragen meer te focussen op de doelen van StemWijzer.

De aanwezigheid van de onderzoeker had volgens de participanten soms ook een rol op de manier waarop zij met de VAA omgingen. De participanten gaven ook aan dat zij zich gehaast voelden of dat ze het lastig vonden om de VAA in te vullen in de aanwezigheid van de onderzoeker. Om deze reden zijn de gegevens van twee participanten niet meegenomen in de resultaten. Veel

participanten stelden tijdens het beantwoorden van de stellingen ook vragen aan de onderzoeker of ze gaven metacommentaar over het onderzoek zelf. Dit had niet voorkomen kunnen worden door andere participanten te selecteren, want zowel bekenden als onbekenden van de onderzoeker stelden vragen. De participanten zijn een *maximum variation sample* van de gebruikers van StemWijzer. Zij verschillen namelijk in geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en politieke voorkeur.

De resultaten van dit onderzoek zijn van toepassing op StemWijzer voor de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen van 2014, maar ze kunnen ook gegeneraliseerd worden naar andere varianten die voor andere gemeenten zijn gemaakt. Ondanks dat de opmaak van de verschillende varianten verschilt, is er geen wezenlijk verschil in de inhoud van de VAA.

Aanbevelingen voor soortgelijk vervolgonderzoek

Zoals eerder is aangegeven zijn er voor meerdere gemeenten StemWijzers gemaakt voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2014. In dit onderzoek werd alleen de Utrechtse StemWijzer onderzocht, maar voor vervolgonderzoek is het aan te raden om StemWijzers van verschillende gemeenten met elkaar te vergelijken. Hierbij moet niet gelet worden op uiterlijke verschillen van de pagina's, maar naar de formulering van de stellingen en de partijtoelichtingen. Zijn de stellingen in sommige varianten moeilijker of makkelijker geformuleerd dan de stellingen in de Utrechtse variant? Zijn burgers van andere steden of dorpen meer geïnteresseerd om zich te verdiepen in politieke kwesties?

Tevens kan onderzocht worden of de motivatie van burgers om zich te verdiepen in de politiek en het begrip van politieke issues per soort verkiezing anders is. In het kader van het VAVI-project is er eerder onderzoek gedaan naar het gebruik van VAA Kieskompas bij de Tweede Kamerverkiezingen. In dit onderzoek stond de gemeenteraadsverkiezing van 2014 centraal. Uit cijfers van de opkomst bij de verkiezingen blijkt dat de gemeenteraadsverkiezingen relatief impopulaire verkiezingen zijn, dus het is mogelijk dat burgers daarom ook niet goed weten wat de politieke issues zijn. Het is mogelijk dat gebruikers minder kennis over Europese politieke issues hebben. StemWijzer kan dan een rol spelen om de burger kennis over deze issues en partijstandpunten bij te brengen. Door middel van kwantitatief onderzoek kan ondervonden worden of burgers die zeggen dat ze betrokken zijn bij de politiek een VAA ook anders invullen.

Tevens zei een aantal participanten in dit onderzoek dat zij objectieve informatie over onderwerpen missen. Ze stelden voor om een kaartje te plaatsen bij locaties en kort uitleg te geven bij moeilijke begrippen. Het is dan interessant om te onderzoeken of deze objectieve informatie effect heeft op het begrip van politieke kwesties en de waardering van de VAA. In vervolgonderzoek kunnen er verschillende versies worden getest waarin gevarieerd wordt in het aanbieden van extra informatie. Er kan ook oogbewegingsonderzoek gedaan worden om erachter te komen naar welke elementen op de pagina de gebruikers kijken om te ondervinden waar de extra informatie moet komen te staan. In de huidige situatie viel het blok met de partijtoelichtingen niet voldoende op of het werd door de gebruikers onaantrekkelijk gevonden om op te klikken. De snelheid waarop de gebruiker de VAA met zo min cognitieve belasting kan invullen moet hierbij voorop staan. .

Aanbevelingen voor StemWijzer

Naar aanleiding van het hardop-werkonderzoek kunnen er een aantal aanbevelingen aan StemWijzer worden gedaan. Bij de stellingen kan er extra informatie toegevoegd worden om ervoor te zorgen

dat de gebruikers begripsproblemen op een cognitief weinig inspannende manier kunnen oplossen. Uit een test bij een select aantal gebruikers kunnen de moeilijke begrippen of onbekende locaties gevonden worden en kan er getest worden welke informatie tot het beste begrip leidt. Begrippen kunnen op een zo objectief mogelijke manier uitgelegd worden door gebruik te maken van bronnen als een encyclopedie of een woordenboek. Bij onbekende locaties kunnen bijvoorbeeld kaarten toegevoegd worden die uit het bestand van de gemeente komen of die via Google Earth verkregen kunnen worden. De informatie is beschikbaar, maar het wordt nog niet ingezet door de makers van de VAA. De gebruikers vinden het niet handig dat ze nu zelf informatie op moeten zoeken en kiezen daarom gewoon voor een antwoordoptie. Als ze op een cognitief weinig inspannende manier extra informatie over een bepaald onderwerp kunnen opzoeken door bijvoorbeeld één enkele muisklik, dan leert men meteen iets bij over de gemeente en over politieke kwesties.

Verschillende participanten begrepen het vergelijkingsoverzicht niet meteen, omdat zij het onduidelijk vonden dat de overeenkomsten blauw waren. Hoewel de participanten adviseerden om het kleur gebruik te veranderen, is het raadzaam om niets aan het kleurgebruik te veranderen. De gekozen kleuren zijn politiek-neutraal en kunnen de gebruiker ook niet sturen naar een bepaalde politieke partij. Er kan echter wel een oplossing gezocht worden voor 'oneens' en 'eens' als partijantwoorden. De participanten dachten namelijk dat een partij het oneens met hen was, terwijl ze dezelfde antwoorden hadden gegeven. Het is raadzaam om een soort legenda te maken voor het vergelijkingsoverzicht.

Aangezien weinig participanten zelf naar de statistieken hebben gekeken, is het aan te bevelen om de titel 'Statistieken' aan te passen naar een aantrekkelijke titel. Het onderdeel 'Belangrijke onderwerpen' had geen enkele participant gezien, omdat dit onderdeel standaard ingeklapt is. Eén participant dacht dat het handig is om dit tabblad voor het resultaat te zetten, zodat meer gebruikers naar de statistiekenpagina zullen kijken. Als de makers van StemWijzer het belangrijk achten dat de statistiekenpagina wordt gezien, dan is het raadzaam om de gebruiker automatisch te verwijzen naar deze pagina door een knop als 'Ga verder naar statistieken' op een zichtbare plaats op de resultatenpagina te plaatsen.

Als laatste is het een gemiste kans dat de gebruiker het resultaat niet naar zichzelf kan e-mailen. In dit onderzoek koos maar één participant voor deze optie, maar dat zullen in de hele populatie VAA gebruikers meer mensen zijn. De participant wilde op een later moment nog rustig partijtoelichtingen lezen en nog partijwebsites bezoeken en hiermee haar kennis over partijstandpunten vergroten zonder dat ze de stellingen opnieuw moest beantwoorden.

Nawoord

Het onderzoek is op verschillende locaties afgenomen, namelijk bij de participanten thuis of op hun werk, in de Universiteits Bibliotheek Binnenstad, het Centrum voor Informatisering en Mediagebruik (CIM) en Achter Sint Pieter in Utrecht. In de laatst genoemde drie panden was het erg luidruchtig. De participanten die in deze ruimten werkten, hebben ook minder geverbaliseerd. Het voordeel van de universiteitspanden is, dat er geen problemen waren met de WiFi. Die problemen waren er wel bij de participanten op het werk, omdat de server de Statistieken niet weer heeft gegeven. Er is dus geen informatie over dit onderdeel bij zes proefpersonen verzameld. Aangezien ik na de eerste twee proefpersonen wist, dat de server de weergave blokkeert, heb ik participant 3 niet naar de statistieken laten kijken. De participant wilde uit zichzelf naar de statistieken kijken, maar ik wist dat ze niet getoond zouden worden. Hiermee heb ik de participant gestoord in zijn hardop-werkproces.

Bij de overige drie participanten heb ik niets meer gezegd, waardoor zij zo natuurlijk mogelijk de stemhulp konden gebruiken.

Ik vond het in de loop van de afnameperiode ook steeds makkelijker om door te vragen als de participant in het nagesprek iets aangaf. Tijdens de eerste paar afnames hield ik mij te strikt aan mijn vragenlijst in het interview, waardoor ik niet door heb gevraagd als een participant een ander antwoord gaf, dan de vraag beoogd had. De eerste vraag die ik stelde (zie bijlage IV) was: 'Wat vond je van StemWijzer?'. Deze vraag is erg open, waardoor sommige participanten alleen 'leuk' zeiden, maar anderen een betoog over de formulering van de stellingen gingen houden en meteen aanbevelingen gaven. Bij de eerste interviews ging ik niet verder vragen, maar stelde ik de overige vragen die voor mij lagen.

Tevens ontdekte ik dat StemWijzer niet goed werkt in Google Chrome, omdat er een foutmelding verschijnt als de gebruiker naar de resultatenpagina gaat. Vanaf de derde participant heb ik StemWijzer geopend in Internet Explorer en daar laadde de pagina zonder foutmelding. De eerste twee participanten hebben die foutmelding als storend ervaren en schakelden de hulp in van de onderzoeker om de foutmelding weg te krijgen.

De eerste twee participanten hebben de eerste versie van de eerste vragenlijst gehad. Deze vragenlijst verschilde van de nieuwe versie, omdat de antwoordschaal van het opleidingsniveau ten opzichte van de eerste vragenlijst was aangepast. In de eerste versie werd er geen onderscheid gemaakt tussen een WO master en een WO bachelor en was de schaal in de vragen 9 en 10 omgekeerd ten opzichte van de overige vragen. De vragen 9 en 10 waren in de eerste versie als 'helemaal niet mee eens'- 'helemaal mee eens' gesteld, terwijl de andere vragen van 'helemaal mee eens' naar 'helemaal niet mee eens' gingen. Dat merkte de eerste participant al op en het verwarde haar even in het geven van antwoorden. Aangezien de eerste twee afnames na elkaar plaats hebben gevonden, had ik geen tijd meer om de schaal tussendoor om te zetten. De tweede participant heeft ook gezien dat de schaal veranderde, dus heeft hij er rekening mee gehouden in het geven van zijn antwoorden.

Tevens was er een verschil tussen de afnamen, omdat een aantal participanten moeite had om hardop te werken. Een verklaring hiervoor kan de opnamelocatie zijn. Sommige participanten werden gestoord door anderen, dus het is mogelijk dat de luidruchtige achtergrond op de opnamelocatie hier een reden voor was. Een andere reden kan zijn, dat sommige participanten zich niet helemaal op hun gemak voelden door de aanwezigheid van de onderzoeker. Het ongemak was groter bij de participanten die de onderzoeker niet goed kenden, dan bij oud-collega's of kennissen van de onderzoeker.

Referenties

Internet

Bijna één miljoen bezoekers voor StemWijzer. (z.j.). Geraadpleegd op 20 maart 2014, op <http://www.stemwijzer.nl/Nieuws2/Bijna-een-miljoen-bezoekers-voor-StemWijzer>

De Koster, Y. (20 maart 2014). Minder kiezers dan ooit. Geraadpleegd op 28 maart 2014, op <http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/minder-kiezers-dan-ooit.9232503.lynkx>

Druk bij Kieskompas, rustiger bij Stemwijzer. (19 maart 2014). Geraadpleegd op 20 maart, 2014, op <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2784/Verkiezingen/article/detail/3618326/2014/03/19/Druk-bij-Kieskompas-rustiger-bij-Stemwijzer.dhtml>

Kieskompas Gemeenteraadsverkiezingen (2014). Geraadpleegd op 28 maart 2014, op <https://utrecht.Kieskompas.nl/page/1/nl/default#top>

Onderzoeksprojecten binnen het programma Begrijpelijke taal. (14 juni 2013). Geraadpleegd op 28 maart 2014, op <http://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/programmas/begrijpelijke+taal/onderzoeksprojecten>

Student & Starter Verkiezingsprogramma 2014. (z.j.). Geraadpleegd op 27 februari 2014, op <http://www.studentenstarter.nl/verkiezingsprogramma>

Veelgestelde vragen over de StemWijzer. (z.j.). Geraadpleegd op 19 maart 2014, op [http://www.stemwijzer.nl/Veelgestelde-vragen-over-de-StemWijzer#Hoe worden de stellingen gemaakt?](http://www.stemwijzer.nl/Veelgestelde-vragen-over-de-StemWijzer#Hoe%20worden%20de%20stellingen%20gemaakt?)

Verkiezingsuitslagen Gemeenteraad 2010 Nederland (z.j.) Geraadpleegd op 28 maart 2014, op <http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=3>.

Verkiezingsuitslagen Tweede Kamerverkiezingen 2010 (z.j.). Geraadpleegd op 28 maart 2014, op <http://www.verkiezingsuitslagen.nl/Na1918/Verkiezingsuitslagen.aspx?VerkiezingsTypeld=1>

Vote Match Europe: een Europese StemWijzer in vijftien landen (z.j.). Geraadpleegd op 11 april 2014, op <http://www.stemwijzer.nl/Nieuws2/Vote-Match-Europe-een-Europese-StemWijzer-in-vijftien-landen>

Voting Advice via internet. (z.j.). Geraadpleegd op 19 februari 2014, op <http://vavi.wp.hum.uu.nl/>

Wetenschappers waarschuwen voor gebruik kieswijzer als stemhulp. (25 september 2012). Geraadpleegd op 19 februari, 2014, op <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/10637/VK-Dossier-Verkiezingen-van-2012/article/detail/3311375/2012/09/05/Wetenschappers-waarschuwen-voor-gebruik-kieswijzer-als-stemhulp.dhtml>

Artikelen

Cedroni, L. & Garzia, D. (2010). *Voting Advice Applications in Europe: The state of the art*. Napoli: ScriptaWeb

Ericsson, K. & Simon, H. (1993). *Protocol Analysis: Verbal Reports as Data (2nd ed.)*. Boston: MIT Press.

Graaf, J. de & Scheltens, J. (2011). *Stemwijzer is geen wetenschap*. ProDemos, Den Haag

Holleman, B.C., Kamoen, N. & Vreese, C. de (2013). Effectief communiceren (4). Stemadvieshulpen onder de loep. *Tekst(blad)*, 2013(20), pp. 26-27.

Holleman, B.C., Kamoen, N. & Vreese, C. de (2013). Stemadvies via Internet: antwoorden, attitudes, stemintenties. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 35(1), pp. 25-46.

Jansen, C. (1990). Papier of beeldscherm; hoe gaan formulierinvullers te werk? In: I. Broersma, R. 't Hart & A. Verschoor (red.), *Informatielogistiek. Formulieren in bedrijf*. Voordrachten gehouden tijdens een symposium aan de Erasmusuniversiteit Rotterdam op 22 mei 1990. Den Haag: SDU, pp. 53-63

Jong, De M., Schellens P.J. (1995). Met het oog op de lezer. Pretestmethoden voor schriftelijk voorlichtingsmateriaal. *Serie Perspectieven op Taalgebruik*. Amsterdam: Thesis Publishers

Steenis, A. van (2012). Kieskompas een goede navigator naar uw positie? *Een kwalitatief onderzoek naar het gebruik van stemadviesinstrument 'Kieskompas 2012'* (bachelorthese). Communicatie, faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Utrecht, Utrecht

Walgrave, S. Nuytemans, M. & Pepermans, K. (2009). Voting aid applications and the effect of statement selection. In: *West European Politics*, 32(6), pp. 1161-1180

Wall, M., Krouwel, A. & Vitiello, T. (2011). Do voters follow the recommendations of voter advice application websites? *A study of the effects of Kieskompas.nl on its users' vote choices in the 2010 Dutch legislative elections*. In: *Party Politics* (1) 12. Sage, pp. 1-21

Bijlagen

- I. Overzicht van de gegevens van de participanten
- II. Vragenlijst vooraf
- III. Vragenlijst achteraf
- IV. Vragen voor het nagesprek
- V. Participantenverslagen
- VI. Stellingen
- VII. Antwoorden van participanten in schema's

Bijlage I. Overzicht gegevens participanten

Grafiek 1. Gegevens van de tweeëntwintig participanten.

Participant	Geslacht	Geboortejaar	Opleidingsniveau	Vorige gemeenteraadsverkiezingen gestemd op:	Weet u op welke partij u gaat stemmen?	Resultaat StemWijzer	Van plan te stemmen op
1	V	1986	WO master	Weet niet meer zeker op welke van deze partijen: PvdA, GroenLinks, D66	Nee	Student & Starter	Weet het nog niet
2	M	1984	WO master	Niet gestemd	Twijfel aan D66	Student & Starter en D66	D66
3	M	1983	WO master	D66	D66	Student & Starter	D66
4	V	1988	HBO-bachelor	VVD	Waarschijnlijk VVD, maar wil oriënteren op andere partijen	SP	Weet het nog niet
5	V	1969	Havo/ VWO bovenbouw / WO en HBO propedeuse	D66	Nee	GroenLinks	D66
6	V	1963	WO doctoraal of master	GroenLinks	Twijfelt tussen GroenLinks en D66	GroenLinks	GroenLinks
7	M	1972	MBO	VVD	Nee	Partij voor de Dieren	Partij voor de Dieren
8	V	1988	WO-doctoraal of master	Heeft wel gestemd, maar weet niet meer op welke partij.	Nee	SP	PvdA

9	V	1983	WO-doctoraal of master	Student & Stad (lokale partij in Groningen)	Twijfelt tussen Student & Starter, PvdA en GroenLinks	GroenLinks	Weet het nog niet
10	M	1959	WO-doctoraal of master	PvdA	Nee	GroenLinks	Weet het nog niet
11	V	1991	WO-doctoraal of master	Heeft wel gestemd, maar weet niet meer op welke partij.	Nee	Ons Utrecht	Weet het nog niet
12	V	1981	WO-doctoraal of master	GroenLinks	GroenLinks	PvdA en GroenLinks	GroenLinks
13	V	1963	HBO	GroenLinks	Twijfelt tussen GroenLinks en anders	SP	GroenLinks
14	V	1990	WO master	Niet gestemd	Nee	Student & Starter	Weet het nog niet
15 X	V	1956	WO Master	Wil het niet zeggen	Wil het niet zeggen	VVD	Wil het niet zeggen
16	V	1960	HBO	GroenLinks	Denkt aan GroenLinks	GroenLinks	GroenLinks
17	M	1977	WO master	Werknemers Groepering (in een andere gemeente)	Nee	CDA	CDA
18 X	V	1959	WO kandidaats	D66	Nee	SP	Weet het nog niet
19	M	1991	HBO	Niet gestemd	Nee	PvdA	Weet het nog niet
20	V	1980	HBO	Partij voor de Dieren	Nee	Ouderenpartij Utrecht en Ons Utrecht	Weet het nog niet
21	M	1984	MBO	PvdA	Nee	PvdA	PvdA
22	M	1988	MBO	Weet niet meer op welke partij	Nee	Partij voor de Dieren	Partij voor de Dieren

Bijlage II. Vragenlijst vooraf

1. Wat is uw geslacht?

Man

Vrouw

2. Wat is uw geboortejaar?

.....

3. Wat is uw (huidig) opleidingsniveau?

WO-doctoraal of master

HBO of WO- bachelor of kandidaats

HAVO en VWO bovenbouw / WO en HBO propedeuse

MBO

Eerste 3 jaar HAVO en VWO / MAVO / VMBO (theoretische en gemengde leerweg)

LBO / VBO / VMBO (kader- en beroepsgerichte leerweg)

Geen onderwijs/ basisonderwijs

Weet niet / Geen opgave

4. Heeft u bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen in 2010 gestemd?

Ja

Nee

5. Op welke partij heeft u bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen gestemd?

.....

6. Weet u al op welke partij u deze gemeenteraadsverkiezingen stemt?

Ja, ik ga stemmen op

Ik twijfel tussen

Nee

Ik ga niet stemmen

7. Heeft u bij de vorige verkiezingen een stemhulp gebruikt?

Ja, KiesKompas / StemWijzer /

Nee

8. Waarom heeft u toen een stemhulp gebruikt?

Ik wilde weten op welke partijen ik kon stemmen

Ik wilde een bevestiging van mijn keuze

Ik wilde meer informatie over partijstandpunten

Bijlage III. Vragenlijst achteraf

1. Op welke partij bent u van plan te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart?

☐ CDA	☐ Student en Starter
☐ ChristenUnie (CU)	☐ Partij voor de Dieren (PvdD)
☐ D66	☐ Ons Utrecht
☐ GroenLinks	☐ Stadsbelang
☐ Nederland Duurzaam	☐ Ouderen Partij Utrecht (OPU)
☐ PvdA	☐ Libertarische Partij
☐ SP	☐ Ouderen Politiek Actief (OPA)
☐ VVD	☐ Basis Inkomen Partij
☐ Partij Vrij Utrecht (PVU)	
☐ Weet ik nog niet	

2. Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van links naar rechts?

Links 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Rechts

3. Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van conservatief naar progressief?

Conservatief 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Progressief

4. Wat is voor u de belangrijkste reden om StemWijzer te gebruiken?

- Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen.
- Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen.
- Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen.
- Leuk om te doen of over te praten.
- Controleren of de stembelp klopt.

5. Door StemWijzer is mijn inzicht in de standpunten van politieke partijen vergroot.

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

6. Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken.

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

7. Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp.

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

8. De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem.

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

9. Ik volg de verkiezingscampagne intensief.

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

10. StemWijzer motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen.

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

11. Het gebruik van StemWijzer

0 heeft mijn partijvoorkeur bepaald.

0 heeft mijn partijvoorkeur bevestigd.

0 heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur.

0 heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed.

Bijlage IV. Nagesprek

- Wat vond je van StemWijzer?
- Wat vond je van dit onderzoek en je deelname hieraan?
- Heeft het hardop werken ervoor gezorgd dat je StemWijzer anders gebruikte?

Introductiescherm

- Zag je dat je meteen op partijwebsites kunt klikken? Zo ja, waarom heb je dat wel/niet gedaan?

Stellingen

- Waarom sloeg je stelling (nummer) over? Wat was de reden dat je de stelling (nummer) oversloeg?
- Wat vond je moeilijk aan de stelling?
- Zag je het blauwe blok rechts met 'tip'? Zo ja, waarom heb je er wel/geen gebruik van gemaakt?
- Wat vond je van de formulering van de stellingen?
- Vond je de vragen begrijpelijk?

Zwaarte aangeven

- Waarom heb je bepaalde stellingen wel of geen extra zwaarte meegegeven?

Partijen selecteren

- Waarom heb je bepaalde partijen wel/niet meegenomen in het resultaat?

Resultaatscherm

- Wat vind je van het resultaat?
 - Was het voor jou duidelijk welke partijen het beste bij je passen? Hoe werd het je duidelijk?
 - Kon je de vergelijkingen met partijstandpunten makkelijk vinden?
 - Waarom heb je wel/niet extra informatie over partijstandpunten opgezocht?
- Indien niet opgezocht, participant vragen of hij/zij dat als nog hardop werkend wilt doen.

Statistieken

- Heb je naar de statistieken gekeken?
- Kun je de statistieken gebruiken?
- Heeft het voor jou een toegevoegde waarde om te zien wat anderen denken?

Algemeen(doelen)

- Heb je iets geleerd van StemWijzer?
- Heb je het gevoel dat je beter weet wat je wilt stemmen en waarom?
- Wat vond je van de lengte van StemWijzer?
- Wijkt de manier waarop je het instrument gebruikt hebt af van normaal?
- Heb je verbeteringen voor StemWijzer?

Bijlage V. Stellingen in StemWijzer voor de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen in 2014

Grafiek 1. Stellingen van StemWijzer Utrecht 2014

Stellingnummer	Stelling
1	Het centrum van Utrecht moet voor elk voertuig toegankelijk blijven. De gemeente moet daarom afzien van de instelling van een milieuzone.
2	Bij belangrijke beslissingen moet de gemeente de inwoners raadplegen via een referendum.
3	De gemeente moet ouders laten betalen voor de schade die hun kinderen in de openbare ruimte aanbrengen.
4	Utrecht moet het gemeentelijke wietexperiment, waarbij wietgebruikers in besloten clubs legaal cannabis kunnen kweken, direct stopzetten.
5	De gemeente mag alleen in het Nederlands met inwoners communiceren.
6	Utrecht heeft 52 koopzondagen. Dat aantal moet omlaag.
7	Utrecht krijgt nieuwe taken op het gebied van zorg en ondersteuning. Omdat de regering hierop bezuinigt, moet de gemeente er zelf ook geld in steken.
8	De gemeente moet afzien van een groot theater in Leidsche Rijn en in plaats daarvan investeren in cultuur in de wijken.
9	De onroerendezaakbelasting (OZB) moet omlaag.
10	Bij nieuwbouw moet de gemeente ervoor zorgen dat minimaal 40% een sociale huurwoning is.
11	De gemeente moet de welstandscommissie afschaffen.
12	De gemeente moet windmolens toestaan op locaties als Lage Weide of langs de A12.
13	Utrecht mag niet bezuinigen op de dierenopvang.
14	De gemeente moet het leefbaarheidsbudget, waar buurten en wijken allerlei activiteiten en voorzieningen uit kunnen betalen, afschaffen.
15	De gemeente mag geen vergunning geven voor circussen met dieren.
16	De U-pas, voor gezinnen met een inkomen tot 125% van het sociale minimum, moet blijven bestaan.
17	De gemeente mag geen subsidies of leningen voor de plaatsing van zonnepanelen op huizen verstrekken.
18	De parkeertarieven in de binnenstad en omliggende wijken moeten omlaag.
19	De gemeente moet zich verzetten tegen de verbreding van de A27 tot 2x7-baans bij Amelisweerd.
20	Ouderen (65+) moeten gratis met het openbaar vervoer kunnen reizen.
21	De gemeente moet een fietsbrug aanleggen tussen Leidsche Rijn en Oog in Al.
22	Er moet een tunnel onder het Westplein komen.
23	Er moet een maximumsnelheid van 80 km per uur komen op de Noordelijke Randweg.
24	De gemeente moet de hondenbelasting afschaffen.
25	In het stationsgebied moeten bezoekers hun fiets gratis kunnen stallen.
26	Het aantal coffeeshops in de stad moet omlaag.

27	De gemeente moet snel zorgen voor nieuwe mogelijkheden voor raamprostitutie in de stad.
28	Winkeliers moeten zelf de openingstijden van hun winkels kunnen bepalen.
29	Gemeente en politie moeten hard optreden tegen krakers.
30	De gemeente moet ervoor zorgen dat er een discotheek op De Uithof komt.

Bijlage VI. Participantenverslagen

Participant 1 (51:23)

Deze participant is een 27 jarige vrouw, die haar master heeft gehaald. Ze weet niet meer precies op welke partij ze tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft gestemd, maar het was de PvdA, GroenLinks of D66. Ze noemt zichzelf links en progressief.

Stellingen

Deze participant is niet bekend met het gemeentelijke wietexperiment (4), maar maakt uit de stelling op dat het experiment gereguleerd wordt. 'Ik ben het er wel mee eens, maar stop zetten ben ik het niet mee eens. Dan doe ik het oneens'.

Maar weet ze wel wat de OZB (9) is. 'Ik ben woningbezitter, dus je eerste ingeving is natuurlijk: ja eens dat moet omlaag. Maar waar halen we dan het geld vandaan? Dat is ja, een beetje een populaire om daarmee te gaan scoren. Ik denk dan ook als ik verder denk. Hoe moet het dan met de financiën, dan kom je ook niet uit'. Ze ziet bij stelling 9 dat ook de optie 'sla deze vraag over' er is. Ze weet ook wat de welstandscommissie is (11). 'Volgens mij is dat een commissie die toezicht houdt als je een vergunning aanvraagt of het netjes is en of het past in de wijk. Dus ik daar ben ik het oneens. Ik vind het wel belangrijk voor het uiterlijk voor de wijk en zeker voor zo mooi historisch centrum als dat van Utrecht, dat daar goed naar wordt gekeken'. Ze begrijpt wat het leefbaarheidsbudget (14) is en is het oneens met de stelling. Ze vindt het goed dat buurten zelf bepalen waar ze behoefte aan hebben.

Een aantal stellingen (1, 2, 7, 8, 10, 15, 20, 27, 29) vindt de participant lastig. Ze zegt bij stelling 7 over zorg en ondersteuning: 'Vind ik een beetje een rare stelling om op zo'n manier te stellen. Het gaat natuurlijk over de decentralisatie en de gedachte erachter is omdat de gemeente dan doet dat ze daarop kosten te besparen als het lokaler wordt georganiseerd. Dat de gemeente er zelf geld in moet steken, dat is niet iets waar ik het direct mee eens ben. Het is complexer dan dit. Ik kan geen goede keuze maken tussen eens en oneens, dus ik ga voor geen van beide'. Ze vindt stelling 27 over raamprostitutie ook complexer. 'Je merkt dat er veel meer achter een stelling zit, dan alleen de stelling zelf'.

Ze verandert van mening bij stelling 29 over hard optreden tegen krakers. De participant kiest eerst voor eens, maar daarna leest ze de stelling opnieuw en legt de nadruk op 'hard' optreden. Ze kiest dan voor geen van beide. 'Ik begin eraan te twijfelen als ik langer over deze vraag nadenk'. Ze kiest ook voor de optie 'geen van beide' bij stelling 2 over het organiseren van een referendum. 'Dat vind ik een lastige, omdat bij een referendum de opkomst heel erg laag is. Wat valt er onder belangrijke beslissingen? Dat vind ik een hele vage stelling. Aan de ene kant ben ik voor, aan de andere kant tegen. Geen van beide'

Twee stellingen vindt ze te strikt, namelijk stelling 10 en 15. Ze vindt het belangrijk dat er genoeg sociale huurwoningen (10) zijn, maar zo'n percentage eraan verbinden vindt ze te strak. Bezwaar tegen 40% sociale huurwoningen, maar eens. Bij stelling 15 zegt ze: 'Dit is recent nog in het nieuws geweest. 'Het zal ongetwijfeld een PvdD standpunt zijn. Ik zou eerder een stelling willen over striktere regels, dan afschaffen. Ik heb wel eerder zo'n StemWijzer gemaakt en daar later gewicht aan een vraag toegekend, dus ik schrijf deze vraag even op een papiertje'.

Bij stelling 28 over de winkeltijden vertelt de participant vooral over haar ervaringen met winkels in de gemeente waarin ze werkt. Op basis van de besluiten van de winkeliers in Zeist, wil ze een antwoord geven op de stelling. Ze is het eens met de stelling en ze schrijft het cijfer op, omdat ze deze stelling gewicht mee wil geven. 'Ik hoop wel dat die mogelijkheid aan het einde er is. Anders ben ik het voor niks op aan het schrijven. Misschien had ik toch even van tevoren moeten hoe het werkt'.

De participant heeft geen moeite met de negatief geformuleerde stellingen, zoals 17 en 24. Ze is het meteen oneens met stelling 17 over subsidies voor zonnepanelen. Ze heeft geen moeite met de negatieve formulering. 'Ik ben het oneens, want de stelling zegt de gemeente mag geen leningen of subsidies verstrekken'. Bij stelling 24 over de hondenbelasting zegt ze: 'Dus ik ben het hiermee oneens. Ja, ik vind dat het moet blijven. Ik kies voor oneens'. Ze twijfelt wel bij de stelling over de coffeeshops. 'Ik ga een blanco stem doen, dus geen van beide. Ik denk dat als ik eens of oneens doe, dat dat enorm mijn stemadvies beïnvloed. Terwijl ik het geen heel belangrijk punt vind'.

De participant weet niet waar Amelisweerd (19), Westplein (22) en de Noordelijke Randweg (23) zijn. Ze weet ook niet precies waar Lage Weide (12) is, maar de stelling over de windmolens vindt ze te ruim. De A12 is een snelweg, dus dat is niet bezwaarlijk. Lage Weide is volgens mij wel een woonwijk. Door Lage Weide vindt ze het lastig, dus gaat ze voor geen van beide. Ze had graag een kaartje met de situering van de windmolens willen zien. Ze weet ook niet precies waar de Noordelijke Randweg ligt (23). Het zou best het stuk zijn, waar zij ook vaker rijdt. 'Ja jeetje, ik vind het lastig. Waar is die ook alweer? Ik probeer het kaartje te visualiseren van Utrecht. Ze gaat ervan uit dat het geen snelweg is, maar een 70 km weg. Ze denkt dat de snelheid dan omhoog gaat. Ze slaat deze vraag over, omdat ze niet goed weet waar het is. Het Westplein (22) kent ze ook niet, dus weet ze ook niet wat de huidige problematiek daar is. Het is haar ook niet bekend wat voor tunnel er moet komen. 'Het maakt me niet zoveel uit. Het is een blanco stem'. Ze weet ook niet goed waar de fietsburg (21) tussen Leidsche Rijn en Oog in al moet komen, maar ze is voor goede fietsvoorzieningen.

Extra Belangrijk

'Ah ik krijg nu het volgende scherm. Hierin kan ik aangegeven welke stellingen ik extra belangrijk vind. Ze staan niet per vraag, maar echt per onderwerp. Ik ga nu aanvinken van welke vragen ik echt zeker was met mijn antwoord'. De koopzondagen vindt ze geen belangrijke kwestie.

De participant denkt dat de U-pas onder 'zorg en ondersteuning' valt, dus die vinkt ze aan. 'Investeren in cultuur. Het wordt nu wel anders genoemd; investeren in cultuur. Was de stelling kan ik me volgens mij herinneren was, dat ging om een keuze maken tussen iets groots in Leidsche Rijn, een groot theater in Leidsche Rijn. Euhm, bij de stelling staat om beide investeren in cultuur. Ik denk dat het in deze stelling gaat om beide'. Daarna leest ze de andere onderwerpen voor. 'Leefbaarheidsbudget, dat zou ook nog wel eens de U-pas kunnen zijn'. Ze klikt het leefbaarheidsbudget en de U-pas aan.

Nadat dat de participant bij twee eerdere stellingen al dacht dat het over de U-pas was, zegt ze: '80 km. Wel grappig dat ze dat hem nu alleen 80 kilometer noemen als of dat wat zegt'. De participant heeft vindt de onderwerpen niet altijd stroken met de stellingen die ze ingevuld heeft.

Ze klikt 'zorg en ondersteuning' weer uit als ze de aangevinkte onderwerpen leest. Het is opvallend dat ze de stellingen, waarvan ze het nummer heeft opgeschreven, niet heeft aangevinkt.

Ze zei toen ook dat ze die stellingen minder belangrijk vindt. Haar behoefte om stellingen minder belangrijk te vinden, kan ze hier niet kwijt.

Partijen

Deze participant neemt alle partijen mee in het overzicht. 'Ik sta open voor allerlei dingen'. Ze vinkt ze allemaal aan, omdat ze geen onderscheid wil maken. 'Ik denk dat Student & Starter wel iets over de discotheek te zeggen heeft, dus die zal niet zo hoog komen'.

Resultaat

Student & Starter is de partij waarmee ze de meeste overeenkomst heeft. Dat vindt ze verrassend, omdat ze weinig van de partij weet. In het nagesprek zegt ze: 'Ik ben natuurlijk wel een starter, maar ik had verwacht dat ze helemaal voor de discotheek en voor het kraken zouden zijn'.

GroenLinks en D66 staan op de tweede en derde plaats, maar die uitkomst had ze wel verwacht.

Ze ziet dat ze op elf punten oneens met Student & Starter is, waarna ze meteen op '11 punten' klikt en bij het vergelijkingsoverzicht uitkomt. Alleen de punten van Student & Starter staan in het overzicht. 'Ik zie wel dat bij de milieuzone dat ik het dan oneens ben, terwijl ik dat wel een belangrijk punt vind. O nee, daar zijn zij het ook mee oneens. Het zou handiger zijn als ze dat even met groen of rood hadden gedaan'. Ze kijkt daarna vooral naar de verschillen in standpunten. Nu ziet ze ook dat 'zorg en ondersteuning' over de decentralisatie gaat.

Nadat ze alles voor S&S vergeleken heeft, wil ze GroenLinks, PvdA en D66 in het overzicht toevoegen. Eerst klikt ze partij voor partij weg, totdat ze op 'verwijder selectie' klikt. Ze vergelijkt dan alleen deze drie partijen met elkaar. Ze ziet nu ook dat er toelichtingen staan, maar ze klikt er niet op. Ze ziet dat PvdA, GroenLinks en D66 niet veel verschillen, maar dat het meer in de nuances ligt. Nadat ze heeft gezien dat de PvdA het eens is met stelling 8 over het theater in Leidsche Rijn, zegt ze: 'Ik denk dat het nu wel zeker is dat ik geen PvdA ga stemmen'.

De participant weet nog niet op welke partij ze gaat stemmen. Ze wil zich eerst verdiepen in de locaties en daarna StemWijzer nog een keer invullen. 'Ik weet wel in welke stroming en in welke hoek ik zit, maar welke partij. Ik twijfel tussen GroenLinks en D66 en ik vind het verrassend dat Student & Starter erbij zit.

Statistieken

Deze participant heeft de statistieken niet gezien, omdat ze het tabblad niet zag staan. Daarnaast worden de statistieken geblokkeerd door de server.

Nagesprek

De participant denkt dat het een goed hulpmiddel is om je stem te bepalen. 'Wat ik ook een paar keer tijdens de stellingen tegenkwam. De stellingen zijn soms kort door de bocht geformuleerd. Er zit soms een hele problematiek achter of het gaat om een locatie waarvan je denkt: zet het er gewoon even bij. Dat is natuurlijk ook wel weer gevaarlijk. Het Westplein kwam voorbij met die tunnel. Als je daar een fotootje doet van een enorme file en een enorme ophoop, dan denk je meteen daar moet een tunnel. Een plattegrondje had mij wel geholpen, dus als je objectief extra informatie toe kan voegen, is dat heel fijn'.

Ze vindt het ook fijn dat ze bepaalde onderwerpen als extra belangrijk kan markeren. De partijtoelichtingen vindt ze ook handig, maar daar heeft ze niet op geklikt. 'Ik wou eerst eigenlijk kijken wat ik er zelf van vond. Gewoon eerst wat meer verdiepen in het issue en daarna toelichtingen

bekijken'. Voordat ze gaat stemmen, wil ze zich zeker nog verdiepen in partijstandpunten.

De participant herinnert nog van vorige keren dat ze StemWijzer gebruikte, dat stellingen minder of meer gewicht kon geven. 'Ik wist niet meer precies hoe het zat. Dus uiteindelijk kwam ik op het veld met al die onderwerpen. Ik vind dit eigenlijk nog wel handig en praktisch'. Ze heeft onderwerpen gemarkeerd waarover ze een sterke mening heeft. 'Ik vind ook. Het gaat heel specifiek op onderwerpen in hè, bijvoorbeeld de windmolens. Ik ben het overall wel eens met duurzaamheid en dan vind ik dat gewoon een belangrijk onderwerp, maar dan komt het misschien bij die windmolens misschien komt dat weer wat minder lekker uit de verf, omdat dat zo'n concreet geval is waar het dan weer wat minder bij toe te passen is. Dus dan vind ik het ook wel fijn dat je het op die manier toch wat meer gewicht op onderwerpen aan kan geven, dan het specifieke geval van de windmolen'. Ze geeft aan dat ze sommige onderwerpen zwaarder wil wegen, dan de specifieke stellingen, maar dat gaat niet in StemWijzer. Deze participant heeft in het onderdeel 'Extra belangrijk' bijvoorbeeld ook gezocht naar de U-pas, maar ze dacht dat 'zorg en ondersteuning' over die pas gaat. Later zag ze ook apart het onderwerp 'U-pas' staan.

Ze ziet niet hoe ze alleen de standpunten op extra belangrijke stellingen kan vergelijken. In het nagesprek wijs ik haar op 'Vergelijk stellingen die ik extra belangrijk vind'. De participant denkt ook dat er in de resultaatberekening geen rekening gehouden wordt met de extra belangrijke stellingen. 'Ik vind het wel echt een gemis, dat 'ie dat andere, dat met die voorkeuren. Dat als je ergens extra gewicht aangeeft, dat die dat niet automatisch meeneemt of dat je dat niet extra ziet. Je bent zo gefixeerd op wat staat bovenaan'. Ze scrolde automatisch naar beneden en heeft niet meer naar het blok aan de rechterkant gekeken. 'Het zou goed zijn als er bijvoorbeeld nog een schermpje tussenin zou zitten van dat je kan zeggen: wil je algemeen zien, een algemene weging of wil je jouw stellingen extra mee laten wegen. Eigenlijk vind ik dat een soort van overbodig schermpje, want als je dat al aangeeft van tevoren' ik vind deze stellingen heel belangrijk'. Dan wil je gewoon dat die extra gewicht krijgen en mee worden genomen'. Het werd de participant pas duidelijk, dat het invloed heeft op het resultaat, toen ik haar liet zien dat ze ook alleen de extra belangrijke stellingen in het overzicht kan tonen. 'Ik twijfel nog tussen drie nu en daar moet ik me nog in verdiepen, maar als ik over een kwartier moet stemmen, dan zou dat een hele handige optie (alleen belangrijke stellingen vergelijken, JB) zijn geweest'.

De stellingen die ze over heeft geslagen, verwachtte ze weer terug te zien. 'Het is me nu niet helemaal duidelijk wat het verschil is tussen een blanco stem (geen van beide, JB) en een vraag helemaal overslaan is'. Ze heeft drie keer voor 'sla deze vraag over' gekozen, maar daar heeft ze geen spijt van, omdat ze anders terug naar die drie stellingen was gegaan om alsnog een antwoord te geven. De participant vraagt aan mij wat de invloed op het resultaat is als ze op 'sla deze vraag over' klikt. 'Als je een vraag overslaat, zie je de vraag misschien ook niet in het overzicht. Als ik 'geen van beide' doe, zie ik de vraag wel in het overzicht'.

Bij de stellingen heeft ze het blok met de toelichtingen niet gezien, vertelt ze in het nagesprek. Ik laat haar zien dat ze tijdens het bekijken van de stellingen al partijtoelichtingen kan lezen. 'Als ik dit had gezien, had ik het niet gebruikt. Ik denk dat je toch wordt beïnvloed door wat daar staat. Ik vind het prettig om het zélf in te vullen, zodat je uit jezelf redeneert'. De partijlogo's, die in het introductiescherm staan heeft ze wel gezien, maar ze zag niet waar het voor was.

De participant vertelt haar mening over de formulering van de stelling: 'Ik snap dat je een stelling neer moet zetten, maar af en toe, dan gaat het kort door de bocht en onduidelijk. Dat ik

kaartje miste en zo. Best veel vragen gingen over een behoorlijk exacte locatie en dan denk ik: waar is het dan precies. Ik snap ook wel als je erbij zet: Nou, Amelisweerd is hier en hier en er staat elke dag twintig kilometer file, dat je dan heel anders naar die vraag kijkt. Je kan ook niet teveel informatie geven’.

Door het gebruik van StemWijzer is haar partijvoorkeur bevestigd. De VAA heeft haar ook wat geleerd ‘Naar een paar thema’s wil ik weleens even beter kijken. Ik heb wel geleerd wat er nu speelt, wat de belangrijke thema’s zijn volgens de StemWijzer. Het is natuurlijk wel de StemWijzer die deze dertig euh dingen heeft bepaald. Ik kan me wel voorstellen, dat GroenLinks kwam nu als mijn voorkeurspartij als hoogste naar voren, maar ze scoren overall ook heel dicht met die Student & Starter en D66 en PvdA. Ik ga nog wel even op hun sites kijken op te kijken, wat zij ook zelf als belangrijke thema’s zien. Ik vind het altijd heel prettig om de StemWijzer te maken, omdat het in één keer een beeld schetst waar gaat het deze verkiezingen over en wat vind je belangrijk, het kiezerslandschap’.

Ze zou StemWijzer aan haar familie aanraden, omdat het een handige manier is om kennis te nemen van politieke kwesties. Het lijkt haar dan ook leuk om met familie en vrienden over het resultaat te discussiëren.

Reden	Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Bevestigd
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Helemaal mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 2 (28:03)

Deze participant is een hoogopgeleide 29 jarige man, die in de binnenstad woont. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft hij niet gestemd, omdat hij toen in het buitenland was. Zijn politieke voorkeur is rechts en progressief. Hij denkt erover na om op D66 te stemmen.

Stellingen

Bij de eerste stelling geeft hij een antwoord, zonder zijn keuze te motiveren. Vanaf de tweede stelling motiveert hij zijn keuze. Hij kiest vaak voor de optie ‘sla deze vraag over’.

Bij de meeste stellingen heeft hij snel een antwoord, maar bij bijvoorbeeld stelling 7 over ‘zorg en ondersteuning’ niet. Hij leest de stelling voor en zegt ‘regio’ in plaats van ‘regering’, daarna leest hij de stelling nog eens voor. ‘Ik weet niet of de gemeente daar wel het geld voor heeft. De regering bezuinigt er op, dus moet de gemeente betalen, maar waar haalt de gemeente het geld vandaan. Ik weet niet waar de gemeente dat geld vandaan haalt, dus ik sla ‘m over, want ik weet het niet’.

Bij stelling 8 over de bouw van een nieuw theater in Leidsche Rijn, is de participant eerst heel stellig: ‘Daar weet ik ook niet echt veel van, maar van mij hoeven ze geen groot theater te maken in Leidsche Rijn. Er zijn er genoeg theaters en er wordt ook nieuw gebouwd bij Vredenburg’. Hij gaat met zijn muis naar ‘Eens’ en zegt dan: ‘ Nou ja, ik weet niet of ik het er wel mee eens ben of ze ervan moeten afzien. Ja, ben ik wel mee eens, want ik heb er helemaal niks aan’.

Als hij stelling 8 beantwoordt, klikt hij twee keer met zijn muis op 'eens', waardoor hij stelling 9 al beantwoord heeft met 'eens' voordat hij de stelling heeft gelezen. Hij merkt het op en hij gaat terug naar stelling 9 door in het lint op '9' te klikken. 'De OZB-belasting moet omlaag. Dat maakt me niks uit, want ik heb een huurhuisje, dus ik weet er eigenlijk niks van. Ik doe sla hem over'. De participant weet dus niet precies wat de OZB is. Hij heeft niet veel affiniteit met de sociale huurwoningen (10). 'Ja, daar ben ik het ook niet mee eens. Ik heb er zelf niks aan, maar veertig procent is wel erg veel hoor. Erg veel'.

Hij weet ook niet of de welstandscommissie (11) erg belangrijk is. 'Wat is eigenlijk het verschil tussen geen van beide en sla deze vraag over. Weet jij dat?' vraagt de participant aan mij. Ik laat de keuze aan hem over, dus kiest hij bij stelling 11 voor 'sla deze vraag over'. Stelling 12 over de windmolens en stelling 13 over de dierenopvang slaat hij ook over, omdat hij heeft er te weinig kennis over heeft. Bij stelling 12 zegt hij: 'Van mij mogen daar windmolens staan, maar ik weet niet of de mensen die daar wonen er last van hebben'. Daarnaast weet hij niet hoeveel geld er nu naar de dierenopvang gaat, dus kan hij ook niet beslissen of erop bezuinigd moet worden.

De participant springt ook weer van stelling 13 door naar stelling 15, omdat hij dubbelklikte. Hij merkt het op en zoekt stelling 14 over het leefbaarheidsbudget op. Nadat hij de stelling gelezen heeft zegt hij: 'Nou, ik heb er nog niks van gezien eigenlijk, maar ik vind niet dat ze het moeten afschaffen'. Hij kiest voor oneens. De participant vertelt dat hij het ook oneens is met stelling 15 over het geven van een vergunning aan circussen met dieren. 'Nou daar ben ik het ook mee oneens, want ik vind dat ze daar best een vergunning voor mogen geven'.

Bij stelling 17 over subsidies voor zonnepanelen zegt hij: 'Nou, ik weet niet of dat een taak van de gemeente of van het Rijk is'. Hij besluit om de stelling weer voor te lezen en kiest voor 'oneens': 'Als de gemeente dat wil, dan mogen ze daar best een subsidie voor doen'. Hij denkt ook dat het bouwen van een discotheek op de Uithof (30) geen taak van de gemeente is.

Volgens de participant kan de gemeente zich al niet meer verzetten tegen de verbreding van de A27 bij Amelisweerd (19). Dat is ook zijn reden om het oneens met de stelling te zijn.

Hij slaat ook stelling 27 over raamprostitutie over. 'Ik woon er zelf naast en ik heb er geen overlast van'. Hij denkt ook niet dat het een taak van de gemeente is om nieuwe mogelijkheden te bieden, dus ook deze vraag slaat hij over. Bij één stelling (28) over de winkeltijden geeft hij een nuance aan: 'Dat mag, maar met een marge denk ik. Ze moeten het wel zelf kunnen bepalen'. De participant is niet bekend met Oog in Al en Leidsche Rijn (21). Hij weet wel dat hij daar in de buurt fietst, maar hij kan niet beoordelen of er een fietsbrug moet komen (21), dus besluit hij om de stelling over te slaan. Hij weet niet waar het Westplein (22) en de Noordelijke Randweg (23) zijn, dus slaat hij deze stellingen ook over.

Extra Belangrijk

'Nou er springt niks uit, dus ik vink niks aan'. In het nagesprek zegt hij: 'Ik weet ook niet hoeveel zwaarder hij wordt dan denk ik, dan laat ik het maar zo'.

Partijen

Hij ziet dat de bekendste partijen al geselecteerd. 'Waar is Henk Westbroek zijn partij?' De participant kijkt mij vragend aan, waarna hij alle partijen selecteert.

Resultaat

De foutmelding 'assertion failed' verschijnt, maar deze verdwijnt als de participant een aantal keer op 'ok' klikt.

Er zijn twee partijen waarmee hij de meeste overeenkomst heeft, namelijk Student & Starter en D66. Hij ziet de grafiek en vindt dat de balkjes erg leeg zijn. 'Ik snap ook niet hoe het kan dat ik maar zo weinig overeenkomsten heb' Hij klikt op 'D66' en komt op de partijwebsite uit, maar die klikt hij weer weg. Hij gaat naar het vergelijkingsoverzicht, omdat hij klikte op 'Vergelijk mijn mening met de partijen' en kijkt naar de partijen die boven in het overzicht staan. 'Oké, dan kun je dus per vraag zien of ik euh... Ik het met hun eens ben. Hij ziet dat er geen overeenkomsten zijn bij vragen die hij oversloeg. Op de punten waarmee hij het oneens is met D66, vertelt hij wat hij denkt. Zo ziet hij dat die partij het leefbaarheidsbudget af wil schaffen (14). 'Dat maakt niet zo heel veel uit'. De participant laat zien dat hij het overzicht begrijpt, omdat hij alleen de verschillen vertelt. Hij kijkt niet naar de toelichtingen en zegt: 'Ik weet genoeg. Ik weet wat ik wil stemmen nu'.

Statistieken

De participant heeft niet zelf op het onderdeel geklikt, maar dit onderdeel werd ook geblokkeerd door de server. Ik heb hem in het nagesprek er ook niet naar laten kijken.

Nagesprek

Hij vindt StemWijzer wel goed, maar het moet niet teveel tijd kosten om in te vullen. 'Ik had van tevoren een partij in gedachten, die ik wil stemmen en als die redelijk hoog in de score terug komt, hoef ik niet meer op te zoeken'. Hij gaat dan ook niet op Student & Starter, maar op D66 stemmen. Als ik aan hem vraagt of hij wat geleerd heeft van StemWijzer, zegt hij: 'Nee, bepaalde standpunten heb ik kort ingezien, maar ik heb er weinig van geleerd'.

De partijlogo's aan het begin heeft hij wel gezien, maar hij wist niet dat hij er op kon klikken. Hij wilde gewoon starten met StemWijzer. 'Ik kan nog altijd op de partijlogo's klikken'. De toelichtingen bij het onderdeel Stellingen heeft hij niet gezien. 'Ik wil er gewoon niet teveel tijd er insteken'.

Deze participant heeft geen enkele stelling met 'geen van beide' beantwoord, maar hij sloeg wel een aantal stellingen over. Ik vraag aan hem waarom hij voor die optie heeft gekozen. Hij zegt: 'Ik weet niet wat het verschil is tussen 'geen van beide' en 'sla deze vraag over'. Volgens mij maakt dat gewoon niet uit'. Hij sloeg een vraag over als hij niet direct een mening had en het niet eens of oneens was.

Hij had moeite met de formulering van sommige stellingen. 'Je moest goed lezen wat er stond en wat het betekende. Na vraag zeven over 'zorg en ondersteuning' moest ik even kijken wat daar precies stond. Dat gaat eigenlijk over decentralisatie, maar ik moest even goed lezen wat er stond. Soms als er 'geen' of 'wel' staat. Weet je wel. De gemeente mag geen subsidies of leningen voor de plaatsing verstrekken, dus als je het ermee oneens bent, dan wil je dat het wel kan. Dat vond ik wel lastig'.

Ik vraag aan dat participant of hij denkt, dat zijn resultaat verandert als hij alleen de gevestigde partijen selecteert. Dat doet hij en hij maakt het vergelijkingsoverzicht voor hem overzichtelijker, door partijen eruit te halen. Zijn voorkeurspartij komt nu uit als de partij waarmee hij de meeste overeenkomsten heeft.

De participant heeft niet direct aanbevelingen voor StemWijzer. Hij wil wel zijn vriendin aanraden om StemWijzer ook in te vullen, omdat ze even 'snel door kan lopen'. 'Als je gaat stemmen, dan weet je in ieder geval dat je op de juiste partij stemt, omdat je gekeken hebt of de partij bij je past. Je krijgt een soort bevestiging'.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet stemmen en controleren of ik het echt eens ben met de partij
-------	--

	waarop ik van plan ben te stemmen.
Inzicht vergroot	Neutraal (Volgens hem: een beetje)
Partijvoorkeur	bevestigd
Verkiezingscampagne	Helemaal niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	neutraal

Participant 3 (40:44)

Deze participant is 30 jarige man. Zijn hoogst genoten opleidingsniveau is WO-master. Hij vindt dat hij 'links van het midden' en behoorlijk progressief is. Zijn voorkeurspartij voor de gemeenteraadsverkiezingen is D66, omdat hij bijna altijd op die partij gestemd heeft. Hij is bekend met stemhulpen, omdat hij die tijdens vorige verkiezingen ook heeft gebruikt.

Stellingen

Over veel stellingen denkt de participant langer na, maar op een aantal stellingen geeft hij direct een antwoord. Hij overweegt voor- en nadelen en denkt na over oplossingen op de lange termijn en de korte termijn. Stelling 19 over het verzetten tegen verbreding Amelisweerd vindt hij lastig. Hij denkt aan de toekomst (misschien zijn er dan andere oplossingen voor files), maar voor nu is het een 'ontzettend knelpunt'. Op de korte termijn wil hij een oplossing, maar voor op de langere termijn wachten. Hij is tegen de verbreding en de gemeente mag zich daar ook tegen verzetten, dus eens. Hij redeneert van zijn mening, naar één van de antwoordopties.

Als er kwesties zijn waarover hij weinig weet, dan maakt hij een rationele keuze. Zo twijfelt hij bij de stelling over het theater in Leidsche Rijn (8). Hij twijfelt hij over de stand van zaken, want op basis daarvan wil hij een antwoord geven. 'Als de planning al in een vergevorderd stadium is, dan moet het doorgezet worden, omdat er al investeringen in zijn gedaan'. Hij weet niet of dat zo is, dus hij gaat er vanuit dat dit nog plannen zijn. Onder deze voorwaarde is hij het oneens met de stelling. Hij is het eens met stelling 12, mits de windmolens bijdragen aan duurzame energie. De stelling is volgens hem onduidelijk, omdat er geen informatie gegeven wordt over het doel van de windmolens. De locaties van de windmolens zijn voor hem geen probleem. Toch waren de locaties voor de nieuwe fietsbrug (21) en de Noordelijke Randweg (23) zijn onbekend voor hem. Bij het beantwoorden van deze stellingen dacht hij het stimuleren van fietsen en aan duurzaamheid.

Hij heeft moeite met het geven van een antwoord op de stelling over de onroerendezaakbelasting (9). Daarom overweegt hij om op de grijze optie 'sla deze vraag over' te klikken. Hij motiveert zijn keuze: 'Ik heb weinig verstand van OZB, dan zou ik zeggen ik weet het niet. Die optie is er niet, dus ik sla deze vraag over.' Hij denkt toch na over zijn antwoord. 'Nee, ik heb er geen mening over, dus toch geen van beide'. Hij weet wel wat de welstandscommissie (11) is: 'Nee, de gemeente moet de welstandscommissie aanhouden, want het aanzicht van een heel hoop dingen zijn voor belang van mij'.

De participant was niet op de hoogte van het gemeentelijke wietexperiment (4), maar hij is benieuwd wat het experiment gaat opleveren. Ondanks dat hij niet op de hoogte is van het experiment, wil hij niet dat ze het experiment stopzetten.

Tevens vraagt hij af of de gemeente wel invloed heeft op sommige issues. Bijvoorbeeld over de

sociale huurwoningen (10). Dit vindt hij lastig te beantwoorden, omdat hij zich afvraagt in hoeverre de gemeente ervoor verantwoordelijk is en niet de woningcoöperatie. Uiteindelijk is hij het oneens met deze stelling, omdat het volgens hem geen taak van de gemeente is.

Hij weet ook niet wat de afspraken zijn over de overgang van zorgtaken van de regering naar de gemeente. Daarom vindt hij stelling 7 over de bekostiging van zorg en ondersteuning 'gek'. 'Ik neem aan dat als de regering ook financiering bijlegt als de taken overgedragen worden, zodat de gemeente het niet helemaal zelf hoeft te bekostigen'. Toch denkt hij dat het de gemeente ook geld gaat kosten, maar de formulering van de stelling vindt hij onduidelijk.

Sommige stellingen vindt de participant 'te radicaal' (14) of 'te ver gaan' (15). Stelling 14 over het leefbaarheidsbudget vindt hij weer moeilijk. Hij heeft twijfels over de activiteiten die door dit budget uitgevoerd worden, maar afschaffen vindt hij weer te radicaal. Hij plaatst ook kanttekening bij stelling 29 over hard optreden tegen krakers. Hij vindt dat de gemeente niet hard op moet treden tegen krakers, maar het leegstandsbeleid moet aanpassen.

Bij één stelling (2) weet hij welk standpunt zijn voorkeurspartij heeft. Hij is echter niet geneigd om een geconformeerd antwoord te geven. 'Het is een standpunt van D66 dit referendum, maar hier ben ik het niet mee eens. De mensen in de gemeenteraad zijn al gekozen en mogen het zelf bedenken'.

Extra Belangrijk

De participant vraagt of hij dit ook nog hardop werkend moet doen. Hij selecteert stellingen voornamelijk stellingen met het thema 'vervoer'.

Partijen

Selecteert alle partijen, want hij wil geen enkele partij uitsluiten.

Resultaat

Foutmelding 'assertion failed' komt verschillende malen. Na een aantal keer op 'OK' klikken, gaat de melding weg. Deze melding komt alleen voor in Google Chrome.

De participant ziet meteen met welke partij hij de meeste overeenkomsten heeft. Het resultaat, Student & Starter, verrast hem niet. Hij begrijpt deze uitkomst, omdat hij ook een starter is. Daarna volgen de partijen waarin hij zich ook kan vinden. 'Ik zit toch aan de linkse, liberale kant wat ik ook verwacht had'. Het is opvallend dat VVD zo laag in de rij staat, want normaal komen ze hoger in de resultatenlijst.

Hij vergelijkt zijn standpunten met die van partijen waar hij eventueel op zou gaan stemmen. De PvdA en PvdD haalt hij uit de vergelijkingsmogelijkheid. Al snel ontdekt hij dat de blauwe blokken overeenstemmingen zijn tussen zijn standpunt en die van de partijen en de witte niet. Hij is vooral geïnteresseerd in de verschillen met D66. Later twijfelt hij aan de weergave van overeenkomsten en verschillen. 'Oh, of is wit? Nee, wit is het tegenovergestelde'. Hij ziet dat D66 geen windmolens wil, maar hij zegt: 'Volgens mij wil D66 wel windmolens, maar durven ze dat niet te zeggen. Ik weet het niet, maar dat is mijn idee'. Hij is het ook oneens met D66 over de tunnel onder het Westplein. 'Zij willen niet dat er een tunnel komt. Ik wil wel weten waarom'. Hij klikt op de toelichting en leest die voor. Hij zegt: 'D66 wil dat het Westplein mensvriendelijker wordt ingericht. Dat zei ik zo straks ook al. Dus ja, ik had gedacht dat, dat door een tunnel kon, maar als dat op een andere manier kan. Dan sta ik daar open voor. Op zich ben ik het eens met wat zij zeggen'. Hij bekijkt ook de toelichtingen

van D66 bij de stellingen 'raamprostitutie' (27) en 'discotheek op de Uithof' (30) en geeft D66 weer gelijk.

De participant vraagt wat hij nou moet doen. Hij twijfelt tussen het bekijken van de statistieken en het verder bekijken van partijstandpunten. Ik vertelde hem dat hij naar de 'vergelijking extra belangrijke standpunten' kan kijken. Mijn ervaring bij proefpersonen 1 en 2 was, dat de server van de opnamelocatie de statistieken niet toelaat. In andere afnames heb ik dit niet meer gezegd, omdat de participanten op een natuurlijke manier de StemWijzer moeten gebruiken. De participant ziet daarna dat hij op al zijn belangrijke stellingen het eens is met zijn voorkeurspartij.

Hij wil naar de partijpagina van Student & Starter gaan, maar de algemene voorwaarden van de Wi-Fi aanbieder kwamen tevoorschijn. Gelukkig verscheen de partijpagina snel. 'Op de partijpagina staat iets over Tinder. Nou, dan haak ik al een beetje af. Ik ken Tinder en ik denk dat het niet geschikt is om er politiek op te bedrijven'.

Over StemWijzer zegt hij het volgende: 'Ik denk dat bij StemWijzer altijd weer de kleine partijen bovenaan komen te staan. Ik heb wel eens gehoord dat de wijzer niet helemaal objectief is en dat kleine partijen vaker bovenaan komen te staan in verkiezingen. Als dat.. Dat zou wel eens hier aan de hand kunnen zijn bij Student & Starter. Als de stellingen ernaar geschreven zijn'. De participant gaat toch op D66 stemmen.

Statistieken

De participant wilde zelf al naar de statistieken kijken. Echter, deze worden niet weergegeven, omdat ze door de server geblokkeerd worden.

Nagesprek

De participant vond de issues van de landelijke StemWijzer beter. Hij geeft aan dat hij het moeilijk vond om nu een voorkeur te kiezen. 'De stellingen waren nu niet zo scherp, waardoor het moeilijker te bepalen is of je voor of tegen bent'. Hij vond niet alle vragen begrijpelijk en dat lag aan de 'dubbele ontkenningen', bijvoorbeeld: De gemeente moet niet bezuinigen op (...). 'Ik kan me herinneren van de vorige verkiezingen dat je bij de stellingen dit kon doen of dat'. Hij geeft aan dat aan de stelling over de sociale huurwoningen meer speelt. Dat het meer iets voor een woningcoöperatie is dan voor de gemeente. 'Ik wil wel dat er meer sociale huurwoningen zijn, maar dan onder een bepaalde voorwaarde'. Hij vindt de stellingen niet zwart-wit, maar hij wil mee informatie hebben. 'Misschien heb ik wat meer kennis over en interesse in landelijke issues dan lokale issues'.

Als hij een antwoord gaf, dacht hij ook aan de standpunten van D66. Hij wilde geen gewenste antwoorden geven, maar hij peilde of hij dezelfde koers voerde of afweek. 'Ik ging toch uiteindelijk een mening vormen naar de politieke partijen. Ik gaf mijn mening en bedacht welke politieke partijen daarbij horen. Daarom vond ik het vergelijken op het laatst ook zo leuk'.

'Bij de KiesKompas kun je stellingen zwaarder laten wegen toch? Dat je alleen een beoordeling wil hebben op de punten die jij belangrijk vond?' Door deze uitspraak lijkt het als of de participant niet doorheeft dat StemWijzer op een gelijkwaardige manier werkt.

Het hardop werken heeft hem wel beïnvloed in zijn werkwijze. Hij had moeite om rustig antwoord te geven. 'Normaal had ik rustig in tien minuten al die stellingen doorgeklickt'. De lengte van de StemWijzer vindt hij goed. 'Ik kan het zo in de pauze van mijn werk invullen'.

Ook merkte hij misschien wel door het praten het blok 'tips' niet op, want normaal had hij er wel op geklickt op te kijken wat er is. Op het resultaat van de StemWijzer heeft het hardop-werken

geen invloed gehad, omdat hij de uitslag wel verwacht had. Toch zegt hij dat hij normaal de kleine partijen niet mee zou nemen in de resultaatberekening, omdat hij altijd stemt op de grote partijen. Zijn voorkeurspartij blijft D66, omdat hij vindt dat hij 'niet van mening veranderd is'.

De participant denkt ook na over de berekening van het resultaat. Hij merkte op dat het selecteren van belangrijke issues een rol speelt, maar 'misschien zijn er ook andere verbindingen te leggen'. Welke verbindingen gelegd kunnen worden, kan de participant niet aangeven.

Tevens miste de participant nog een stelling over belangrijke issues zoals migratie.

Reden	Meer inzicht krijgen in partijstandpunten, maar ook controleren of ik het eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen.
Inzicht vergroot	Helemaal mee eens
Partijvoorkeur	Heeft mijn partijvoorkeur bevestigd en dus niet beïnvloed
Verkiezingscampagne	Helemaal niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Helemaal mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 4 (1:10:45)

Deze participant is een vrouw van 25 jaar. Ze heeft haar HBO-bachelor ongeveer twee jaar geleden afgerond. Ze woont in de Utrechtse wijk Lombok. Haar politieke voorkeur noemt ze 'rechts' en redelijk progressief. Meestal wil ze bij de verkiezingen op de VVD stemmen. Echter is haar hart voor dieren groter, dus stemt ze landelijk het liefst op de Partij voor de Dieren. Ze is geïnteresseerd in de politiek; ze leest partijprogramma's en bezoekt verkiezingsbijeenkomsten. Tijdens vorige verkiezingen heeft ze een stemhulp gebruikt.

Stellingen

Als er stellingen zijn waar ze weinig kennis over heeft, dan probeert ze tijd te krijgen om na te denken door de stelling te meerdere keren te lezen. Soms heeft ze ook moeite met het omzetten van haar mening in één van de antwoordopties. Zo vertelt ze bijvoorbeeld bij stelling 8: 'De gemeente moet afzien van een groot theater in Leidsche Rijn (...). Als ik het eens ben, dan zeg ik dat ze erin moeten investeren. Als ik oneens zeg dan zou ik zeggen dat ik akkoord ga, dus toch maar geen van beide'. Ze kiest ook voor 'geen van beide' bij stelling 16 over het behouden van de U-pas: 'Ik ben geen grote voorstander ervan, maar ook geen grote tegenstander, dus geen van beide'. De 'geen van beide' optie gebruikt ze ook als ze onbekend is met een issue. Over stelling 4 over het wietexperiment, geeft ze het antwoord 'geen van beide', omdat ze geen mening over het experiment heeft.

Als ze het eens of oneens is met een stelling, geeft ze haar nuances aan. Dit doet ze ook bij de stelling over communicatie in het Nederlands (5). Haar antwoord is 'oneens', dus de gemeente hoeft niet alleen in het Nederlands met haar inwoners te communiceren. Echter is ze wel van mening dat de gemeente zoveel mogelijk in het Nederlands moet communiceren. 'Als het (in het Nederlands communiceren) echt niet kan, dan is het wel zo sociaal om dat in het Engels of Arabisch of wat dan

ook te doen'.

Tot dan toe heeft ze de drie duidelijke antwoordopties gezien. Bij stelling 9 zegt ze dat ze de antwoordoptie 'Sla deze vraag over' voor het eerst ziet. Ze vraagt aan mij waarom deze optie er is. Ik probeer haar niet te sturen door te zeggen dat ze moet doen wat zij wil. 'Is die knop er om na te denken? Ik doe toch 'geen van beide', want ik wil wat invullen'. De stellingen over onderwerpen die haar erg interesseren, beantwoordt ze snel. De stellingen over dieren beantwoordt ze zonder twijfel 'Ik hou van dieren, dus daar moet meer geld naartoe'. Bij de stelling over subsidies en leningen over zonnepanelen (17) mist ze de nuance.

De participant heeft moeite met een aantal begrippen en ze weet niet waar sommige locaties zijn. Daarom wil ze extra informatie opzoeken. Nadat ze aan mij heeft gevraagd of dat mag, zoekt ze op Google 'OZB' (9) en 'welstandscommissie'(11) op. Ze heeft moeite met de locaties voor de windmolens (12) en de Noordelijke Randweg (23), maar ze zoekt deze niet op.

Extra belangrijk

De participant geeft aan welke stellingen ze belangrijk vindt, vooral Westplein (22) en 'fietsenstalling' (25). Ze is begonnen met belangrijke issues in de meest rechter kolom en werkt dan door naar de linker kolom. Andere voor haar belangrijke issues zijn: dieren, parkeren (1), welstandscommissie (11), koopzondagen (6) en schade verhalen op ouders (3).

Partijen

Bij de optie 'partijen' kruist ze alle partijen aan, dus de lokale partijen en de Partij voor de Dieren. Ze vermeldt dat ze juist deze partij mee wilt nemen in het resultaat, omdat ze in de landelijke verkiezingen ook op vaak op Partij voor de Dieren stemt. 'Kleine partijen moeten ook een kans hebben om mee te doen'. In eerste instantie wil ze alle partijen gewoon aanklikken, totdat ze de knop 'selecteer alles' ziet.

Resultaat

Foutmelding 'assertion failed' komt verschillende malen. Na een aantal keer op 'OK' klikken, gaat de melding weg.

De participant is erg verrast door het resultaat. Hoewel de partij 'Nederland Duurzaam' vooraan staat, is ze meer onder de indruk van de tweede partij. Ze schreeuwt: 'Wat en daarna met de SP? Mijn favoriete partij staat bijna onderaan'. De partijen waar ze nooit denkt om op te gaan stemmen, komen dus bovenaan de lijst te staan. 'Laatst was ik in mijn wijk in een verkiezingsdebat over de toekomst van het Westplein en omgeving. Daar was ook de lijsttrekker van Nederland Duurzaam. Toen dacht ik: goh hij is wel vernieuwend, maar aan de andere kant wat ben jij maar een rare vent'. Ook over de SP zegt ze: 'Ik ben zó geen SP-er'. De Partij voor de Dieren, waar ze landelijk fan van is, staat halverwege in de lijst. Haar voorkeurspartij VVD staat op de veertiende plaats. 'Het rare is, dat ik bij het verkiezingsdebat... Die kerel van de VVD verkondigde echt mijn mening'.

Ze leest de resultatenlijst en wil dan kijken wat de verschillen in standpunten zijn. 'Ik wil mijn antwoorden toch met mijn voorkeurspartij vergelijken'. Het duurt lang om meningen op alle stellingen te vergelijken, omdat ze per ongeluk alle partijen weg klikt. Ineens ziet ze dat de blauwe vlakken overeenkomsten zijn. 'Dus die blauwe zijn de overeenkomsten?' Ze is het meest geïnteresseerd in de standpunten van de VVD, omdat deze partij naast de PvdD haar voorkeur heeft. Daarom wil ze de standpunten van de SP vergelijken met die van de VVD, daar ondervindt ze

problemen, want ze klikt per ongeluk alles weg behalve de SP. Door middel van 'Partijen in dit overzicht verwijderen/toevoegen' komt ze toch op haar selectie uit van de SP en de VVD. Nu gaat ze van de standpunten van de VVD die niet overeenkomen met haar eigen standpunt, de toelichtingen lezen. Bij de toelichting over het leefbaarheidsbudget, snapt ze de redenering van de VVD en is ze het met hun standpunt eens. 'Ik was het ook oneens, maar dan met een 'maar''. De participant is het dus eens met het standpunt van VVD, maar ze heeft een ander antwoord gegeven op de stelling. Bij stelling (19) over de verbreding van de A27 ziet ze dat ze het toch echt oneens is met de VVD.

Nadat de participant verschillende toelichtingen heeft gelezen, besluit ze het resultaat naar zichzelf te mailen. Echter komt ze erachter dat niet het resultaat gemaïld wordt. Er komt alleen een link naar stemwijzer te staan.

Nadat ze de e-mail heeft verstuurd, speelt na het resultaat met de stellingen die ze extra belangrijk vindt. Daarna verschijnt er een vergelijkbare uitslag.

Statistieken

Deze worden geblokkeerd door de server van de Wi-Fi aanbieder.

Nagesprek

Ze vond het leuk om Stemwijzer in te vullen en vergeleek de uitkomst van StemWijzer met de weergave van Kieskompas (in vorige verkiezingen). Ze heeft het gevoel dat het hardop-werken haar heeft afgeleid, daarom las ze sommige stellingen vaak over. Bij één stelling kreeg ze een miniblack-out. Dat lag niet aan de ruimte, want het onderzoek is afgenomen in een stille ruimte. Ze had wel gebrek aan kennis bij sommige onderwerpen, zoals de OZB, welstandscommissie, de locatie voor de windmolens en de Noordelijke Randweg. Bij de stelling over de U-pas had ze geen begripsprobleem, maar daar moest ze nog een duidelijke mening over vormen. 'Mijn sociale stem en mijn liberale stem praatten tegen elkaar'.

In het nagesprek vraag ik of ze de partijlogo's aan het begin en de tips aan de rechterkant naast de stellingen heeft gezien. Dat had ze niet. 'Als ik de toelichtingen wel had gelezen, dan had ik tijdens de test een duidelijkere mening kunnen vormen. Dan had ik niet gedacht, ik doe maar dit, want ik weet het niet'.

De formulering van de stellingen vond ze wel begrijpelijk in tegenstelling tot stellingen van Kieskompas van een ander verkiezingsjaar. 'Toen stonden er zoveel ontkenningen in een zin'. Ze moest puzzelen welk antwoord het best bij haar mening past. Ze vindt dat het in deze stemhulp wel meevalt.

Toch vraagt ze zich nog af waarom SP zo hoog in de resultatenlijst naar voren is gekomen. Ze denkt dat het komt, omdat ze vaak 'geen van beide' heeft geantwoord. Misschien ligt het aan haar voorkeur voor dieren, maar ze weet het niet zeker.

Als laatste heeft ze de statistieken niet gezien. 'Moet ik die apart aanklikken? Thuis had ik denk ik alle tabs bekeken'. Ze kijkt er na een aansporing toch naar, maar ziet dat ze geblokkeerd worden.

De participant geeft aan dat ze wat geleerd heeft van StemWijzer. 'Nu heb ik gezien op welke punten ik oneens ben met voorkeurspartij VVD. Ik wil thuis rustig onderzoek doen, dus partijprogramma's lezen'. Toch heeft ze nog verbeteringen voor StemWijzer. 'Ik weet wel wat van de issues, maar ik heb te weinig achtergrondinformatie. Bij de stelling over windmolens (12) zou ik een kaart willen zien waar de molens eventueel komen te staan. Ik mis ook achtergrondinformatie over de U-pas (16). Als

er weinig mensen gebruik van maken, dan mag het afgeschaft worden. Een informatieve inleiding zou handig zijn, maar ik denk toch dat je dan gestuurd wordt'. Tevens was de participant niet op de hoogte van de plannen over een het theater in Leidsche Rijn (8)'.Ik wist niet dat daar een theater zou komen'.

Reden	Uitzoeken waarop ik moet stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	StemWijzer heeft mij aan het twijfelen gebracht over mijn voorkeur.
Verkiezingscampagne	Mee eens
Motivatie om te verdiepen	Helemaal mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 5 (43:13)

Deze participant is een 44-jarige vrouw. Haar opleidingsniveau is 'havo-vwo/wo-hbo-propedeuse'. Ze is erg geïnteresseerd in zowel de landelijke als de lokale politiek. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft ze op D66 gestemd. Ze geeft aan dat ze 'rechts van het midden en een beetje progressief' is. Echter ze weet nog niet op welke partij ze deze verkiezingen gaat stemmen.

Stellingen

De participant geeft snel een antwoord op de eerste stelling. Daarna vraagt ze aan mij of ze haar mening uitgebreid moet toelichten. Ik adviseer haar om meer te zeggen dan alleen 'eens, geen van beide of oneens', maar dat ze zelf moet kijken wat voor haar het makkelijkst is.

Vanaf de tweede stelling redeneert de participant haar keuze. 'Bij belangrijke... Wacht, ik moet het even goed lezen, want soms lees ik de vraag precies andersom'. Ze leest stelling 2 helemaal en geeft een antwoord. Stelling 7 herleest ze ook, voordat ze uiteindelijk 'geen van beide' kiest. 'Ik weet het niet'. De meeste stellingen beantwoordt ze snel, zonder dat ze er een toelichting bij geeft. De participant weet wel wat de OZB is.

Bij één stelling gaf ze eerst het antwoord, voordat ze de stelling voorlas. Pas bij de laatste helft van de stellingen motiveert ze haar keuze uitgebreid. Haar mening over de discotheek op de Uithof (30) overweegt ze ook. Eerst zegt ze dat het leuk is om daar een discotheek te hebben, maar daarna denkt ze aan de geluidsoverlast die ze al van de Uithof heeft. Ze kiest voor de optie 'eens'.

Bij stelling 3 over schade verhalen op ouders, geeft ze niet alleen een antwoord, maar ook een commentaar op de formulering van de stelling: 'Ik vind het te simpel geredeneerd dat mensen er zelf maar voor op moeten draaien. Misschien is het nalatigheid van de gemeente'. Echter, ik vermoed dat deze participant niet veel problemen heeft met de formulering, maar meer moeite heeft met het issue. Ze heeft geen moeite met het begrijpen van de woorden en de verbanden tussen de woorden.

De participant geeft meerdere keren aan dat ze een vraag lastig vindt. Zo vraagt de ze bij de stelling over communicatie (5) af of het over alle communicatievormen gaat. Ze denkt even na en kiest toch voor oneens. In de loop van de set stellingen (7) geeft de participant ook aan dat ze teveel vanuit de gemeente denkt, in plaats van haar rol als de burger.

Ze overweegt om haar mening bij te stellen bij de gratis fietsenstalling (25). Haar eerste antwoord is 'ja, graag'. Echter, daarna vertelt ze een aantal redenen om toch tegen de gratis stalling te zijn. 'Zijn ze dan nog wel beveiligd?' De participant kiest voor de optie 'geen van beide', omdat ze hier nog meer over wil uitzoeken.

Ze zoekt wel informatie op over het aantal coffeeshops in Utrecht (26). Tijdens het invullen van StemWijzer zoekt ze het huidige aantal coffeeshops op met Google. Het duurt lang voordat de pagina laadt en haar telefoon gaat af. Er volgt geen gesprek en de participant ziet inmiddels dat Google geladen is. Ze leest informatie over coffeeshops op de website van DeStadUtrecht.nl en neemt daarna een besluit.

De participant geeft een aantal keer metacommentaar. Bijvoorbeeld bij stelling 5. Op dat moment vraagt de participant aan mij of er ook mensen zijn die 'sla deze vraag over' kiezen. Ik vertel haar dat ik haar daar geen antwoord op kan geven. Ik ben juist geïnteresseerd in haar antwoorden. De participant vraagt tijdens de afname nog een aantal keer of ik het mensen anders heb zien invullen. Soms geef ik daar bewust geen antwoord op, zodat ik voorkom dat ik met haar in een gesprek raak tijdens het onderzoek.

Tijdens het beantwoorden van de stellingen denkt de participant ook na over partijen die mogelijk uit het resultaat komen. Bij stelling 15 over circussen met dieren zegt de participant: 'Ik denk dat de Partij voor de Dieren uitkomt'.

De participant laat ook zien dat ze op de hoogte is van belangrijke issues in de politiek. Zo zegt ze bij de stelling over Amelisweerd (19): 'Ja, daar zat ik al op te wachten op de Amelisweerdvraag'. Stelling 22 over het Westplein vindt de participant 'erg'. Volgens haar is over deze kwestie al een referendum geweest.

Echter ze is nog niet op de hoogte van de plannen over een fietsbrug tussen Oog in Al en Leidsche Rijn. 'Staat die daar niet al? Ik weet niet waar die moet komen eigenlijk'. De participant denkt na en geeft toch een antwoord.

Tevens is ze onbekend met de Noordelijke Randweg (23). Ze valt stil na het lezen van de stelling, daarmee laat ze aan mij merken dat ze niet weet wat ze moet doen. Ik adviseer haar om 'te doen alsof je thuis bent'. Daarna geeft ze aan dat ze normaal op zou zoeken waar de Randweg is. Zonder haar te sturen, laat ik haar merken dat ze moet doen, wat ze normaal ook zou doen. Ze zoekt op Google de Noordelijke Randweg op en komt uit op projectpagina's van Rijkswaterstaat en van de gemeente Utrecht. Na het lezen van deze informatie is ze de stelling vergeten. Ze gaat terug naar StemWijzer en geeft een antwoord op de stelling.

Extra Belangrijk

De participant bekijkt alle kernwoorden en vraagt: 'Dit zijn de stellingen die ik net heb aangekruist? Hoeveel mag ik er doen?'. Ze kiest voor de 'verbreding A27' (19) en 'dierenopvang' (13). In het nagesprek geeft ze aan, dat ze direct antwoorden kon geven op bij deze stellingen. Door de snelheid van het beantwoorden, merkte ze dat juist deze stellingen extra belangrijk voor haar zijn.

Partijen

De aangevinkte partijen neemt de participant mee in het resultaat. Hoewel ze GroenLinks eerst weg wilde halen, klikte ze de partij toch weer aan. De 'nieuwe' en 'lokale' partijen die niet aangeklikt waren, heeft ze niet geselecteerd. In het nagesprek vertelt ze waarom ze dat niet heeft gedaan. 'Die waren grijs, dus ik dacht dat ik ze niet aan kon klikken'.

Resultaat

Als het resultaat verschijnt zegt ze: 'Oe, heel bijzonder dit, want ik ben nooit echt op GroenLinks uitgekomen'. Ze verklaart het resultaat als een verschil met de landelijke politiek, omdat ze tijdens de

verschillende soorten verkiezingen op andere partijen stemt. Nadat ze het resultaat heeft gezien, vraagt ze aan mij wat ze moet doen. Ik adviseer haar om te doen wat ze normaal ook doet, dus stopt ze met het bestuderen van StemWijzer.

Ineens bedenkt de participant zich. 'Wacht even, ik ben het op tien punten oneens met GroenLinks. Dat wil ik wel even zien'. Ze ziet dat ze bij de eerste twee stellingen het eens is met de partij. Daarna vraagt ze aan mij: 'Waarom heeft deze stelling(3) een andere kleur? Weet jij dat?' Ik geef haar geen antwoord, waarna ze verder gaat met het vergelijken. 'Ik had niet verwacht dat GroenLinks het oneens zou zijn met het wietexperiment. 'Ik vermoed dat de participant niet begrijpt dat de partij juist voor het experiment is, maar oneens is met de stelling. Tevens dacht de participant dat GroenLinks wel een duidelijke mening zou hebben over de koopzondagen (6).

Bij het vergelijken van de standpunten, twijfelt de participant of ze de weergave wel begrijpt. Ze gaat met de cursor over haar eigen meningen en zegt: 'Dit is mijn mening toch?'. De participant valt stil en besluit dat ze het toch niet op alle punten met GroenLinks eens is.

Statistieken

Ze heeft de statistieken niet meteen gezien, daarom vraag ik haar in het nagesprek om er even naar te kijken. Ze moet er even naar zoeken, maar ze vindt het wel leuk om te zien wat anderen denken. 'Ik kom redelijk overeen met het gros van de Utrechtse bevolking. Ik maak eigenlijk een onderdeel van de meute uit'.

Nagesprek

De participant gaf aan dat ze moeite heeft met de formulering van de vragen. Daarom las ze sommige stellingen ook een paar keer achter elkaar. Ze geeft aan dat ze stellingen soms omgekeerd leest. 'Ik ben geneigd om even snel door zo'n kieswijzer te 'sjezen' en dan zie ik een woordje als 'niet' even over het hoofd. Daardoor ben ik geneigd om net het verkeerde antwoord te geven en met mij nog wel andere mensen'. Als ik aan de participant vraagt of het aan de ontkenningen ligt, zegt ze: 'Misschien bij dubbele ontkenningen of omdat je het zo leest. Soms lijkt het tegenstrijdig wat er staat'. De stellingen rustig lezen, zal voorkomen dat je verkeerde antwoorden geeft, denkt ze.

Ze geeft aan dat haar snelheid er ook voor zorgde, dat ze 'Tip' bij de stellingen niet heeft gezien. Een vorige keer heeft ze de toelichtingen wel bekeken. Volgens de participant zou de toelichting duidelijker zijn, als het in een soort pop-up verschijnt als je over de stelling en antwoordopties zou gaan. Een andere aanbeveling is ook het uitklappen van toelichtingen bij het resultatenschermb. De participant had wel gezien dat er toelichtingen bij de standpunten zijn, maar het was voor haar niet aantrekkelijk genoeg om er op te klikken. 'Dat (uitklappen) maakt het ook voor de gebruiker makkelijker'.

Hoewel de participant het leuk vond om de StemWijzer te doen, neemt ze het advies niet één op één over. Ze wil een dag voor de verkiezingen StemWijzer nog een keer invullen en dan meer vergelijkingen maken met haar voorkeurspartij D66.

Reden	Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	StemWijzer heeft mijn partijvoorkeur bevestigd
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Niet mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 6 (35:24)

Deze participant is een 50 jarige vrouw, die haar WO doctoraal heeft gehaald. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft ze gestemd op GroenLinks. Haar politieke voorkeur is links en enigszins conservatief. Ze heeft bij de vorige verkiezingen gebruik gemaakt van StemWijzer en KiesKompas.

Introductiescherm

De logo's in het introductiescherm heeft ze wel gezien, maar ze heeft er niet over nagedacht om er op te klikken. 'Ik zou sowieso eerst de StemWijzer invullen en er daarna pas op klikken'.

Stellingen

De participant vertelt goed hardop wat ze denkt. Bij de stelling over het schade verhalen op ouders (3) zegt ze: 'Niet altijd zou ik zeggen. Ik weet niet wat ik moet doen. Ik vind sowieso de optie geen van beide, vind ik een hele ingewikkelde. Er is ook nog de mogelijkheid om sla deze vraag over te doen. Ik weet niet wat ik antwoord als ik 'geen van beide' doe, maar ik doe het nou toch'.

Ze kiest ervoor om de stelling over zorg en ondersteuning (7) over te slaan. 'Daar weet ik gewoon te weinig van'. De participant weet ook niet goed wat het leefbaarheidsbudget (7) en de U-pas (16) zijn, maar ze weet wel wat de OZB is. De participant weet ook precies niet wat het leefbaarheidsbudget (14) is, maar ze denkt dat het een budget is om buurtfeesten mee te financieren. In een zekere mate heeft de participant gelijk. Daarna slaat de participant stelling 16 en stelling 21 over.

Terwijl de participant nog nadenkt over stelling 30, voert ze per ongeluk al een antwoord in. 'Ik denk dat er iets niet goed is gegaan. Wat nu?' Ze keert terug en laat het ingevoerde antwoord staan.

Extra Belangrijk

De participant begrijpt de vraag en klikt elf belangrijke onderwerpen aan.

Partijen

Eerst klikt de participant ChristenUnie weg en vinkt Partij voor de Dieren aan. Later besluit ze om ChristenUnie weer aan te vinken. Aan de andere partijen wijzigt ze niets. In het nagesprek zegt ze: 'Ik weet toch dat ik nooit op een partij zou gaan stemmen die op een religieuze grondslag baseren. De andere partijen heb ik uitgesloten, omdat ik daar niks van weet'.

Resultaat

'Nou zie je, dan heb ik goed gestemd de vorige keer', zegt ze als het resultaat verschijnt. 'Hieruit blijkt ook dat ik vooral niet hoeft te twijfel tussen D66 en GroenLinks. Ze houdt nou op met het bekijken van StemWijzer.

Als ze de vragenlijst achteraf in vult, komt ze tot de conclusie dat ze de standpunten nog niet vergeleken heeft. Ze gaat naar het vergelijkingsoverzicht en ziet dat GroenLinks een ander standpunt heeft dan zij op de eerste stelling. Bij de tweede stelling zijn ze het wel met elkaar eens. De participant klikt op 'partijen in dit overzicht verwijderen/toevoegen'. Ze klikt per ongeluk alle partijen aan en haalt daarna weer partijen weg, zodat ze de partijen die al in het overzicht stonden weer ziet.

Statistieken

De participant heeft niet zelf op het tabblad Statistieken geklikt. Als ik dit deel haar in het nagesprek

wil laten zien, verschijnt er een foutmelding. De server van de Wi-Fi aanbieder staat deze pagina niet toe.

Nagesprek

Ze vindt StemWijzer op zich goed, maar ze mist nog onderwerpen, maar ze weet niet goed welke issues ze mist. 'Ik weet nog niet wat voor dingen er nog meer spelen, zoals de Neudeflat of zo. StemWijzer geeft op zich wel een goed beeld'. Ze vindt het ook jammer dat in het vergelijkingsoverzicht niet alle partijen onder elkaar staan. Ik laat haar zien dat het wel is, maar dan ze dan naar beneden moet scrollen. 'Nee, het zou handiger zijn als het in één overzicht staat'.

Het hardop-werken heeft er wel voor gezorgd dat de participant sneller werkte dan anders. Ik vraag haar of ze anders misschien meer informatie zou hebben opgezocht. 'Nee, niet bij StemWijzer'.

Ik vraag aan haar wat ze van de stellingen vindt. 'De dingen zijn alweer snel te stellig, zoals die stelling over ouders die moeten betalen voor vandalisme in de openbare ruimte. Daardoor weet ik vaak al niet wat ik ermee moet, dus soms dat soort stellingen, zouden minder mogen stellig zijn. Het hangt ook van de leeftijd van de kinderen af'.

Daarna vraag ik aan haar om haar keuze voor de 'geen van beide' en 'sla deze vraag over' optie. Ze zegt: 'Ik heb voor sla over gekozen als ik het totaal niet wist. Ik heb voor geen van beide gekozen als ik het te ongenueanceerd vond en daardoor niet kon kiezen'.

Als ik vraag of ze de statistieken heeft gezien, wil ze ernaar kijken. Helaas worden die niet weergegeven, omdat de server ze blokkeert. Ze ververst de pagina en ze komt uit op het introductiescherm van StemWijzer. Ze ziet nu de partijlogo's staan en leest de tekst eronder. 'Nu ben ik erg benieuwd naar de Libertarische Partij'. Helaas viel op dat moment de internetverbinding weg.

Reden	Controleren of ik het eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Bevestigd
Verkiezingscampagne	Mee eens
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	neutraal

Participant 7 (39:51)

Deze participant is een 41 jarige man. Nadat hij zijn MBO heeft afgerond, heeft hij diverse cursussen gevolgd. Zijn huidige werk is op hbo-niveau. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft hij op VVD gestemd, toch noemt hij zichzelf links van het midden en progressief. Tijdens de vorige verkiezingen heeft hij zowel KiesKompas als StemWijzer gebruikt.

Stellingen

De participant denkt bij de meeste stellingen niet lang na over zijn antwoord en klikt dan op 'eens' of 'oneens'. Meestal motiveert hij zijn keuze niet, maar hij is uitvoeriger bij de stellingen 6, 9, 16, 19, 20 en 27. Hij heeft moeite met het begrip van sommige stellingen. Hij heeft soms niet helemaal scherp hoeveel koopzondagen er zijn. Zo zegt hij (6): 'Het aantal koopzondagen moet omhoog'. Echter, meer dan 52 koopzondagen kunnen er niet in één jaar zijn. Tevens weet hij niet waar de Noordelijke Randweg is en hij besluit om voor 'oneens' te kiezen. Bij stelling 9 over de OZB zegt hij: 'Maar dan

doen ze de WOZ omhoog, maar omlaag is altijd goed’.

Tijdens het beantwoorden van de stellingen geeft hij aan dat hij het eens is met de tunnel onder het Westplein (22), maar nadat hij zijn resultaat heeft gezien, twijfelt hij aan zijn antwoord. Hij leest de toelichting van de Partij voor de Dieren. Zij zijn oneens met de tunnel en de participant wil zich conformeren met het partijstandpunt. Hij keert terug naar de stelling en zet ‘eens’ om in ‘oneens’. Tevens is hij voor de verbreding van de A27 (19), omdat hij oneens zei. Bij het bekijken van de toelichting in het resultatenschermbild, ziet hij dat hij het verkeerde antwoord heeft gegeven. Hij gaat terug naar de stelling en leest het nog een keer. ‘Nee, de gemeente moet zich niet verzetten. De weg moet er gewoon komen’. Hij verandert zijn antwoord dus niet. Hij laat zijn twijfel tijdens het invullen al merken bij de stelling over het hard optreden tegen krakers (29) ‘Zeg ik nou eens of oneens? Dan maar geen van beide’.

Extra Belangrijk

De participant klikt meteen de onderwerpen aan die voor hem belangrijk zijn. Hij klikt de volgende onderwerpen aan: referendum, schade verhalen op ouders, koopzondagen, windmolens, dierenopvang, circussen met dieren, subsidie zonnepanelen, verbreding A27 en raamprostitutie.

Partijen

Hij vinkt de Partij voor de Dieren aan en hij laat de al geselecteerde partijen staan. Deze participant vindt het niet nodig dat alle lokale partijen meegenomen worden in het resultaat.

Resultaat

‘Yeah Partij voor de Dieren’. Hij ziet meteen het resultaat en merkt ook op dat hij de minste overeenstemming heeft met ChristenUnie. De participant kijkt meteen naar het overzicht met de partijstandpunten. Na het vergelijken van de eerste vier standpunten, twijfelt hij aan de resultaatweergave. ‘Ik ben het juist het meeste oneens met de Partij voor de Dieren?’ Hij gaat weer terug naar de vergelijkingen en ontdekt dat ‘de witte’ (de grijze vlakken) de verschillen zijn. Nu is hij geïnteresseerd in de toelichtingen bij de stellingen waar hij verschilt met de partij. Na het lezen van de stelling verandert hij van mening bij stelling 22, nadat hij het standpunt van de PvdD heeft gelezen. In het nagesprek geeft hij ook aan: ‘Als ik de toelichting zie, dan kan ik ook mijn mening aanpassen naar hun standpunt’.

Nadat hij zijn standpunten met die van de PvdD heeft vergeleken, wil hij ook kijken naar de standpunten van de PvdA. Hij klikt in de grafiek op het logo en komt op de partijwebsite terecht. Dat was niet zijn bedoeling, want hij wil alleen de standpunten vergelijken. Hij klikt de site weg en scrolt in de resultatenpagina naar het vergelijkingsoverzicht, waarna hij naar de toelichtingen kijkt.

Statistieken

Deze participant heeft de statistieken niet zelf aangeklikt. In het nagesprek heb ik de participant erop gewezen. ‘Leuk die statistieken, want zo zie je dat je ook maar een mens bent. Ik had het alleen voor het resultaat gezet’. Hij vindt het ook goed dat de stellingen nog een keer weergegeven worden, want nu hij ze weer leest, leest hij ze beter.

Nagesprek

In het nagesprek vraag ik de participant of hij de partijlogo’s aan het begin van StemWijzer heeft gezien. Hij klikt op ‘StemWijzer’ en komt uit op www.stemwijzer.nl, De logo’s heeft hij niet gezien, maar als hij ze wel gezien had, had hij er niet op geklikt.

De participant geeft aan moeite te hebben met de begrippen ‘vragen’ en ‘stellingen’. Als ik

aan hem vraag of hij de knop 'sla deze vraag over' heeft gezien, volgt er een kleine discussie. Sommige stellingen (stelling 7 en 13) noemde hij in het onderdeel 'Stellingen' geen vraag, maar dan zei hij 'dat is gewoon zo'. Tevens twijfelt hij even of er een vraagteken achter een stelling moet komen staan. Hij zegt: 'Ze zeggen wel 'sla deze vraag over' en niet 'sla deze stelling over''. Hij heeft deze optie overslaan één keer gezien, maar hij wilde het niet gebruiken. 'Het antwoord moet er komen, linksom of rechtsom'. Hij heeft wel gebruik gemaakt van de optie 'geen van beide', omdat hij twijfelde. 'Achteraf had ik die stellingen beter kunnen overslaan'. De participant heeft soms moeite met de vraagstelling. Volgens hem waren het keurige zinnen, maar hij leest soms net te snel. 'Dit soort dingen moet je gewoon snel invullen en niet te lang over nadenken'.

Als ik aan hem vraag of hij het blok 'Tip' heeft gezien, zegt hij dat hij het niet heeft gezien. Ik laat de participant zelf uitzoeken wat er te vinden is. 'Ik zou het wel handig gevonden hebben bij twijfelgevallen. Je kan ze (de partijtoelichtingen) ook allemaal openzetten, dat is wel handig'.

Het resultaat dat uit StemWijzer komt, verrast de hem niet erg. 'Als je al een beetje voor de diertjes bent, dan kom je nog al snel uit bij Partij voor de Dieren'. Hij wil deze StemWijzer en nog een aantal andere VAAs invullen en besluit aan de hand van die informatie op welke partij hij op 19 maart gaat stemmen. 'Ik heb er geen tijd voor om alle partijblaadjes door te nemen. Dit vind ik veel fijner'. Toch heeft de participant nog aanbevelingen om het vergelijkingsoverzicht makkelijker te maken. Het zou voor hem fijn zijn als de overeenkomsten groen zijn en de verschillen rood. 'Het oogt misschien onvriendelijker, maar wel duidelijker'.

Doordat hij in het begin van het nagesprek per ongeluk uitkwam op stemwijzer.nl, was hij zijn hele invoer kwijt. Aangezien ik nog vragen wilde stellen over de statistieken, moest hij alle stellingen opnieuw beantwoorden. Gelukkig heb ik bijna al zijn antwoorden opgeschreven en kon ik hem zo leiden naar het resultaat. Tijdens deze tweede invoer, geeft hij op sommige stellingen toch nog een ander antwoord en hij vergeet ook de PvdD aan te klikken bij 'Partijen'. Daarom komt te participant op het resultaat 'CDA' uit. Hij ziet dat het resultaat niet klopt, dus gaat hij terug naar 'Partijen' om de PvdD ook aan te klikken. Nu staat de PvdD weer boven in de resultatengrafiek.

Als hij de statistieken leest, ziet hij dat hij oneens is met de stelling over het afzien van het grote theater in Leidsche Rijn (8). 'Huh, maar ik wil juist dat 'ie niet komt. Nou, maar dat maakt niet uit joh. Dit is maar voor de statistieken'. Door deze uitspraak laat de participant zien, dat hij het eigenlijk eens is met de stelling, maar door 'afzien' heeft hij een verkeerd antwoord heeft gegeven. 'Er zitten te veel 'nieten' in de zinnen', zegt hij. Hoewel ik eerder naar de begrijpelijkheid vroeg, geeft hij nu bij de statistieken pas zijn echte mening aan.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	bepaald
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Niet mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 8 (36:02)

Deze participant is een 25-jarige hoogopgeleide vrouw uit Buiten Wittevrouwen. Ze heeft tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen gestemd, maar ze weet niet meer op welke partij. Ze vindt zichzelf

‘centraal’, want ze is niet uitgesproken links of rechts. Ze vindt zichzelf ook niet progressief of conservatief. Deze participant heeft tijdens de vorige verkiezingen een VAA ingevuld, maar ze weet niet meer welke.

Introductiescherm

Logo’s wel gezien, maar niet op geklikt.

Stellingen

De participant geeft vaak eerst een antwoord en daarna een redenering. Vooral bij stellingen die ze beantwoordt met ‘geen van beide’ denkt ze langer na. Dat doet ze niet bij de stelling over het referendum (3), want ze zegt meteen ‘geen van beide’. Deze antwoordoptie gebruikt ze ook bij stelling 8 over cultuur en stelling 26 over coffeeshops, maar hier geeft ze een korte toelichting bij haar keuze. Als ze verder gaat met stelling 27 over raamprostitutie, twijfelt ze aan haar antwoord bij de vorige stelling. ‘Kan ik terug?’ Ze leest de stelling en haar antwoord, maar ze verandert er niets aan.

Ze praat uitvoeriger over stelling 18, die over het verhogen van de parkeertarieven gaat. Aan de ene kant wil ze auto’s weren uit de stad, maar aan de andere kant wil ze zelf ook in de stad parkeren. ‘Ze moeten gelijk blijven, dus geen van beide’. Ze redeneert haar keuze ook bij stelling 29. ‘Als ik eens zeg, dan ben ik voor het hard optreden. Nee, dus geen van beide’.

Stelling 15 over de circussen met dieren vindt ze moeilijk. Ze leest de stelling en wil ‘oneens’ zeggen, voordat ze klikt, leest ze de stelling nog eens hardop voor. ‘Nee, dat mogen ze wel, dus oneens’. Ze heeft minder moeite met de negatieve formulering van stelling 17. Ze leest de stelling voor en zegt: ‘Dat mogen ze wel doen, dus oneens’.

Als ze niet weet wat begrippen betekenen of waar bepaalde locaties zijn, dan gebruikt ze niet altijd dezelfde antwoordoptie. Zo slaat ze stelling 9 over OZB over, omdat ze niet weet wat de onroerendezaakbelasting is. Dat doet ze eveneens bij stelling 23 over de Noordelijke Randweg, omdat ze niet weet waar het is. Ze weet ook niet waar de A27 (19) is, maar ze kiest hier voor ‘oneens’. Ze geeft dus niet hetzelfde antwoord als ze niet genoeg weet.

Extra Belangrijk

Ze kiest meteen voor een aantal onderwerpen, toch leest ze bij sommige begrippen de stellingen die verschijnen als ze met haar muis op het onderwerp gaat staan.

Partijen

Ze verandert niets aan de selectie partijen.

Resultaat

Ze ziet meteen dat ze de SP meeste overeenkomsten heeft, maar ze is het meest geïnteresseerd in de punten van de PvdA. Ze scrolt meteen naar beneden en bekijkt de overeenkomsten meteen beneden naar de vergelijkingen met alle partijen. Daar ziet ze vooral grijze vlakken bij de antwoorden van de SP. Ze geeft aan dat ze nog geen overeenkomsten ziet. ‘Oh, dit zijn gewoon alle stellingen? Wat raar’. Ze leest voor wat ze ziet, maar ze zoekt nog naar de vergelijkingen op stellingen die voor haar belangrijk zijn. Ze scrolt omhoog en gaat met haar muis over de optie, maar ze ziet het niet. Daarop besluit ze om alle stellingen door te nemen en vooral te kijken naar de antwoorden van PvdA.

‘Sommige vragen vind ik een beetje raar hoor’, zegt ze als ze bij de vergelijkingen. Als ik nu al vraag waarom, zegt ze: ‘Wat boeit het nou of er een circus komt of niet. Daar kan ik me niet zo druk

over maken'. Ze begrijpt ook niet waarom partijen het eens zijn met de tunnel onder het Westplein. 'Ze hebben daar net alles veranderd'.

Ze besluit om niet op de toelichtingen te klikken, maar op het logo van de PvdA. Ze komt uit op de partijwebsite en daar ziet ze kort de partijstandpunten in drie regels uitgelegd. Ze kijkt verder op de website en klikt op het verkiezingsprogramma. Vlug leest ze enkele thema's voor en zegt: 'Meestal heb ik niet het geduld om hele verkiezingsprogramma's te lezen'. Ze besluit daarna om op de kieslijst te kijken om twee redenen. Eerst wil ze kijken op welke plaats de eerste vrouw staat. Daarna kijkt ze of ze iemand kent die op de lijst staat.

Daarna kijkt ze op de partijpagina van de SP. Deze beoordeelt ze als schreeuwend en dat strookt met haar ervaring eerder die dag. 'Ik zag die van de SP in de stad en daar krijg ik altijd een beetje de kriebels van'. Ze zoekt even naar het partijprogramma en leest iets over een rode kaart voor partijen. 'We hadden al een keer iets van zo'n kaart, maar ach'. Aansluitend bekijkt ze nog de website van GroenLinks, die ze heeft gevonden door op het logo in StemWijzer te klikken.

Ze keert weer terug naar StemWijzer en ze kijkt naar de grafiek. Ze klikt op de staven en ze ziet dat er niets veranderd. Vervolgens klikt ze per ongeluk op het logo van GroenLinks en komt weer op de partijwebsite uit. Meteen klikt ze alle partijwebsites weg. Ze bekijkt het resultatenscherf van StemWijzer nog een keer en ziet nou dat ze de partijstandpunten van alle belangrijke stellingen kan vergelijken. Ze kijkt ernaar en besluit om te stoppen met StemWijzer.

Statistieken

Deze participant heeft niet uit zichzelf naar de statistieken gekeken. In het nagesprek vraag ik of ze er nog naar wil kijken. 'Oh, hier zie je wat iedereen ervan vindt. Wat grappig. Komt er dan ook al uit welke partij er gaat winnen?'.

Vragenlijst achteraf

Ze weet niet helemaal wat links-rechts en conservatief-progressief betekenen. Dat zoekt ze nog op Wikipedia op.

Nagesprek

Ik vraag haar naar haar algemene mening over StemWijzer. Ze vertelt meteen een verbeterpunt voor StemWijzer. Ze zou graag nog uitleg willen hebben over begrippen als OZB. 'Misschien moet daar een i'tje bij met uitleg', want dat zou haar begrip vergroten. Ik vraag aan haar waarom ze niet zelf meer informatie over de OZB heeft opgezocht. Haar antwoord is: 'Ik denk dat het met koophuizen of zo te maken heeft. Zo boeiend vind ik dat allemaal niet'. Daarna geeft ze aan dat ze moeite heeft met de negatief geformuleerde stellingen. Bij deze stellingen moest ze het goede antwoord zoeken (stellingen 19 en 25).

Ze vindt het fijn dat uit StemWijzer meteen een resultaat komt en dat er vergelijkingsopties zijn. Alleen dacht ze dat de vergelijking meteen alleen al over de belangrijke stellingen ging. Ze probeert een verklaring te geven voor de vergelijking op alle stellingen. 'Dat zal wel te maken hebben met wat partijen belangrijk vinden en dat ook in hun partijprogramma belangrijk vinden'.

Het resultaat uit StemWijzer is niet bepalend voor haar stemkeuze. 'Ik ga klikken op websites en als mij dat al afschrikt, dan euh. Ik heb volgens mij wel vaker op de Partij voor de Arbeid gestemd'. Er speelt ook meer mee. 'Ik heb ook weleens op CDA gestemd, omdat er stellingen van hen waren die ik belangrijk vond'. Voordat ze een stemhulp gebruikt, is ze niet actief bezig met de gemeentelijke politiek. 'Ik wil wel stemmen, maar ik wil niet dat het teveel tijd kost'.

Ze vertelt in het nagesprek ook waarom ze veel antwoorden niet toelichtte. 'Ik dacht vaak

gewoon alleen maar eens of oneens.

Ik ben benieuwd of ze het blok met 'tips' heeft gezien, dat naast de stellingen staat. Ze heeft het gezien, maar ze is puur bezig geweest met het beantwoorden van de stellingen. Ik leg haar uit wat er staat en ze volgt mij met haar muis. 'Als je volgt wat hier staat, dan word je nogal gekleurd hè. Dat doe je eerder als je al een voorkeur hebt'.

Ze geeft aan dat ze door StemWijzer wat beter weet wat er speelt in de stad. 'Ik zal dadelijk niet verbaasd zijn als er een tunnel komt onder het Westplein'.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet stemmen
Inzicht vergroot	Niet mee eens
Partijvoorkeur	Bepaald
Verkiezingscampagne	Helemaal niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Niet mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 9 (54:53)

Deze participant is een 30 jarige vrouw uit Zuilen. Ze woont daar pas anderhalf jaar, dus heeft ze de vorige gemeenteraadsverkiezingen in een andere stad gestemd. Daar stemde ze op een lokale partij. Ze vindt dat ze links van het midden en erg progressief is.

KiesKompas en StemWijzer heeft ze tijdens de vorige Tweede Kamerverkiezingen gebruikt. Ondanks dat ze bekend is met de opzet van VAAs is deze participant nu niet zeker in wat ze allemaal mag en kan in dit onderzoek. Ze vraagt dan ook tijdens de verschillende onderdelen van StemWijzer aan mij of ze mag doen wat ze wil doen.

Beginscherm

De partijlogo's heeft ze aan het begin niet gezien. In het nagesprek laat ik haar ernaar kijken. 'Ik denk dat niemand op de logo's klikt. Het is meer een mozaïek dan een link naar een website'.

Stellingen

Ze spreekt vaak haar mening uit nadat ze de stellingen heeft gelezen, daarna maakt ze een keuze uit één van de antwoordopties. Ze vertelt ook waarom ze twijfelt aan haar antwoorden, bijvoorbeeld bij de stelling over het referendum (2). 'Het is niet bij alle beslissingen goed om de bevolking te vragen'. Burgers hoeven ook niet bij alles mee te beslissen. Ze is van mening dat de opkomst bij een referendum erg laag is. Ze kiest voor de optie 'geen van beide', omdat ze het lastig vindt. Ze laat wel merken dat ze weet wat een referendum is, maar ze heeft geen duidelijk standpunt bij deze stelling.

Soms heeft ze te weinig kennis over de issues. Bij stelling 4 over het wietexperiment vindt ze de stelling onduidelijk, omdat ze niet weet wat het experiment is. 'Wietgebruikers zijn dat gewoon mensen als jij en ik die gewoon een joint halen? Mogen wij daar in besloten clubs gaan kweken en mijn plantjes daar planten? Daar ben ik het niet zo mee eens. Het is een taak van de overheid en niet van wietgebruikers an sich. Ik weet niet eens of ze hier al mee bezig zijn. Deze vraag suggereert dat ze het wel al doen'. Ze kiest voor de optie 'geen van beide', omdat ze onvoldoende kennis heeft over dit experiment. Ze kiest ook voor die optie bij stelling , omdat ze niets over de zorg en ondersteuning weet. 'Op het gebied van zorg en ondersteuning is erg breed. Ik weet niet wat voor zorg en wat voor ondersteuning'. Wederom kiest ze voor de optie 'geen van beide'. In tegenstelling tot stelling 4 en 7, kiest ze ook 'geen van beide' als ze wel begrip heeft van een stelling, bijvoorbeeld stelling 17 over

subsidies en leningen voor zonnepanelen. 'Daar heb ik nou niet echt een mening over. De overheid moet wel subsidies of leningen geven, maar in crisistijd moet dat misschien niet. Ik vind het lastig, dus geen van beide'.

Ze weet ook niet wat de onroerendezaakbelasting is (9). 'Die vraag zit ook al twintig jaar in StemWijzer en elke keer vraag ik me af wat het is'. Ze zoekt de betekenis op, omdat ze denkt dat ze een makkelijke uitleg vindt. Ze vertelt ook dat ze de vorige vragen niet heeft opgezocht, omdat die onderwerpen voor haar veel te breed waren (4 en 7). Ze leest kort op Wikipedia wat de OZB is en keert terug naar StemWijzer. 'Als je een onroerende zaak aan kunt schaffen, dan kun je dit ook wel betalen'. Ze gaat met haar muis naar 'eens' en denkt vervolgens na waarna ze op 'oneens' klikt.

Nadat ze de OZB (9) heeft opgezocht, zoekt ze ook de betekenis van welstandscommissie (11) op. 'Ik zou toch wel voor StemWijzer. Er is geen linkje waarop je kunt klikken met: wat is een welstandscommissie. Ik dacht dat heel veel mensen dit ook niet weten'. Na het lezen van de toelichting kiest ze voor 'eens'. Ze zoekt ook op wat de U-pas (16) is. 'Wat doet die pas dan? Ik woon ook nog maar anderhalf jaar in Utrecht, dus ik weet nog niet zo heel veel van de gemeente'. Ze leest wel de partijblaadjes die in haar brievenbus komen en op die manier ontdekt ze wat er speelt. Ze geeft aan dat ze meer weet over landelijke politieke issues, dan lokale issues. Ze zegt: 'Het is voor Tweede Kamerverkiezingen ook altijd anders dan de gemeentepolitiek'. Ze zoekt meer informatie op over de U-pas en kiest de optie eens.

De participant weet niet waar de locaties zijn, die genoemd worden in stelling 19, 21, 22 en 23. Ze geeft ook op verschillende manieren antwoorden als ze de locaties niet weet. Bij stelling 19 overweegt ze vooral voordelen van het verbreden van de A27, maar ze zegt uiteindelijk dat ze geen mening heeft. 'Ik heb geen mening hierover, dan is het geen van beide toch?' Ik beantwoord haar vraag niet, zodat ze zelf nadenkt over haar keuze. 'Geen mening staat er niet bij. Geen van beide vind ik: ik ben er wel voor en wel tegen. Ik heb hier geen mening over, dus dat is dan toch geen van beide'. Hoewel ze niet weet waar Leidsche Rijn (21) is, is ze het oneens met de stelling. Tevens weet ze niet waar het Westplein (22) is. Ze zegt dat ze een kaartje mist met de locatie en toelichtingen over het plan. Ze zoekt naar meer informatie op deze pagina van StemWijzer en leest het blok 'tips' voor en ziet de toelichtingen staan. Echter ze wil er niet op klikken, omdat dat ze denkt dat de partijen dan invloed hebben op haar keuze. Ze kiest voor de optie geen van beide, omdat ze er geen mening over de tunnel onder het Westplein heeft.

Soms twijfelt de participant aan haar antwoord, zonder dat ze moeite heeft met bepaalde begrippen of locaties. Bij stelling 14 over het leefbaarheidsbudget wil de participant op 'oneens' klikken. Daarna ziet ze 'afschaffen' staan en geeft de participant het volgende aan: 'Er zit in deze Wijzer ook niets tussenin. Misschien kan er minder geld naartoe, maar afschaffen hoeft niet'. Ze moet haar mening transformeren naar één van de antwoordopties, omdat de stelling negatief is geformuleerd.

Deze participant wordt bij stelling 10 beïnvloed door de aanwezigheid van de onderzoeker. Ze overweegt om deze stelling te beantwoorden met geen van beiden. Daarna zegt ze alleen: '40 procent'. Ik motiveer haar om meer hardop te werken, maar daardoor past ze haar antwoord aan. Ze denkt langer na en kiest voor 'eens'. Na deze stelling zegt ze tegen mij: 'Je denkt veel beter na over zo'n StemWijzer als er iemand naast zit, want als ik het in mijn eentje had gedaan, had ik het snel gedaan. Nu besteed ik er meer tijd aan en dat vind ik eigenlijk wel goed. Je leest de vraag hardop voor en komt zo ook beter binnen. Je moet er zelf even over nadenken'.

Extra Belangrijk

De participant klikt een aantal onderwerpen aan, maar besluit om ze daarna weer weg te halen. 'Nee, als ik zelf de StemWijzer alleen zou maken, zou ik het hier helemaal niet invullen. Ik weet niet precies hoe het systeem achter de wijzer werkt, maar ik denk dat ik dan meer bij één partij uitkom. Nee, dat had ik niet gedaan'.

Partijen

Ze selecteert alle partijen, dus ook de lokale en nieuwe partijen. 'Moet ik al zeggen wat ik verwacht dat er uit komt?'

Resultaat

GroenLinks en D66 staan op de eerste en tweede plaats van overeenstemming. Deze uitkomst had de participant wel verwacht. Ze twijfelt eraan of ze moet stoppen met het bekijken van de site, dus ik adviseer haar om gewoon te doen wat ze altijd doet. 'Nee, ik had normaal wel op vergelijkingen geklikt'.

Ze gaat naar het vergelijkingsoverzicht en kijkt vooral naar de verschillen met GroenLinks en Student & Starter. Ze bekijkt niet alleen het standpunt van GroenLinks op stelling 3, maar ook de toelichting.

Vragenlijst achteraf

Voordat ze begint met het beantwoorden van de eerste vraag, geeft ze aan dat ze nog wel een issue mist in de wijzer. Ze vertelt dat het verkeersregulatiesysteem voor fietsers wel belangrijk is, maar dat er niets over gevraagd is in de VAA. 'Waar zijn de vragen van StemWijzer op gebaseerd en wie bedenkt het dan?' Daar geef ik haar geen antwoord op.

Statistieken

Ze heeft niet zelf op dit deel geklikt. In het nagesprek vraag ik of ze er nog naar wil kijken. Ze vindt het leuk om de statistieken te zien, maar ze had het zelf niet gevonden. 'Misschien had er een andere titel moeten staan. Iets uitnodigend'.

Nagesprek

Door het maken van StemWijzer is de participant erachter gekomen dat ze niet zoveel weet van de Utrechtse politieke kwesties, maar haar interesse om zich meer te verdiepen in de politiek is wel vergroot.

Zoals ze al bij de stellingen aangaf, heeft ze moeite met de 'geen van beide' optie. 'Er is geen 'geen mening' knop, terwijl je het zowel eens als oneens kan zijn met een stelling. Vooral omdat sommige stellingen zo radicaal zijn, zoals die veertig procent'. De optie 'sla deze vraag over' heeft ze wel gezien, maar die heeft ze bewust niet gebruikt. Die knop geeft haar het gevoel dat je helemaal niet kiest. Geen van beide geeft aan dat je nog een mening hebt, maar sla deze vraag over niet.

We bespreken ook nog het resultatenschermb. Ze liet in eerste instantie merken dat ze snapt dat GroenLinks en D66 bijna op dezelfde plaats staan, maar als ik haar om meer informatie vraag, raakt ze in de war. 'Ik ben het met 12 punten oneens. Zijn dat vragen waarmee ik het eens ben? Hieronder staat op 5 punten eens met VVD. Wat dat betreft vind ik die blauwe balkjes niet heel duidelijk'. Ze ziet ook niet direct waarom het balkje bij D66 iets korter is dan bij GroenLinks. 'Misschien is het maar één vraag meer, want er staat verder geen percentage bij'. Ze probeert

erachter te komen wat de balken betekenen, want het balkje van VVD is kleiner dan die van GroenLinks, maar ze ziet de verhouding niet.

Reden	Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Heeft aan het twijfelen gebracht over partijvoorkeur
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	Niet mee eens

Participant 10 (42:27)

Deze participant is een 54 jarige hoogopgeleide man die in de binnenstad woont. Bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft hij op de PvdA gestemd. Hij geeft aan dat hij redelijk links en conservatief is. In het verleden heeft hij wel gebruik gemaakt van een VAA, maar dat is al even geleden. Aan het begin van de opname nog voordat hij aan de eerste vragenlijst begon, werd hij gebeld. Hij begon na het telefoongesprek gewoon met het onderzoek.

Stellingen

De eerste drie stelling beantwoordt hij zonder een verdere toelichting te geven. Daarom spoor ik hem aan om wat meer toelichtingen te geven bij zijn standpunt. Zo geeft hij bij stelling 6 over de koopzondagen aan dat hij het een lastige stelling vindt. Hij is van mening dat er geen 52 koopzondagen hoeven te zijn, maar het besluit is al genomen om het hele jaar open te zijn. Daarom is zijn antwoord 'geen van beide', omdat hij van mening is dat iets al ingevoerd is, niet meteen afgeschaft hoeft te worden.

Over het algemeen heeft de participant geen begripsproblemen. Hij vraagt zich echter wel af of de gemeente invloed heeft op bepaalde issues. Dat denkt hij bij stelling 15, 19, 23 en 30. Hij vertelt bij stelling 15 dat hij de discussie over circussen met dieren kent. Hij betwijfelt of het een taak voor de gemeente is om te bepalen of er circussen met dieren mogen komen. Zo denkt hij ook dat de gemeente weinig invloed heeft op de verbreding van de A27 (19). 'Ik ben het eens tegen de verzetting, maar ik denk dat het niet veel zin heeft. In de huidige setting zal het Rijk het *overrulen*, maar ik denk dat er andere oplossingen zijn'. Hij denkt wel na over de Noordelijke Randweg (23). Hij weet namelijk even niet waar de weg is, dus hij denkt niet na over de locatie, maar over de algemene snelheid van het verkeer in de stad. Zijn antwoord baseerde hij op de snelheid. Hij denkt dat hij het eens is met de stelling. Als laatste denkt hij dat het geen taak van de gemeente is om een discotheek op de Uithof te zetten (30) en hij besluit om de stelling te beantwoorden met 'geen van beide'.

Alleen heeft hij weinig kennis over sommige plannen, zoals het bouwen van een theater in Leidsche Rijn (8). Bij deze stelling zegt hij: 'Ik weet er te weinig van, dus geen van beide'. Tevens weet de hij ook weinig over het dierenopvangbeleid van de gemeente Utrecht (13), daarom kiest hij ook voor 'geen van beide'.

Soms geeft hij een voorbehoud aan bij zijn antwoord. Zo zegt hij over stelling 9: 'De OZB hoeft niet omlaag, want het is nuttig. Toch moet het niet hoger worden'. Hij zegt oneens, maar dat wil niet zeggen dat de OZB hoger hoeft te zijn. Een zelfde voorbehoud heeft hij bij de stelling over de

welstandscommissie (11). 'Het hoeft niet afgeschaft te worden. Het kan een nuttige rol vervullen. Ik moet zeggen dat je moet wel afvragen in welke gevallen je wel of niet moet inschakelen. Ik ben het oneens met deze behouden stelling'. Hij geeft ook aan dat de U-pas moet blijven bestaan (16), maar dat de gemeente wel moet kijken of er geen misbruik plaatsvindt bij het gebruik van de pas. Daarnaast vindt hij de stelling over het gratis OV voor ouderen ook rigide. Volgens hem zijn er andere oplossingen voor mensen die het openbaar vervoer niet kunnen betalen, dus is hij het oneens met de stelling. Stelling 29 over krakers vindt hij ook ruim. 'Je moet adequaat optreden tegen krakers. Dat moet soms hard en soms niet', dus kiest hij voor 'geen van beide'.

Bij het beantwoorden van stelling 22 over het Westplein geeft hij aan dat hij het oneens is met de tunnel. 'De partij waar ik tot nu toe op stemde zal het hiermee eens zijn, maar dat is niet zo van belang'. Met deze uitspraak geeft hij aan dat hij niet wil antwoorden in de richting van een bepaalde partij, maar dat hij zijn eigen mening geeft.

Extra Belangrijk

Hij zucht zodra hij dit onderdeel ziet. 'Moet ik nadenken over alle 24 onderwerpen of ik ze belangrijk vind?' Hij geeft aan welke onderwerpen hij belangrijk vindt en hij motiveert zijn keuzes. Als hij 'tunnel Westplein' aanklikt, zegt hij dat hij te weinig over de huidige plannen weet. Hij is wel op de hoogte van de plannen bij het Jaarbeursplein, maar hij weet niet of dat overlap heeft met de plannen voor het Westplein. Hij kiest voor duurzame en sociale thema's. Daarnaast nog voor onderwerpen waarover hij een uitgesproken mening heeft. Hij selecteert in totaal twaalf thema's.

Partijen

De participant lacht en vraagt aan mij waarom bepaalde partijen al staan aangekruist. 'Is dat op basis van mijn score? Of zijn dit de oude partijen die al staan aangevuld?' Hij haalt partijen weg, zodat hij alleen GroenLinks, ChristenUnie, PvdA en D66 meeneemt in de resultaatberekening. Hij wil geen kleine partijen meenemen in het resultaat om fragmentatie te voorkomen.

Resultaat

Hij had al verwacht dat GroenLinks en PvdA hoog in het resultaat zou komen. 'Ik ben, wacht even, op 6 punten oneens met GroenLinks. Op 6 punten kennelijk ook.. Hè. Ik ben het op 18 punten eens met D66. Oké, wacht eventjes. Hè. Ik heb de meeste overeenstemming met GroenLinks'. De participant ziet de balkjes en denkt na hoe hij de weergave moet interpreteren. Hij vindt de toelichtingen 'eens' en 'oneens' niets toevoegen en hij wil naar de vergelijkingen kijken. Hij ziet niet meteen hoe dat moet, totdat hij de optie 'Vergelijk de stellingen die ik extra belangrijk vind' ziet. Daar klikt hij op en komt automatisch naar het vergelijkingsoverzicht uit.

In het overzicht ziet hij dat de partijen het oneens zijn met stelling 1. De participant twijfelt eraan of hij wel het goede antwoord gegeven heeft. Daarom leest hij de stelling opnieuw en ziet hij dat zijn antwoord wel goed is. Nadat hij weer gekeken heeft naar de partijstandpunten ziet hij dat de partijen het met hem eens zijn. Zijn antwoord op stelling 1 was namelijk ook oneens. Hij bekijkt het overzicht voor elke belangrijke stelling apart en hij benoemt de overeenkomsten en verschillen. De toelichtingen heeft hij niet gezien. In het nagesprek zegt hij: 'Ik heb mijn keuze al gemaakt en dan boeien de toelichtingen niet'.

Statistieken

De participant klikt uit zichzelf op de statistieken, maar deze worden niet weergegeven, omdat de

server van de Wi-Fi aanbieder dit blokkeert. De participant geeft aan dat hij het niet erg vindt, dat hij de statistieken niet kan zien. 'Ik vind het sowieso een onduidelijke aanduiding, statistieken'.

Aansluitend loopt hij alle delen van StemWijzer nog na, zo controleert hij of hij iets gemist heeft bij Stellingen, Extra belangrijk en Partijen. Hij vinkt bij Partijen de SP aan om te kijken of er iets wijzigt in het resultaat. Hij ziet dat het voor zijn resultaat weinig invloed heeft, omdat de SP midden in de lijst staat.

Nagesprek

Hij vindt het leuk om StemWijzer in te vullen. Hij weet dat er in ieder geval landelijk meerdere VAAs zijn die burgers goed kunnen helpen. De participant begint nadat hij dit gezegd heeft een kort betoog over zijn voorkeur voor de PvdA. Het is begrijpelijk dat hij in het nagesprek meteen ingaat op zijn voorkeur.

'Ik vul een wijzer vaak in op mijn gevoel, maar dat is voor mij het juiste'. Door het hardop werken werd hij iets geremd in zijn snelheid. 'Bij bepaalde vragen was ik even aan het zoeken. Toen dacht ik: waarom staat dit nu zo? Dat brengt mij in verwarring en als hij mij in verwarring brengt, dan anderen wellicht ook'. De stellingen vindt hij helder, maar noemt ze te 'rabbiaat'. Hij mist bepaalde nuances, waardoor het voor hem soms moeilijk was om te kiezen tussen eens of oneens. Hij begon pas bij het resultatenscherf te twijfelen over de stellingen.

Hij geeft ook aan dat hij het overzicht eens/oneens met partijen onduidelijk vindt. 'Mensen weten niet hoeveel stellingen ze hebben ingevuld en dan staat daar ineens zes oneens. Zeg dan ook dat je het op vierentwintig eens bent. Zet dat er dan ook voor elke partij'. Hij begrijpt niet waarom het balkje van GroenLinks een bepaalde lengte heeft en dat er een onduidelijke verhouding is met de lengte van de balk bij D66.

Van StemWijzer heeft hij geleerd dat er bepaalde issues zijn, zoals de tunnel onder het Westplein. Hij geeft aan dat hij vooral dat geleerd heeft van de VAA. 'Tenminste, ik ga ervan uit dat dit een issue is, omdat het in de wijzer staat'.

Hij heeft het blok 'Tip' bij de stellingen niet gezien, dus kijkt hij er in het nagesprek even naar. 'Ik had bij de stellingen die ik.. bij de stellingen waarbij bij twijfelde had ik kunnen kijken, maar ik ben geneigd om het even zo te doen'.

Als laatste geeft de participant aan dat hij een einde mist aan StemWijzer. De site heeft een beginscherf, maar houdt op bij de resultaten. Hij stelt voor om duidelijk te maken wanneer de site 'klaar' is, dus dat er geen mogelijkheden meer zijn. De gebruiker kan dan ook bedankt worden voor het gebruik.

Reden	Meer inzicht
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Niet beïnvloed
Verkiezingscampagne	Neutraal
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 11 (17:35)

Deze participant is een 22-jarige masterstudente. Ze vindt zichzelf links van het midden en redelijk progressief. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft ze gestemd, maar ze weet niet meer op welke partij. Net als nu heeft ze ook toen StemWijzer als stemhulp gebruikt. Het hardop werken vindt ze lastig.

Stellingen

De participant leest alle stellingen voor en klikt heel snel op 'eens' of 'oneens'. Hoewel ik de participant aangespoord heb om hardop te blijven werken, vindt ze dit heel moeilijk. Waarschijnlijk wordt ze geremd door de drukke omgeving van het CIM. Bij de stelling over de koopzondagen (6) zegt ze: 'Dat maakt niet uit, dus geen van beide'. Echter haar motivatie voor haar keuze bij stelling 6 vertelt ze niet. Ze geeft eveneens 'geen van beide' als antwoord bij de stelling over de OZB (9), welstandscommissie (11) en dierenopvang (13). Bij de stellingen 11 en 13 zegt ze: 'Daar heb ik geen mening over'. In het nagesprek geeft ze aan dat ze niet weet over welk budget het gaat en daarom 'geen van beide' heeft gekozen. Wel motiveert ze zelf haar keuze bij de stelling over hard optreden tegen krakers (29). 'Nee, ze moeten niet hard optreden, dus geen van beide'.

De participant heeft problemen met de navigatie als ze van stelling 24 in een keer doorklikt naar stelling 26, omdat ze dubbel geklikt heeft op 'oneens' (24). De participant ontdekt dit zelf en gaat terug naar stelling 25. Daar ziet ze dat stelling 25 beantwoord is met 'geen van beide'. Ze verandert het antwoord en gaat verder met het beantwoorden van stelling 26.

Extra Belangrijk

De participant kiest ervoor om een aantal onderwerpen als extra belangrijk te markeren. Voor haar zijn dit de stellingen 2, 3, 5 en 7. Ze heeft ook geklikt op 'winkeltijden', maar ze besloot direct nadat ze erop geklikt had, het weer te verwijderen. Ze geeft in het nagesprek aan dat de gemarkeerde stellingen voor haar extra belangrijk zijn en in het bijzonder de stelling over het referendum (2).

Partijen

De participant begint al partijen aan te klikken, voordat ze praat. Daarna vraagt ze aan mij of ze voor moet lezen wat ze doet. Tijdens het lezen, klikt ze ook nog de partij Nederland Duurzaam aan. Naast deze partij neemt ze naast de al aangeklikte landelijke partijen ook Basis Inkomen Partij, Student & Starter en Stadsbelang Utrecht aan. Ze heeft andere partijen uitgesloten, zoals partijen voor ouderen, omdat 'ze zich niet op één ding moeten richten'.

Resultaat

Het resultaat verschijnt en de participant kijkt ernaar zonder te zeggen wat ze denkt. Op het moment dat ik wil vragen wat haar gedachten zijn, vraagt ze aan mij of ze moet vertellen wat ze denkt en ziet. De partij Ons Utrecht komt uit als het beste resultaat. Deze partij kent ze echter nog niet heel goed. Daarom besluit ze om op het logo van de partij te klikken om de partijwebsite te bekijken. 'Ik wil daarop kijken wat hun standpunten zijn. Als er uitkomt dat deze het beste voor mij zijn, dan wil ik deze wel eerst bekijken'. Na het bekijken van de website geeft de participant aan klaar te zijn met de wijzer.

Statistieken

De participant heeft zelf de statistieken niet gezien. Daarom heb ik in het nagesprek aan haar gevraagd of ze ernaar wil kijken. Ze kijkt er vluchtig naar, maar ze vindt het niet interessant. 'Dat is wat anderen ervan vinden toch? Nee, dat maakt me niks uit'.

Nagesprek

De participant vindt StemWijzer wel leuk om in te vullen. De wijzer had een goede lengte en ze ziet het als een opzet om partijstandpunten op te gaan zoeken. Zelf heeft ze al enige kennis van partijstandpunten, omdat ze elke week in een huis-aan-huiskrant de verkiezingspagina leest. Daarin

wordt per week één partij uitgelicht. Ze geeft aan dat ze door de stemhulp nu meer informatie wil verzamelen.

Hoewel de participant geen gebruik heeft gemaakt van de vergelijkingsopties van StemWijzer, weet ze wel dat het kan. Toch vond zij het nu voldoende om alleen de partijwebsite te bekijken. Misschien zorgde het rumoer in de opnamelocatie ervoor dat de participant zich minder vrij uitte.

De antwoordoptie 'geen van beide' heeft ze gebruikt, omdat ze twijfelde over wat ze waarvan vindt. Bijvoorbeeld de stelling over het aanpakken van krakers (29). 'Ze moeten krakers niet hard aanpakken, maar andere manieren bedenken om het kraken tegen te zitten. Bijvoorbeeld dat er geen leegstand is of meer een overleg. Krakers zorgen ervoor dan een pand bewoond is, maar het moet wel netjes blijven. Er moet iets mee gebeuren, maar geen harde aanpak'. De optie 'sla deze vraag over' heeft de participant wel gezien, maar die heeft ze niet gebruikt. Ze vond 'geen van beide' meer een optie 'het maakt me niet uit' of 'ik twijfel', maar dat is voor haar meer een antwoord dan een vraag overslaan.

In het nagesprek vraag ik ook naar haar mening over het resultaat. Ze zegt dat ze verrast is, omdat ze de partij nog niet kent. Het was duidelijker voor haar met welke partijen ze het oneens was, dan eens.

De stellingen vindt ze op zich begrijpelijk, maar ze mist een informatiebalkje bij de begrippen. Het zou voor de participant handig zijn geweest als er meer uitleg was. Een begrip dat de participant niet begreep was de welstandscommissie. Daarnaast miste de participant een kaartje met de situering van bijvoorbeeld Amelisweerd en het Westplein. Volgens haar zouden mensen, die niet weten waar het is, makkelijker een antwoord kunnen geven. Een kaartje zou ook handig zijn geweest voor de locatie van de fietsbrug tussen Leidsche Rijn en Oog in Al. De participant komt daar zelf vaak en heeft niet het idee dat die brug nodig is. Ze denkt dat andere participanten niet weten hoe de huidige situatie voor fietsers is en dan zomaar een antwoord geven.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet stemmen
Inzicht vergroot	Neutraal
Partijvoorkeur	Heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	neutraal

Participant 12 (34:34)

Deze participant is een 32 jarige hoogopgeleide vrouw uit Overvecht, die haar WO-master heeft gehaald. Ze vindt dat ze links en progressief is, daarom heeft ze tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen op GroenLinks gestemd. Op 19 maart 2014 wil ze weer op GroenLinks stemmen, maar ze wil StemWijzer gebruiken omdat ze haar partijvoorkeur bevestigd wil zien. Tijdens deze afname werd haar peuter een beetje opstandig. De partner van de vrouw besloot om met de peuter even naar buiten te gaan. De participant kon zich daarna herpakken. Later kreeg haar pasgeboren baby honger en liet ook van zich horen.

Stellingen

De participant dacht bij na welke antwoordoptie bij haar mening past. Dat deed ze twijfelend bij

stelling (1). 'Ik vind dat het centrum niet voor ieder voertuig toegankelijk moet zijn, dus even kijken'. Met haar muis ging ze naar 'eens', waarna ze bedacht dat ze 'oneens' moest aanklikken om haar mening te bewoorden. Ze gaf aan dat ze moeite heeft met langere stellingen. 'Ik merk bij die lange dingen, dat ik die nog even een keer moet lezen om te kijken wat er stond' (7). Ze vertelt haar redenering ook bij (15) over circussen met dieren. 'Even kijken, mag geen vergunning geven, dus oneens'. Tevens bij stelling 14 en 17 redeneert ze van haar mening naar één van de antwoordopties.

Soms had de participant moeite met bepaalde begrippen, bijvoorbeeld 'welstandscommissie'. 'Normaal zou ik dat googelen, maar nu zou ik voor geen van beide gaan. Hier spoor ik de participant aan om te doen wat ze normaal ook zou doen. Ze zocht in Google op wat de commissie is. Tevens was ze niet voldoende op de hoogte van de situatie rondom het Westplein (22): 'Ik weet niet wat voor een tunnel daar moet komen. Dat gaat om een looptunnel denk ik? Dat is niet duidelijk in deze vraag, dat is jammer. Volgens mij ben ik het er dan maar mee eens'.

Daarnaast gaf de participant aan dat ze het op sommige voorwaarden eens of oneens is met een stelling. Bijvoorbeeld over het gratis OV voor 65-plussers (20). 'Ze mogen wel een kortingstarief, dus oneens'. Ze wil dat ouderen niet gratis kunnen reizen, maar wel met korting. Een vergelijkbare nuance geeft ze aan bij de stelling over het hard aanpakken van krakers (29). 'Nee, niet hard optreden tegen krakers, maar hard optreden tegen leegstand. Het is jammer dat je niet in gradaties kan antwoorden'.

De participant voorspelt bij het beantwoorden van stelling over het niet bezuinigen op de dierenopvang (13) welke partij uit het resultaat komt. 'Als ik op eens druk, dan krijg ik vast de Partij voor de Dieren als het resultaat'.

Extra Belangrijk

Ze vinkt geen onderwerpen aan. Ze zegt: 'Ik denk niet dat er iets is dat mijn nadruk heeft'.

Partijen

Laat de geselecteerde partijen staan. 'Op alle vage partijen ga ik toch niet stemmen', zegt ze.

Resultaat

De participant krijgt twee partijen te zien waarmee ze de meeste overeenstemming heeft, namelijk PvdA en GroenLinks. Het resultaat verrast haar niet, maar ze twijfelt eraan wat ze nou gaat doen. Ze valt stil en ik vraag aan haar wat ze normaal zou doen. Ze zou alle standpunten bij de stellingen vergelijken. Ze denkt echter dat de onderzoeker onvoldoende tijd heeft, maar dat is niet het geval. De participant vergelijkt daarna haar mening met die van de partijen. 'Kun je dat ook voor één partij doen? Dan kijk ik vooral naar wat klopt er dan niet met GroenLinks. Als ik blauw ben, dan heb ik hetzelfde gezegd als GroenLinks en anders niet'. Ze leest de toelichting van GroenLinks bij stelling 3 over schade verhalen op ouders. 'Als ik zie hoe GroenLinks hier tegenover staat, dan is dat voor mij geen breekpunt'.

Ze heeft even niet door hoe ze de volgende vijf stellingen kan zien, maar dat ontdekt ze toch. Daarna leest ze ook het standpunt van GroenLinks en de PvdA over cultuur in de wijken. Bij de stelling over de OZB (9) en over de Noordelijke Randweg (23) ziet ze dat de twee 'belangrijkste' partijen 'oneens' zijn. Haar antwoord was 'geen van beide'. De participant vraagt zich af of ze wel het goede antwoord gekozen heeft. Tijdens het lezen van de toelichting (9)denkt ze dat haar antwoord 'eens' was, terwijl haar antwoord 'geen van beide' was.

Eigenlijk staat de participant nog open voor de standpunten van de PvdA. De participant was voor de windmolens, maar de partij tegen. 'Ik wil kijken wat ze zeggen of ik misschien toch nog over

moet stappen'. Ze besluit om hun standpunt niet over te nemen. Ook in de andere vergelijkingen blijft ze naar de verschillen tussen PvdA en GroenLinks kijken.

Statistieken

Nadat de participant klaar is met het resultatscherm, vraagt ze aan mij of ze naar de Statistieken mag kijken. Ik adviseer haar om te doen wat ze normaal ook zou doen. 'Het is altijd leuk om te zien wat anderen doen, maar het verandert niet mijn eigen mening'. Nadat ze dit heeft gedaan, klikt ze terug naar de andere onderdelen van StemWijzer.

'Normaal zou ik gaan spelen met vragen die ik extra belangrijk vind. Dat wil ik nu niet doen'. Ik vraag aan haar of het markeren invloed heeft op het resultaat, maar ze denkt van niet. Op bijna alle stellingen heeft ze dezelfde mening als haar voorkeurspartijen. De StemWijzer heeft haar politieke voorkeur bevestigd, maar toch wel aan het twijfelen gebracht.

Nagesprek

In het nagesprek gaf ze aan dat ze de vragen nogal 'obsuur' gesteld vond. Ze begreep de stellingen niet altijd door 'wel' en 'niet' in de zin en twijfelde daarom aan haar antwoord. Misschien heeft het hardop werken haar beïnvloed, maar ze vond de zinnen hoe dan ook lastig geformuleerd door de ontkenningen, bijvoorbeeld bij: 'De gemeente moet niet investeren in...'. Ze doelt hiermee op stelling 8 over het theater in Leidsche Rijn.

Naast de omslachtige formulering mist ze stellingen over andere belangrijke issues. Ze geeft aan dat ze een stelling over Jeugdzorg heeft gemist. Dat is nu een belangrijk issue, maar daar wil ik nu meer over opzoeken. 'Je hebt nu maar een heel beperkt aantal vragen'. Deze participant weet niet dat de stelling over 'zorg en ondersteuning' onder andere over de transitie van de Jeugdzorg naar de gemeente gaat.

Een ander nadeel van StemWijzer zit in de antwoordmogelijkheden. De participant zou graag in gradaties willen antwoorden, dus dat is voor haar een verbeterpunt aan deze stemhulp.

In het nagesprek wijs ik haar op de toelichtingen die je bij de stellingen al kunt bekijken. Als ze alleen was geweest, had ze wellicht op dit blok geklikt. Ze plaatst haar kanttekeningen bij deze mogelijkheid. 'Het is interessant om te kijken, maar het moet niet beïnvloeden wat jij ervan vindt. Jij bepaalt en daar moet een partij uitrollen en niet andersom'.

Reden	Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Helemaal mee eens
Verkiezingscampagne	Neutraal
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 13 (1:23:53)

De participant is een hogeropgeleide vrouw van 50 jaar uit Lombok. Ze vindt dat ze links en progressief georiënteerd is. Bij de meeste verkiezingen stemt ze op GroenLinks. Ze is bekend met de werking van stemhulpen, maar die heeft ze de bij de vorige verkiezingen niet gebruikt.

Stellingen

De eerste drie stellingen beantwoordt ze snel. In het nagesprek geeft ze wel aan dat ze even na moest denken over de milieuzone (1), maar die kennis had ze snel gevonden. Bij de stelling over het wietexperiment, denkt ze langer na. 'Het is nog een experiment hè? Dan moet je dat langer laten duren, want het experiment heeft zich nog niet bewezen'. Ze geeft ook niet direct een antwoord op de stelling over de taken van zorg en ondersteuning (7). Als de gemeente er geld in moet steken, dan vraagt de participant zich af waar dat geld vandaan moet worden gehaald. Uiteindelijk kiest ze voor de antwoordoptie eens. De participant houdt ook de financiën in haar achterhoofd bij stelling 21 over het aanleggen van een fietsbrug. Ze weet waar de brug moet komen en ze vindt het een goed idee. Haar antwoord geeft ze met een voorbehoud, ze zegt: 'Ik zeg eens, maar het zou mooi zijn als daar geld voor was'.

De participant mist bij sommige stellingen nuances. Bijvoorbeeld bij de stelling over de zonnepanelen (17). Deze beantwoordt ze minder snel. Ze vindt dat er wel leningen verstrekt mogen worden, maar geen subsidies. Ze kiest voor 'oneens', omdat ze het voor een deel eens is.

Bij de stelling over de 'welstandscommissie' twijfelt ze. 'Ik weet het niet. Moet ik dan zeggen geen van beide?' Ik vertel de participant dat zij een keuze moet maken en haar keuze niet aan mij hoeft te vragen. 'Er is geen knop met 'beiden'. Ik weet niet, dus ik doe toch geen van beide'.

Over sommige stellingen oordeelt ze of het een belangrijk politiek issue is of niet. Over de verbreding van de A27 bij Amelisweerd is de participant heel stellig. 'Ik ben één van de mensen die zich jarenlang verzet heeft tegen de A27 en het behoud van Amelisweerd'. Ze geeft hiermee aan dat ze dit belangrijk vindt. Minder belangrijk vindt ze de stelling over de coffeeshops (26), 'dat vind ik niet zo'n issue'. Zo vindt ze ook dat het geen taak van de gemeente is om ervoor te zorgen dat er een discotheek op de Uithof komt, dat is voor haar geen belangrijk issue.

Extra belangrijk

Ze leest alle onderwerpen die opgesomd staan en vraagt aan de onderzoeker: 'Heeft dit allemaal te maken met wat ik net gedaan heb?' Ze selecteert belangrijke issues en klikt per ongeluk te snel 'verbreding A27' aan. Later vraagt ze zich af of ze dat al aan heeft geklikt. Toch was het voor haar een goede keuze. Ze heeft alle aansprekende thema's aangeklikt waarover ze een 'uitgelezen mening' heeft.

Partijen

'Hé, dit is grappig. Al deze partijen staan al aangeklikt. Moet ik die 'ontklikken' als ik ze niet wil?'. Ze selecteert alleen vier grote linkse partijen, omdat ze geen partijen mee wil nemen in het resultaat die te ver van het midden staan of die gebaseerd zijn op een religie. Daarnaast zijn de lokale partijen niet zichtbaar genoeg, zegt ze in het nagesprek.

Resultaat

De participant leest voor op hoeveel punten ze het eens en oneens is met de partijen. De getallen zeggen haar niet veel, omdat ze niet weet hoeveel punten er te vergeven waren. Het resultaat (SP) is toch een beetje onverwacht. Hoewel ze landelijk wel op deze partij stemt, kiest ze lokaal voor GroenLinks. Ze vindt die partij in de stad beter naar voren komen, dan de SP.

Ze kiest er zelf voor om haar standpunten met die van de partijen te vergelijken. Haar strategie is de verschillen met de SP zien. Ze geeft aan dat ze het kleurengebruik in de vergelijkingen snapt en ze besluit om de partijtoelichtingen van SP, GroenLinks en PvdA te kijken. Ze ziet in haar wijk dat leden van de PvdA goed werk verrichten, dus wil ze toch inzicht krijgen in hun

partijstandpunten.

Statistieken

De proefpersoon heeft niet uit zichzelf de statistieken bekeken. Dit onderdeel heb ik in de nabespreking met haar doorgenomen.

Nagesprek

De participant vindt het een toegankelijke wijzer, dat wil zeggen dat ze geen problemen heeft met de navigatie en de inhoud. Wel plaatst ze kanttekeningen bij de zinslengte van de stellingen. Ze adviseert om de zinnen op te delen en de belangrijkste informatie vooraan zou zetten, bijvoorbeeld bij stelling 19: 'De gemeente moet zich verzetten tegen de verbreding van de A27 tot 2x7-baans bij Amelisweerd. Dat is prachtig één zin, maar ik denk dat als je lager geschoold bent, dat je zo'n zin drie, vier keer moet lezen voordat je begrijpt wat er staat'. Ze adviseert om de zinnen te op te delen in twee zinnen. Ze vervolgt: 'De A27 heeft nu zoveel banen. Er is een plan om er zoveel banen van te maken en zo denkt de gemeente erover. Dan staat er precies hetzelfde, maar het maakt het makkelijker'. Tevens geeft ze aan dat dit niet voor alle stellingen geldt. Zij vindt de stellingen begrijpelijk, maar de partijtoelichtingen vindt ze soms te lang. Ze begrijpt wel dat de toelichtingen door de partijen zijn gemaakt.

De participant geeft aan dat toegankelijkheid van de politiek één van de belangrijkste dingen is. De opzet van StemWijzer draagt volgens haar bij aan de toegankelijkheid. Zo merkt ze dat de kleuren corresponderen. Echter de formulering van de stellingen en de partijtoelichtingen kunnen nog verbeterd worden, omdat er mensen zijn die moeite hebben met lange zinnen.

De tip naast de stellingen heeft ze gezien, maar genegeerd. Ze wil zelf de navigatie en keuzes zelf uitvinden en er alleen gebruik van maken als ze vastloopt. Nadat ik uitgelegd heb dat je de toelichtingen kunt lezen, is ze blij dat ze het niet gebruikt heeft. Ze wil zelf haar antwoorden geven. Zo negeerde ze ook de partijlogo's die op het beginscherm staan. Ze heeft ze gezien, maar ze wil blanco StemWijzer ingaan.

Het gaat minder goed met haar navigatie en begrip in het onderdeel Statistieken. Na even gekeken te hebben, snapt ze dat haar mening weergegeven is in de blauwe balken. Ze vindt het leuk om dit te zien, maar het heeft geen invloed op haar eigen mening. 'Utrecht is gewoon een beetje links'. Daarna geeft ze aan dat de statistieken eventueel haar beeld van de stad zal veranderen. Ze merkt op dat de meningen van de gebruikers van StemWijzer verdeeld zijn over stelling 29 over het hard aanpakken van krakers. De participant vindt het leuk om de verdeeldheid tussen de gebruikers van StemWijzer te zien, 'dat geeft aan dat er nog een dialoog in de stad is'.

In het nagesprek vraag ik nog naar haar motivatie voor het gebruik van de geen van beide knop. Ze gaf aan dat deze knop nog het meest lijkt op 'geen mening'. De vraag overslaan zou voor haar betekenen dat het issue haar niet interesseert. Juist omdat ze wel een antwoord wil geven, koos ze voor 'geen van beide'.

Het hardop denken heeft de concentratie van de proefpersoon verhoogd. Door het lezen hoorde ze dat ze bepaalde woorden verkeerd las. Toch zou ze als ze alleen zou zijn, zich nog meer verdiepen in de politieke kwesties. De participant geeft aan dat ze veel geleerd heeft van StemWijzer. Ze is niet alleen op de hoogte van de standpunten, maar ook van de wijze waarop een partij een standpunt heeft gevormd. Dit heeft ze ontdekt door de toelichtingen te lezen. Ze zag bij één van de toelichtingen van GroenLinks staan, dat hun standpunt 'geen van beide' is. Hun motivatie daarvoor

was dat ze als leden een standpunt hebben ingenomen en niet als partij. Dat geeft de participant weer een beeld van de interne democratie binnen de partij.

Reden	Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Heeft mijn partijvoorkeur bevestigd
Verkiezingscampagne	Neutraal
Motivatie om te verdiepen	Neutraal
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 14 (37:21)

Deze participant is een 23-jarige WO-bachelor studente. Bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft ze niet gestemd, omdat ze vier jaar geleden nog niet zo geïnteresseerd in de politiek was. Nadat ze heeft opgezocht hoe de politieke verdelingen links-rechts en conservatief-progressief zijn, vindt ze dat ze iets links en iets progressief is.

Stellingen

De participant heeft soms moeite met de stellingen, omdat ze, ze te onduidelijk vindt, bijvoorbeeld stelling 3 over het referendum. Bij die stelling geeft ze aan dat het niet duidelijk is wat 'belangrijke beslissingen' zijn. 'Als de belangrijke beslissingen, echt belangrijk zijn, dan ben ik het eens'. Ze geeft niet aan dat ze stelling 7 over zorg en ondersteuning onduidelijk vindt, maar ze deelt de stelling in stukken, zodat ze naar een antwoordoptie redeneert die haar mening weergeeft. Ze zegt: 'Even kijken. Ze krijgen nieuwe taken en de regering bezuinigt erop. Ja, dus dan moet de gemeente er geld insteken. Wie anders? Dus eens'.

Bij enkele stellingen zegt ze welk antwoord ze wil geven, maar na haar motivatie verandert ze haar antwoorden bij de stellingen 6, 8, 24 en 28. Ze is het oneens met stelling 6 over het verlagen van de koopzondagen, maar voordat ze haar antwoord invoert, zegt ze: '52 koopzondagen? Dat is dus elke zondag koopzondag? Dat wist ik niet. Ik dacht dat het één keer per maand was'. Nadat ze dit gezegd heeft, is ze het eens met de stelling. Op deze manier geeft ze ook haar mening over het theater in Leidsche Rijn (8). Ze zegt eerst 'oneens' tegen het afzien, maar legt daarna uit wat ze denkt en kiest voor de antwoordoptie 'eens'. Bij stelling 24 over het afschaffen van de hondenbelasting, zegt ze direct na het lezen van de stelling 'oneens'. Daarna vertelt ze dat de hondenbelasting niet goed bij de gemeente terecht komt, omdat het bij de algemene middelen komt en niet bij de spaarpot voor hondenvoorzieningen. Daar moet wat aan veranderen, vindt ze, dus kiest ze voor het antwoord 'geen van beide'. De belasting moet volgens haar gehandhaafd worden, maar de gemeente moet anders met het geld omgaan. Als laatste zegt ze dat winkeliers beschermd moeten worden door de openingstijden (28). Daarom denkt ze in eerste instantie dat ze het oneens is met de stelling. Later denkt ze dat het prima is, dat winkeliers het zelf kunnen bepalen, dus zegt ze 'eens'. Uiteindelijk is haar antwoord dus 'eens'.

De participant heeft moeite met begrippen, als OZB (9) en welstandscommissie (11), en locaties (22 en 23). Bij de stellingen 9, 11 en 22 zegt ze: 'Ik heb geen idee, dus ik sla deze vraag over'. De stelling over '80 km op de Noordelijke Randweg' (23) wil ze ook overslaan, omdat ze niet weet waar de weg

is. Ze ziet ineens dat ze partijtoelichtingen kan lezen, dus klikt ze op het blok 'tip' en er verschijnt een nieuw scherm. Ze zegt: 'Ik heb geen idee van welke partij ik het (de toelichtingen) wil zien'. Vervolgens klikt ze op de toelichtingen van Stadsbelang Utrecht, VVD, Partij voor de Dieren, Partij Vrij Utrecht, ChristenUnie en D66 één voor één aan. Ze leest dat de VVD het oneens met de stelling is, omdat een lagere snelheid voor verkeersophopingen zal zorgen. Als ze de toelichting van de VVD heeft gelezen, zegt ze: 'Het klinkt alsof oneens (zijn met de stelling) nog beter is voor het milieu'. Later zegt ze dat de VVD en PvdD het beiden over de betere luchtkwaliteit hebben, maar allebei een ander antwoord geven. Ze zegt: 'Wat een non-vraag en de Partij Vrij Utrecht heeft geen toelichting gegeven'. Aansluitend leest ze de andere partijstandpunten. 'Het is grappig dat D66 hetzelfde zegt als de VVD, alleen dat D66 het eens is met de stelling en dat de VVD het oneens is'. Ze besluit de vraag over te slaan.

Extra Belangrijk

Ze kijkt eerst naar de thema's die haar niet zo interesseren en daarna pas naar belangrijke onderwerpen. Ze besluit om onderwerpen die met het milieu te maken hebben te markeren.

Partijen

Ze neemt alle partijen mee in het resultaat, omdat ze geen enkele partij goed kent.

Resultaat

De participant heeft de meeste overeenkomsten met Student & Starter. Daarna leest ze de eerste en laatste vier partijen uit de grafiek voor. Ze vindt het opvallend dat partijen als Stadsbelang Utrecht en Nederland Duurzaam onderaan de grafiek staan, terwijl het wel partijen zijn die haar aanspreken. Ze wil ontdekken op welke punten ze het oneens is met Student & Starter, dus klikt ze op '8 punten'. Ze komt dan direct naar het vergelijkingsoverzicht en kijkt op welke punten ze verschilt. Bij de verschillen kijkt ze naar verschillende partijtoelichtingen.

Ze ziet dat de eerste twee verschillen niet relevant voor haar zijn, namelijk bij de stellingen 6 en 9. Door de toelichting bij stelling 11 over de welstandscommissie te lezen, ziet ze dat die commissie juist goed is voor de stad. Ze stelt haar mening in gedachten bij, maar niet in het onderdeel Stellingen. Dit doet ze ook naar aanleiding van de het lezen van de partijtoelichting op stelling 30. De meeste verschillen zijn in de stellingen waarop ze 'sla deze vraag over' of 'geen van beide' heeft gezegd.

De participant vertelt haar reden om niet op Student & Starter te gaan stemmen: 'Ik heb van een huisgenootje gehoord, dat die oprichter van S&S het niet goed kan vinden met de huidige partijen. Daarom heeft hij het opgericht'. Daarna wil ze haar standpunten vergelijken met de partijen op de tweede en derde plaats. Ze klikt eerst op het partijlogo van SP, zodat die in het overzicht verschijnt. Dat gebeurt niet, want de partijwebsite opent en alleen Student & Starter staat nog in het overzicht. Ze klikt op de knop 'Partijen in het overzicht toevoegen/verwijderen'. Ze klikt SP uit en denkt daarna aan welke partij op de derde plaats staat. Ze klikt het scherm weg en kijkt naar het overzicht. Vervolgens keert ze terug naar het 'toevoegen' en klikt alles uit behalve SP en Partij voor de Dieren.

'Ik vind dat StemWijzer je erg dwingt om ja of nee te zeggen. Terwijl als je de toelichtingen leest, ze hetzelfde willen, maar anders redeneren. Je krijgt dan een ambigu resultaat. Ik denk ook dat partijen vaker mogen zeggen 'geen van beide', omdat het vaker geen van beide is. Ik kan me voorstellen dat je dat als partij ook niet kunt doen, want je moet je natuurlijk wel profileren'.

Vragenlijst achteraf

De participant weet niet goed wat de politieke dimensies links en rechts zijn. Ze denkt dat het te maken heeft met liberaal en sociaal, maar ze zoekt het op via Google.

Statistieken

Ze heeft vlug het kopje 'Statistieken' gezien. Ze dacht dat het over partijen ging, maar er zit iets anders achter dan ze dacht. Het heeft voor haar geen toegevoegde waarde om dit onderdeel te bekijken. Ze verandert daardoor toch niet van mening, maar ze vindt het leuk om te zien.

Nagesprek

Ze geeft aan dat ze StemWijzer waardeloos vindt, omdat ze vindt dat de stellingen te kort door de bocht gaan. Ze geeft als voorbeeld: 'Als je de stelling (23) verandert in we willen het omlaag brengen naar 70 en niet naar 80, ben je het er dan nog wel of niet mee eens? Het ligt eraan hoe je het beargumenteerd'. Daarnaast vond ze de stellingen wel allround en mensen kunnen zich er wel aan relateren. Ze heeft niet het idee heeft dat ze beter weet welke partijen beter bij haar passen. Ze merkt wel dat de partijen onderaan de grafiek minder bij haar passen, maar verder niet. 'Als ik kijk naar de stellingen waarop ik het niet eens ben (met de partij) en ik bekijk hoe ze het redeneren, dan zie je vaak dezelfde redenering die door een andere uitkomst beredeneerd wordt. Ik ben niet geholpen, maar juist teleurgesteld'. StemWijzer had haar minder teleurgesteld als ze tijdens de stellingen al wat meer antwoordopties had gehad, zodat je genuanceerder kan antwoorden dan eens of oneens. Ze denkt dat partijen zich dan ook beter kunnen profileren.

Het resultatenschermbegreep ze, maar ze had moeite met de formulering 'oneens' bij de partij met de meeste overeenstemmingen. Het was voor haar duidelijker geweest, als er weergegeven wordt op hoeveel punten ze het eens zijn. 'Zijn ze nou verschillen aan het tellen of overeenkomsten?'

Ik stel haar nog een aantal vragen over haar antwoorden waarin ik de focus leg op de antwoorden 'geen van beide' en 'sla deze vraag over'. Ik vraag ook aan haar waarom ze bijvoorbeeld stelling 9 over de OZB over heeft geslagen. Ze zegt: 'Geen van beide is ik ben het er niet mee eens en niet mee oneens. Dat is een optie als je twijfelt. Als je het helemaal niet weet en dus ook geen mening hebt, dan kies je sla deze vraag over'. Vooral in het begin heeft ze moeite gehad met het koppelen van haar mening aan één van de antwoordopties, maar door de StemWijzer heen werd het minder moeilijk voor haar.

Het hardop-werken heeft ervoor gezorgd dat ze juist een betere mening kon vormen, maar ze vond het toch moeilijk, omdat ze over sommige kwesties hiervoor nooit over na heeft gedacht. Daarbij noemt zichzelf besluiteloos en denkt dat ze ook daarom nog een mening moest vormen. Ze geeft als voorbeeld de verbreding van de A27 (19). Ze weet niet goed waarom deze stelling in de VAA staat. 'Als er veel files staan, is dat een reden om de weg te verbreden? Is het misschien beter voor het milieu om de weg te verbreden? Of is het om ervoor te zorgen dat er meer banen zijn?' Hiermee geeft ze aan dat ze over dit issue te weinig kennis heeft.

Ze denkt dat gebruikers een beter advies krijgen als ze na het beantwoorden van de stellingen een korte toelichting geven door dan bijvoorbeeld een thema te selecteren. 'Zoals het nu is, denk ik, er is vast over nagedacht, maar ik zie de logica er niet van in'.

De participant zegt dat ze zelf geen moeite heeft met het begrijpen van de formulering. 'Ik kan me voorstellen dat het verwarrend is, dat er negatieve formuleringen zijn. Dat als je het eens bent, dat je oneens moet drukken. Het hoort bij dit soort dingen, die positieve en negatieve

formulering'.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht vergroot	Niet mee eens
Partijvoorkeur	Niet beïnvloed
Verkiezingscampagne	Helemaal niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Helemaal mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 15 (24:39)

Deze participant weigerde antwoorden op de eerste en tweede vragenlijst te geven. Ze zei dat ze daardoor niet juridisch tot verplicht is. Ze geeft aan nog nooit van StemWijzer te hebben gehoord en vindt het onzin.

Participant 16 (33:55)

Deze participant is een 53-jarige vrouw. Haar opleidingsniveau is hbo. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft ze op GroenLinks gestemd. Ze vindt dat ze erg links en heel progressief is en dat strookt ook met haar partijvoorkeur. Ze heeft vaker een VAA gebruikt, maar ze weet niet meer welke.

Introductiescherm

De participant vraagt aan mij of StemWijzer al klaar staat op de gemeente Utrecht. Dat had ik al gedaan, dus ze kan starten met de VAA.

Stellingen

Deze participant wil de VAA zo snel mogelijk invullen. Ze geeft vaak meteen 'eens' of 'oneens', zonder dat ze de stelling helemaal gelezen heeft. Dat doet ze niet bij de stellingen waarop ze 'geen van beide' zegt. Dat antwoord heeft ze acht keer gegeven, namelijk bij stelling 2, 6, 9, 13, 18, 20, 26 en 27. Ze gebruikt de optie 'geen van beide' om verschillende redenen. Ten eerste ziet ze de knop als 'ik weet het niet' of bij twijfel. Zo zegt ze bij de stelling over het referendum (2): 'Het kan me niets schelen'. Bij stelling over de koopzondagen (6) en de parkeertarieven (18). Bij stelling 26 over coffeeshops zegt ze: 'Ik heb geen idee of het er veel zijn'.

Daarnaast gebruik ze de 'geen van beide' optie als ze de nuance in de stelling mist. Zo zegt ze over de OZB (9): 'Dat vind ik wat genuanceerder'. Stelling 13 over de dierenopvang herhaalt ze het deel 'mag niet bezuinigen' en klikt daarna op geen van beide. Stelling 20 over het gratis OV voor ouderen: 'Nee, vind ik niet per se. Het ligt een beetje aan hun eigen inkomen ook'. Over stelling 27 geeft ze een toelichting waarom ze het ongenueanceerd vindt. 'Ik wil niet dat er illegale vrouwen achter een raam zitten. Als dat het is, dan ben ik het ermee eens'. Ze vertelt daarna niet meer waarom ze toch op 'geen van beide' klikt.

Extra Belangrijk

Ze leest de instructie voor en klikt een aantal onderwerpen aan die zij belangrijk vindt. Nadat ze 'milieuzone', 'zorg en ondersteuning' en 'cultuur' heeft aangeklikt, denkt ze dat je maar één onderwerp aan kunt klikken. Even later ziet ze dat ze meer aan kan klikken, dus dat doet ze ook. Als ze 'A27' leest, zegt ze: 'Als ik wil dat die smal blijft, vind ik dat dan ook belangrijk?'.

Partijen

Ze klikt de ChristenUnie en het CDA weg. Als ze dat gedaan heeft, zegt ze: 'Die komen voor mij in aanmerking, bedoel je, hè?' Ik geef haar geen antwoord, omdat ik haar niet wil storen in haar proces. Ze klikt ook VVD, SP en de PvdA weg. 'Ik snap dit niet helemaal. Kunnen deze partijen er dan uitkomen? Dat bedoel je hè?' Hoewel ik zwijg, interpreteert ze mijn zwijgen als een bevestiging. Daarna klikt ze nog de Partij voor de Dieren, Stadsbelang Utrecht, Ons Utrecht, Partij Vrij Utrecht en Basis Inkomen Partij aan. 'Ik weet niet wat deze partijen doen. Ik heb er nog nooit van gehoord, dus die zet ik erbij, omdat ik wil weten wat die doen'.

Resultaat

De partij waarmee ze de meeste overeenstemming heeft is GroenLinks. Ze ziet dat ze het op elf punten oneens is met die partij. Daarna leest ze nog een keer 'oneens' en laat ze merken dat ze niet weet hoeveel punten er zijn. Dat vraagt ze aan mij, maar ik geef haar geen antwoord.

Ze gaat meteen de stellingen vergelijken die ze extra belangrijk vindt. Ze leest stelling 1 deels voor. 'Het centrum van Utrecht moet voor elk voertuig toegankelijk blijven. Nee, dat wil ik niet, dan ben ik het toch mee eens. O nee, daar was ik het mee oneens en GroenLinks ook. Zo deed ik het'.

Ze ziet in het vergelijkingsoverzicht een voor haar onbekend logo staan, dus klikt ze er op. Ze komt uit op de website van de Basis Inkomen Partij. 'Ik vind het een beetje beperkt. Net als met de dierenpartij. Ik kan het wel met de standpunten eens zijn, maar waarom noem je, je zo? Daar heb ik moeite mee, waardoor ik zo'n partij niet meer snel zal kiezen. Ik ben benieuwd naar wat ze te zeggen hebben'. Ze leest de partijstandpunten vlug door, maar die vindt ze niet interessant. Daarom keert ze weer terug naar StemWijzer.

De participant heeft moeite met om het vergelijkingsoverzicht te begrijpen. Ze kijkt naar stelling 1 en ziet wat haar antwoord is. Daaronder ziet ze het antwoord van de partij. Ze zegt: 'Wat ik nou niet goed duidelijk heb. Ben ik het nou oneens met de partij?' Ze gaat met haar muis van haar antwoord op stelling 1, naar het antwoord van de GroenLinks op dezelfde stelling. De participant denkt dus even dat de partij het niet met haar eens is, omdat er 'oneens' staat. Later ziet ze dat de partij en zij het samen oneens zijn, dus een overeenkomst hebben.

Nu de participant weet hoe het vergelijkingsoverzicht werkt, gaat ze gericht kijken naar de overeenkomsten met GroenLinks en SP. Ze ziet dat ze het bij stelling 1 oneens is met het standpunt van SP, dus kijkt ze naar de toelichting. Ze leest de toelichting voor en valt daarna even stil. Ik vraag aan haar wat ze denkt. 'Ik zat eraan te denken wat ze bedoelen'. Ze leest de stelling nog een keer. Ze snapt de toelichting van de SP niet. 'Ik snap niet wat ze hier zeggen, want dan doe je dat toch. O nee, maar waarom ben je het er dan mee eens? Als je verkeer af wilt vangen aan de randen van de stad, dan laat je het verkeer toch niet toe? Dan ben je het toch ook oneens, net als ik. Ik snap dus niet waarom zij het ermee eens zijn'. Nu ze heeft gelezen wat de SP denkt, wil ze ook de toelichting van GroenLinks lezen. Ze zegt: 'Ze zijn het hier ook mee oneens, dus dat heb ik goed gegokt'.

Statistieken

Ze heeft ze niet zelf gezien, dus als ik haar in het nagesprek erop wijs, dan wil ze, ze bekijken. De statistieken worden door de server geblokkeerd. 'Dan kun je zien wat mensen uit Utrecht hebben gestemd, dus dan weet je in welke richting het is. Dan kun je een prognose maken. Welke kans heb ik dat mijn partij het wordt'.

Nagesprek

Ze vindt het fijn om haar partijvoorkeur bevestigd te zien in StemWijzer. De vorige keer toen ze de

StemWijzer invulde, kwam de Partij voor de Dieren eruit.

In het resultatengedeelte bleef de participant de eerste stelling lezen en zei dat ze het 'eens' is in plaats van haar antwoord 'oneens'. Als ik in het nagesprek vraag of ze deze stelling moeilijk vond, zegt ze van niet. Ze geeft aan dat ze even tijd nodig had om het vergelijkings scherm te begrijpen. Het gebruik van 'eens' en 'oneens' was voor haar onduidelijk, omdat ze dacht dat haar voorkeurspartij het oneens met haar is.

Ze vond het ook vreemd dat het blok donkerblauw was, terwijl ze allebei eens (7) zijn. De participant heeft dus niet gezien dat het blok van blauw naar donkerblauw gaat, als je met je muis erover gaat. Het kleurverschil bij de grijze blokken viel haar minder sterk op. Het was haar in het resultatenscherf al duidelijk dat ze het met de grijze blokken oneens is. Ze adviseert dan ook om de kleuren niet te laten veranderen als de muis erover gaat. De toelichtingen in het resultatenscherf vielen haar pas op bij de grijze vakken, die de verschillen aanduiden. De zwarte letters vallen meer op, op de grijze achtergrond, dan op de blauwe. Ze ziet ook dat de letters wit worden, als je met je muis over een blauw vak gaat. Voor deze participant vallen de witte letters beter op, dan de zwarte letters. Toch geeft de participant aan: 'Ik heb het niet meteen gezien. Ik wil gewoon snel, snel'.

De participant heeft de toelichtingen naast de stellingen niet gezien. Daarom laat ik de participant ernaar kijken. Ze vindt het leuk om te zien, maar ze vindt het beter als de toelichtingen alleen bij de resultaten staan. 'Het snel kiezen, dat is niet per se intuïtief, maar dat is waar je voor gaat. Ik denk dat dat belangrijk is. Ik weet natuurlijk niet wat de partijen ervan denken, maar ik heb wel een inschatting'.

Ik vraag haar naar haar motivatie om bepaalde onderwerpen extra zwaarte mee te geven. Ze zegt: 'Het zijn allemaal gelinkte linkse dingen en ik denk dat GroenLinks daar ook voor staat'. Ik vraag aan haar of zij zich heeft geconformeerd aan de kernpunten van de partij. 'Nee, dit zijn voor mij belangrijke dingen en ik denk dat GroenLinks daar ook voor staat'.

Het gebruik van StemWijzer heeft de participant geprikkeld om zich meer in thema's te verdiepen. Ze vertelt dat ze sinds anderhalf jaar weer in Utrecht woont, nadat ze daar zeventien jaar weg is geweest. Ze is vooral op de hoogte van issues die toen belangrijk waren, maar door StemWijzer heeft ze weer kennis genomen van bepaalde ontwikkelingen in de stad. Zo wijdt ze uit over de tunnel onder het Westplein om Lombok meer bij de stad te betrekken, maar ze weet nog niet wat voor een tunnel er moet komen. Ze is van plan zich meer te verdiepen in de Utrechtse thema's.

Reden	Controleren of ik het eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
Inzicht vergroot	Niet mee eens
Partijvoorkeur	Bevestigd
Verkiezingscampagne	Neutraal
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	Helemaal mee eens

Participant 17 (42:35)

Deze participant is een 36 jarige man die zijn master heeft gehaald. Hij woont korter dan vier jaar in Utrecht, dus heeft hij tijdens bij vorige gemeenteraadsverkiezing in zijn vorige woonplaats gestemd.

Zijn stem is toen uitgegaan naar de lokale partij Werknemersgroepering. Hij vindt dat hij relatief links en conservatief is.

Introductiescherm

De logo's in het introductiescherm zijn hem niet opgevallen. In het nagesprek geeft hij aan dat hij niet had gedacht dat het links waren naar partijwebsites. 'Het valt niet op, maar het staat er wel bij. Je ziet het blokje Start de StemWijzer en je begint direct'.

Stellingen

Deze participant vult StemWijzer snel in. Vaak geeft hij een antwoord, zonder dat hij een mondelinge toelichting heeft gegeven. Ik vraag hem daarom ook verschillende keren om hardop te blijven denken. Vanaf de vijfde stelling kon hij zijn mening ook duidelijker verwoorden.

Bij sommige stellingen kan de participant geen duidelijke mening geven, omdat hij te weinig over bepaalde onderwerpen weet. Hij kent bijvoorbeeld de welstandscommissie (11) niet, dus kiest hij voor de antwoordoptie 'geen van beide'. Daarnaast geeft hij aan dat hij onvoldoende weet over het wietexperiment (4) en over raamprostitutie (27). Over stelling 27 zegt hij: 'Ik kom daar nooit, dus ik weet ook niet waar die vrouwen nu zijn beland. Misschien dat je het dan wel beter kunt controleren, maar ik weet het niet'.

Behalve dat de participant bepaalde issues niet kent, weet hij ook niet waar bepaalde locaties zijn, zoals Leidsche Rijn en Oog in Al (21), het Westplein (22) en De Uithof (30). Hij geeft op deze stellingen dan het antwoord 'geen van beide'. Hij weet bijvoorbeeld wel waar Leidsche Rijn is in stelling 8: 'Daar staat toch al een groot theater? Dat is toch Leidsche Rijn, Vredenburg?'

Als de participant wel kennis heeft over bepaalde onderwerpen, dan kiest hij ook voor deze optie. Hij weet bijvoorbeeld dat de gemeente extra taken krijgt (7). Hij zegt: 'Dit was laatst in het nieuws, maar ik weet niet welke extra taken ze krijgen. Ik denk niet dat alleen de gemeente er geld in moet steken, maar ook de provincie of regio'. Tevens weet hij ook dat circussen met dieren (15) niet meer mogen, maar de participant voert 'geen van beide' in. Hij motiveert zijn keuze: 'Een circus met olifanten is anders dan een circus met honden en konijnen, dus geen van beide'. In totaal heeft hij acht keer op 'geen van beide' geklikt, dat heeft hij bij de stellingen 4, 7, 10, 11, 15, 22, 27 en 30 gedaan.

Extra Belangrijk

Hij vraagt aan mij of hij moet aanklikken wat hij belangrijk vindt. Ik geef hem geen antwoord en hij besluit uit zichzelf een aantal belangrijke thema's aan te klikken. Hij kiest voor onderwerpen die te maken hebben met het milieu, verkeer, woningen, coffeeshops en het leefbaarheidsbudget.

Partijen

De participant klikt GroenLinks en SP weg, dus houdt hij nog vijf van de al aangevinkte partijen over die hij meeneemt in het resultaat. In het nagesprek vraag ik om een motivatie voor zijn keuze. 'Ik kreeg deze al voorgeschoteld, dus daar ben ik mee verder gegaan. Ik denk ook dat deze al het meeste met mij overeenkwamen'.

Resultaat

Hij ziet meteen dat hij de meeste overeenstemming heeft met CDA en de minste met D66. Hij vindt het onduidelijk dat er 'oneens' en 'eens' staat. Hij wil meteen zijn mening vergelijken met de partijstandpunten, maar hij ziet niet direct hoe hij dat moet doen. 'Vergelijk mijn mening met de

partijen. Hoe kan ik nu verder?’ Ik geef geen antwoord, maar als hij naar beneden gaat, ziet hij zelf het overzicht.

Hij vergelijkt meteen de antwoorden van de partijen op de milieuzone (1). Hij ziet dat het CDA en de VVD ook willen dat het centrum toegankelijk blijft. ‘ChristenUnie van PvdA willen dat niet, dan vallen die al gelijk voor mij af’. De participant leest voor de andere stellingen ook de partijstandpunten voor. Hij ziet dat er bij stelling 4 geen enkele overeenkomst is, tussen zijn standpunt en die van de partijen. De participant heeft voor ‘geen van beide’ gekozen. ‘Het gemeentelijk wietexperiment stopzetten, daar is het CDA voor. ChristenUnie ook en VVD’.

Nadat hij de eerste vijf stellingen heeft vergeleken, ziet hij dat D66 ook nog in de lijst staat. Die partij heeft hij gevonden, toen hij met zijn muis scrolde. Hij ziet snel dat ze maar op één stelling een overeenkomst hebben, dus die partij valt voor hem ook af. Hij besluit om D66, ChristenUnie en PvdA weg te klikken, zodat hij voor de eerste vijf stellingen die standpunten van VVD en CDA overhoudt. ‘Op basis van eerdere verkiezingen, ga ik nou voor het CDA. Ik ben er uit’. De participant geeft aan te willen stoppen met StemWijzer. ‘Dit is een goede samenvatting van waar partijen op actuele punten voor staan. Je moet uiteindelijk toch ergens een keuze voor maken’. Hij heeft geen toelichtingen gelezen.

Statistieken

Hij heeft niet uit zichzelf naar de statistiekenpagina gekeken. In het nagesprek geef ik de participant de mogelijkheid om er zelf naar te kijken. Hij leest de eerste stelling voor en zegt: ‘Hoe moet ik dat zien? Zij daar de meeste mensen mee oneens?’. Hij bekijkt de statistieken voor alle andere vragen ook. Hij ziet dat de meningen over de welstandscommissie verdeeld zijn. Hij zegt: ‘Ik denk dat meerdere mensen niet begrepen hebben wat het de welstandscommissie is’. De participant vindt het verrassend om te zien dat zijn mening afwijkend is van de meerderheid. Hij vindt het vooral leuk om te kijken naar welke stellingen waar hij van mening verschilt met de andere gebruikers van StemWijzer.

Nagesprek

‘Het is goed als je helemaal blanco bent en er niks van weet, dan is het een goede manier’. Hij geeft aan dat hij de lijsttrekkers in de VAA mist. ‘Het is belangrijk wat je van de mensen vindt. Misschien dat je toevallig mensen kent die op de lijst staan. Daar zou ik eerder op stemmen, dan op de partij waarmee je meer hebt. Dat heb ik op de vorige gemeenteraadsverkiezingen gedaan, dan is dat belangrijker dan de partij’.

In het nagesprek geeft hij aan dat hij over een aantal issues te weinig weet. Hij vertelt nu ook dat hij ooit wat gehoord heeft over het wietexperiment (4), maar dat hij niet weet hoe het er nu mee gaat. De participant geeft aan dat het experiment niet in zijn interessegebied ligt. Ik vraag wel of hij op wil zoeken wat de ‘welstandscommissie’ is, omdat hij aangaf dat hij deze commissie niet kent. Hij zoekt het op in Google en komt op de website van de commissie uit. In gedachten stelt hij zijn mening bij.

De participant heeft de optie ‘sla deze vraag over’ niet gezien. Hij gaat terug naar de stellingen om te kijken waar de knop staat. Hij buigt met zijn hoofd naar het scherm en ziet de knop staan. ‘Ik denk niet dat (deze knop) zoveel zin heeft. Of je hebt geen mening of je slaat het over, dat is hetzelfde denk ik. Je wilt toch je mening bepalen op een bepaald punt en een duidelijke mening geven’. Hij vervolgt: ‘Sla deze vraag over maakt het je te makkelijk. Ik heb ook een paar keer ‘geen van beide’ ingevuld voor het gemak’.

Ik vraag aan hem of StemWijzer hem kan helpen door meer informatie te geven, nadat hij

aangaf dat hij niet weet welke plannen er zijn voor bijvoorbeeld het Westplein. ‘Nee, dan zal ik het op dezelfde manier als net bij de welstandscommissie opzoeken’. Direct na deze uitspraak, vraag ik aan hem of hij de toelichtingen bij de stellingen heeft gezien. Hoewel hij er niets over vertelde tijdens het beantwoorden van de stellingen, had hij het mogelijk wel gezien. Hij heeft het niet gezien, dus laat ik hem in het nagesprek ontdekken wat er staat.

Hij vindt het handig om te zien dat partijen hun toelichtingen geven, maar hij verwacht dat het erg veel tijd kost om alle partijtoelichtingen bij elke stelling te lezen. ‘Ik zou het doen zoals ik het nog gedaan heb en dan ingaan op standpunten van drie, vier partijen achteraf’. De toelichting aan het einde heeft hij niet gezien. Het resultatenscherf was voor hem redelijk duidelijk, maar hij had niet helemaal verwacht dat het CDA uit het resultaat zou komen. Hij kijkt dan ook vooral naar de bovenste partijen in de lijst. Het was duidelijk dat hij het meest oneens was met D66.

Ik vraag aan hem of hij iets geleerd heeft van StemWijzer. Hij zegt: ‘Ik heb niet echt wat geleerd, maar ik weet wel beter waar de partijen voor staan’. Over de lengte van StemWijzer zegt hij: ‘Het was niet te kort om geen goed beeld te krijgen, maar ook niet te lang, waardoor mensen afhaken’. Concluderend vertelt de participant dat hij ‘een beter beeld heeft gekregen van wat er in de lokale politiek speelt’.

Hij heeft nog wel een aanbeveling om het kleurgebruik te veranderen. ‘Het zwart-wit zie je goed, maar het blauwe wat minder. Dit (hij wijst naar sla deze vraag over) zie je helemaal niet. Ik snap wel dat ze niet willen dat je er snel op klikt. Toch zou ik het blauw wel aanpassen’. Terwijl de participant deze aanbeveling doet, kijkt hij naar stelling 1 in het onderdeel Stellingen. ‘Ik snap niet waarom dit (zijn gegeven antwoord) sowieso al blauw is’. Ik vertel hem dat, dat zijn keuze is. Als de stemhulp nog niet ingevuld is, zijn alle opties zwart.

Reden	Inzicht krijgen in partijstandpunten
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Bepaald
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Niet mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 18 (24:49)

De observaties van deze participant worden niet meegenomen in het onderzoek, omdat zij in het nagesprek aangeeft dat ze het alleen maar ‘snel snel’ heeft ingevuld voor mijn onderzoek. Zelf zou ze nooit gebruik hebben gemaakt van StemWijzer.

Deze participant is een 54 jarige vrouw uit De Meern, die haar WO-kandidaats heeft gehaald. Ze is centraal links en een beetje progressief. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft ze op D66 gestemd, maar ze weet nog niet op welke partij ze op 19 maart 2014 stemt. Ze heeft ervaring met het invullen van een VAA, maar ze weet niet meer welke ze ingevuld heeft. Toen wilde ze meer informatie over partijstandpunten krijgen.

Ze heeft voorafgaand aan het onderzoek aangegeven dat ze het moeilijk vind om hardop te werken, terwijl ze StemWijzer op haar eigen manier invult. De participant gaf aan dat ze door mijn aanwezigheid onrustiger was.

Stellingen

Deze participant dacht vaak na over de stellingen. Ze kent alle begrippen en locaties, maar ze is niet op de hoogte van alle plannen. Zo zegt ze over de stelling over het wietexperiment (4): 'Ik heb daar nog nooit over nagedacht en het staat ook tamelijk ver van me af. Ik kies eens'. Tevens weet ze niet wat de huidige norm voor sociale huurwoningen is (10), maar ze besluit om 'eens' te kiezen. Ze plaatst ook haar kanttekening bij de stelling over windmolens (12): 'Staan ze dat nu niet toe dan?' vraagt de participant aan mij. Ik kan haar vraag niet beantwoorden. 'Dan ben ik het. Nee, ik weet het niet'. De participant weet ook niet goed wat voor soort tunnel onder het Westplein moet komen (22).

Bij zeven stellingen geeft ze het antwoord 'geen van beide' (9, 12, 13, 17, 22, 26 en 27). Ze gebruikt deze optie, omdat ze niet goed weet welk antwoord ze moet geven. Ze vindt het jammer dat de stellingen ongenueanceerd zijn, dus kiest ze vaak voor dit antwoord. Bij stelling 17 vertelt ze waarom ze voor de optie 'geen van beide' kiest. 'Ik vind op zich dat er subsidies moeten zijn voor zonnepanelen. Ik heb alleen geen idee waar ze vandaan komen en ten koste van wat dit dan weer gaat. Dus ik zet maar even neutraal in, want ik weet het niet goed'.

Ze geeft ook aan dat stelling 20 en 27 gek vindt. Ze vertelt bij stelling 20 over gratis OV voor ouderen: 'Dat lijkt me geen gemeentelijke beslissing, dus ik vind niet dat het bij de gemeente thuishoort. Ik vind de vraagstelling niet goed'. Daarentegen vindt ze stelling 27, over raamprostitutie in de stad, op een andere manier gek: 'Ik vind dit een gekke vraag. Ik denk dat je moet kijken waarom die raamprostitutie verboden wordt en het Zandpad opgeheven is. Heeft dat te maken met dat je geen prostitutie wil of heeft het te maken met een einde maken aan mensenhandel. Daar wil je naar kijken. Eigenlijk weet ik het niet'.

Extra Belangrijk

Ze kruist een aantal voor haar belangrijke onderwerpen aan. Daarna vraagt ze aan mij: 'Hoeveel mag ik aankruisen?' Daarna klikt ze nog een aantal stellingen aan. Wederom zegt ze bij stelling 4: 'Die voertaal van de gemeente vind ik echt een dingetje, zou ik maar zeggen. Eigenlijk vind ik echt heel belangrijk dat het Nederlands word, maar ik kan hier niet aangeven wat ik zou willen. Ik zou willen, dat voor de mensen die daarop vastlopen ondersteuning is, maar dat kan ik hier niet meer kwijt'.

Partijen

Ze laat alle geselecteerde partijen staan en zegt: 'Dat is prima'.

Resultaat

Deze participant heeft de meeste overeenstemming met de SP. Het is voor haar een onverwacht resultaat, omdat ze de partij heel radicaal vindt. Ze had wel verwacht dat VVD laag zou eindigen. Op de één na laatste plaats staat het CDA. 'Ik heb iets gelezen bij het CDA, dat ze iets meer aan onze wijk zouden besteden. Ik vind dat De Meern schandalig is behandeld, dus ik zat al bij de CDA te kijken'. Ze wil op de balken klikken om te kijken hoeveel punten het zijn. Dat lukt niet of dat doet ze niet, dus ze kijkt verder. 'O kijk, ik ben het oneens met de SP. Ik zat het al verkeerd te lezen. O ja, maar dat is gek. Meeste overeenstemming met SP. U bent het op 15 punten oneens met SP, dat vind ik niet goed gesteld. Ik ben het op 10 punten eens met VVD. Ik weet niet eens hoeveel vragen ik behandeld heb'.

Daarna kijkt ze naar het vergelijkingsoverzicht. 'Dit vind ik helemaal niet leesbaar. Wat moet ik doen? Ik zou hier al afhaken, dan denk ik laat maar zitten. Dit vind ik heel vervelend om dit zo te bekijken'. De participant scrolt van het overzicht weer omhoog en daarna weer terug. Ik vraag haar

of ze kort uit kan leggen waarom. 'Ik zou alle partijen in het overzicht willen zien, dus dat dit (stellingen) kleiner is, zodat ik daaronder alle partijen zie'. Ze vindt het vervelend om te moeten scrollen om een overzicht van alle partijstandpunten op de stelling te zien.

Ze klikt verder naar de volgende vijf stellingen en klikt op een toelichting van de SP. 'Ik heb hier de rust niet voor'. Ze vindt het vergelijksoverzicht te onoverzichtelijk en het maakt haar onrustig. Daarom besluit ze te stoppen met het bekijken van het resultatenschermb.

Statistieken

Ze heeft niet zelf op het tabblad Statistieken geklikt. In het nagesprek kijkt ze er even naar, maar ze vindt het niet leuk. Het gaat erom dat ik mijn mening kwijt kan en niet die van anderen'.

Nagesprek

De participant zegt dat ze teveel nadenkt voor het onderzoek, dan over StemWijzer zelf. Ze geeft wel aan dat de wijzer haar prikkelt, maar dat de vormgeving van het vergelijkings scherm niet overzichtelijk is. Daarnaast heeft ze iets tegen de opzet van de stellingen, omdat ze nuances mist. Ze neemt als voorbeeld stelling 6 over de koopzondagen. 'Als het aantal koopzondagen omlaag moet. Waar moet het dan naartoe? Naar 26? Dat staat hier niet. Ik mis overal de mitsen en maren'.

Ik vraag aan haar of ze de knop met toelichtingen heeft gezien. Ze heeft de toelichtingen bij zowel de stellingen als in het vergelijkingsoverzicht niet gezien. Ik laat haar zien hoe ze de ideeën van de partijen kan zien, omdat daarin ook de nuanceringen staan.

De participant heeft de optie 'sla deze vraag over' niet gezien, maar ze zou de knop ook niet gebruikt hebben. 'Bij 'sla over' heb je een weerstand tegen de vraag terwijl bij 'geen van beide', dan maakt het je niet uit. Dan heb je geen weerstand tegen de vraag. Geen van beide is meer op je uitkomst gericht en 'sla deze vraag over' op de vraag'.

Reden	Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen
Inzicht vergroot	Neutraal
Partijvoorkeur	Aan het twijfelen gebracht
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Helemaal niet mee eens
Begrip van politieke kwesties	Neutraal

Participant 19 (22:24)

Deze participant is een 22 jarige HBO student uit De Meern. Bij de vorige gemeenteraadsverkiezing heeft hij niet gestemd. Hij kan niet goed verwoorden of hij links of rechts is of progressief of conservatief is. Hij zegt dat hij in het midden zit.

Stellingen

Deze participant weet niet wat bepaalde begrippen betekenen, zoals de OZB (9), welstandscommissie (11) en het leefbaarheidsbudget (14). Over deze stellingen denkt hij niet lang na, maar zegt hij dat hij het niet weet. Hij klikt dan 'geen van beide' aan.

Vermoedelijk had de participant niet in de gaten dat hij de U-pas (16) niet goed kent. 'Ik dat mensen ook gewoon moeten reizen, ook als je weinig inkomsten hebt'. Hij is het eens met de stelling, omdat hij wil dat de pas blijft bestaan. Hij denkt dat mensen met deze pas korting krijgen op

het openbaar vervoer, maar daar is deze pas niet voor bedoeld. Tevens is hij niet op de hoogte van verkeersplannen in de gemeente. Zo weet hij niets van de tunnel onder het Westplein (22). 'Een tunnel? Waar gaat die naartoe?'. Hij weet ook niet goed wat zijn mening is over de verbreding A27 (19) en Noordelijke Randweg (23): 'Ik heb geen idee. Ik rij zelf geen auto nog, dus ik heb geen idee of het daar druk is of niet. Dus ik heb geen idee, geen van beide dus'.

De participant geeft niet alleen het antwoord 'geen van beide' op stellingen die hij niet begrijpt. Als hij twijfelt over een antwoord, dan kiest hij ook voor die optie. Bijvoorbeeld bij stelling 18, 26 en 27. Over het verlagen van parkeertarieven in de binnenstad (18), zegt hij: 'Aan de ene kant denk ik van ja. Aan de andere kant. Als het omlaag gaat, gaan misschien meer mensen de auto gebruiken en wordt het alleen maar drukker in de binnenstad. Dat is ook best wel druk en dan wordt het nog drukker. Aan de ene kant vind ik het goed, maar aan de andere kant niet'.

Hij heeft geen moeite met het kiezen van de juiste antwoordoptie als hij een duidelijke mening heeft. Zo zegt hij over het gratis OV voor ouderen 'Tegen de tijd dat ik 65plus ben zeg ik eens, nu oneens'.

Extra Belangrijk

'Moet ik dit zelf aanklikken?' Ik beantwoord zijn vraag niet, omdat het misschien gewoon een gedachte was. Hij klikt in ieder geval zelf drie onderwerpen aan: schade verhalen op ouders, fietsbrug en fietsenstalling

Partijen

De participant verandert niets aan de aangevinkte partijen.

Resultaat

'Oké, ik ben het op 17 punten oneens met de PvdA, dus hoe meer je naar beneden gaat, hoe meer je het eens bent'. Hij bekijkt de grafiek en zegt het volgende: 'O kijk, dus van de 30 vragen ben ik het dan op 13 punten eens met de PvdA en met de VVD op 24 oneens'. Hij scrolt door de pagina van boven naar beneden en weer terug. Hij ziet het vergelijkingsoverzicht en zegt: 'Hier zijn gewoon de vragen en daar kun je onder kijken. Ja, oké'.

Hij klikt naar de volgende vijf stellingen en vraagt aan mij of hij dat allemaal moet doen. 'Ik zou het nu weggklikken. Misschien dat ik nog heel even zou kijken naar die drie puntjes bij PvdA. Even kijken wat ze daar over zeggen, want als dat nou net drie punten die ik wel belangrijk vind niet overeenkomt met de PvdA. Dan kan ik wel op de PvdA stemmen, maar dan gaat het over dat ouderen gratis reizen'. De participant gaat in het vergelijkingsoverzicht opzoeken welke stellingen hij belangrijk vindt. Hij ziet dat de PvdA overeenkomt met zijn mening op de drie belangrijke thema's. 'Het is een score van drie op drie, dus dat is goed'. Hij kijkt niet naar de toelichtingen.

Hij vertelt ook dat veel thema's hem niet aanspreken: 'Ik ben een student en ik reis niet vaak met de auto. Coffeeshops, leuk gebruik ik niet en raamprostitutie gebruik ik ook niet. Het is niet echt gericht op studenten'. Hij begrijpt dat de VAA gemaakt is voor de hele bevolking en niet specifiek voor studenten is. 'Als je op veel van die vragen toch onverschillig antwoord, zegt het je nog niets over de partijen'.

Statistieken

De participant heeft dit onderdeel niet gezien en dus ook niet uit zichzelf erop geklikt. 'Het is niet belangrijk wat anderen doen, toch?'

Nagesprek

De participant vertelt dat hij niet veel had aan StemWijzer, omdat hij van mening is dat de vragen op iedereen gericht zijn. Als student had hij weinig aan de stellingen, omdat hij niet geïnteresseerd is in snelwegen en andere onderwerpen, dus koos hij ook vaak voor de optie 'geen van beide'. Hij is het er niet mee eens, maar ook niet mee oneens. De optie 'sla deze vraag over' heeft hij niet gezien. 'O, is dat zo? Dan had ik heel vaak overgeslagen. Die hebben ze wel goed verstoppt'. Ik vraag aan hem of hij anders deze knop had gebruikt. Hij vertelt: 'Sla deze vraag over zegt hetzelfde als geen van beide, denk ik. Je zegt geen van beide en je bent blanco of je slaat de vraag over je bent blanco. Dus eigenlijk is het een onzin knop voor mijn gevoel'.

De formuleringen zijn voor hem wel duidelijk. 'Je weet nooit, er kunnen net zo goed andere getallen staan. In plaats van veertig procent, kan het ook dertig procent zijn. Dan had het voor mij nog niet uitgemaakt, want de vragen zijn niet interessant voor mij. Toch het is allemaal zwart of wit zoals het er staat. Er zijn geen tussenwegen'. De participant begreep ook niet wat de welstandscommissie en het leefbaarheidsbudget zijn, daarom koos hij ook voor 'geen van beide'.

De toelichtingen naast de stellingen heeft hij niet gezien. Ik laat hem de toelichtingen wel zien in het nagesprek. 'Ik heb er niet echt naar gekeken, maar op de vraag gefocust. Ik had misschien heel even bij de PvdA gekeken'. Hij vervolgt: 'Meestal heb ik niet zo'n zin in dit soort vragenlijsten en dan vul ik ze snel in en dan kijk ik wat eruit komt. Ik denk dat veel mensen dat zouden hebben'.

Het resultaat was duidelijk voor hem, maar hij begrijpt de insteek van de grafiek niet. 'Je gaat toch niet eens en oneens binnen één grafiek zetten? Als er eerst oneens staan, dan ga je ervan uit dat aan de onderkant ook oneens staat'. Doordat hij StemWijzer snel wilde gebruiken, dacht hij dat onderaan de grafiek ook oneens staat. 'Dan ben je het ineens op zes punten oneens met VVD. Nou, dan zal dat wel de beste zijn. Naar beneden krijg je een kleinere balk, dus dan denk je dat je het minder oneens wordt. Binnen één grafiek ga je het niet over twee waarden hebben'.

Hij voelde zich toch gehaast met het invullen van StemWijzer. Als hij het alleen had ingevuld, dan had hij waarschijnlijk even op de toelichtingen in het vergelijkingsoverzicht gekeken. 'Het is juist belangrijk om snel dingen weg te klikken'.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Bepaald
Verkiezingscampagne	Helemaal niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Neutraal
Begrip van politieke kwesties	Niet mee eens

Participant 20 (33:50)

Deze participant is een 34-jarige vrouw uit de Utrechtse wijk Ondiep. Haar opleidingsniveau is HBO. Ze beoordeelt haar politieke voorkeur als links en progressief. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft ze op de Partij voor de Dieren gestemd. Ze weet nog niet op welke partij ze deze verkiezingen gaat stemmen.

Introductiescherm

Ze leest 'Start de StemWijzer' hardop voor.

Stellingen

Deze vrouw vond het niet moeilijk om haar mening te verwoorden. Bij ongeveer de helft van de stellingen zei ze eerst het antwoord en daarna haar redenering, maar bij de andere helft zei ze het andersom. De participant noemt sommige stellingen te zwart-wit (bijvoorbeeld 3, 5, 7, 19 en 27). Ze vindt stelling 3 over schade verhalen op ouders een beetje ruim 'Als een kind een keer per ongeluk een keer iets kapot maakt, dan vind ik dat dat niet op ouders verhaald moet worden, maar als dat stelselmatig gebeurt en echt vandalisme is, dan ben ik daar ook mee voor. Ik twijfel een beetje of ik het mee eens of oneens mee moet zijn. Laat ik er vanuit gaan dat het gaat om vandalisme, dan ben ik het ermee eens'. Stelling 15 over circussen met dieren leest de participant twee keer, daarna zegt ze: 'Dat vind ik weer zo zwart-wit, maar het maakt me eigenlijk niet zoveel uit. Dan zeg ik geen van beide'.

Ze weet ook niet goed wat haar mening is over de verbreding van de A27 (19). Ze kiest dan geen voor beide, omdat 'het voor het groen slecht is, maar voor het verkeer goed. Ik heb daar eigenlijk niet zo'n mening over'. Bij de stelling over raamprostitutie (27): 'Nou ja, ik ben eigenlijk niet zo voor prostitutie. Als je het weghaalt, gaat het de illegaliteit in. Geen van beide'.

De participant begrijpt wat de OZB (9) is en wat er gedaan wordt met het leefbaarheidsbudget (14). Daarentegen weet ze niet wat de welstandscommissie (11) is. 'Ik weet niet zo goed wat een welstandscommissie is, dus dan zeg ik geen van beide'. Deze participant weet niet goed wat de huidige situatie van het Westplein (22), de fietsverbinding tussen Leidsche Rijn en Oog in Al (21) en de Noordelijke Randweg (23) zijn. 'Ik weet niet zo goed wat de Noordelijke Randweg is, is dat... Nou dat weet ik niet, geen van beide dan maar'. Ze denkt ook dat er al een fietsbrug tussen Leidsche Rijn en Oog in Al is (21): 'Bestaat die niet al dan, bij de Douwe Egberts? Ik ben wel voor het fietsen, dat vind ik prima'. Bij stelling 22 over het Westplein zegt ze: 'Ze zijn het net al aan het openbreken of ze hebben net euh. Ze moeten er maar mee ophouden met steeds in de stad allerlei dingen doen'. Ze klikt op oneens.

Extra Belangrijk

De participant leest alle onderwerpen voor. Daarna zegt ze: 'Volgens mij weet ik nog van de vorige keer, dat ik dit niet in moest vullen, want dan kwam je. Dan kreeg die partij echt heel veel procent van mijn stem en op het moment dat ik dat niet invulde, was het volgens mij een veel breder iets'.

Partijen

Ze klikt op de knop 'selecteer alles'. In het nagesprek vraag ik naar haar motivatie. Ze heeft alle partijen geselecteerd, omdat het de gemeenteraadsverkiezingen zijn en de lokale partijen er ook aan mee moeten doen.

Resultaat

Ze heeft met twee partijen de meeste overeenstemming, namelijk de Ouderenpartij Utrecht en Ons Utrecht. Ze lacht om de Ouderenpartij, omdat ze zelf jong is. Ze vraagt of ze op 'Ouderenpartij Utrecht' mag klikken waarna ik haar vertel dat ze gewoon moet doen wat ze zelf wil doen. 'O, u bent het op 12 punten oneens met de Ouderenpartij'. Ze klikt op de partijnaam en komt uit op de website van OPU. 'Nou, ik weet niet of ik daar wel op wil stemmen'. Daarna komt ze uit de partijwebsite van Ons Utrecht. 'Als ik het zo in één oogopslag zie, zijn het wel de wat linksere partijen. Daar ga ik in ieder geval vanuit'. Ze leest kort de speerpunten van Ons Utrecht voor, waarna ze besluit om naar StemWijzer terug te gaan.

Ze vindt zelf het vergelijkingsoverzicht. Hier ziet ze duidelijk dat de eerste landelijke partij de

SP is. 'Nou dat is wel wat ik euh hoopte'. Vervolgens leest ze de lijst met landelijke partijen en hun plaats voor. 'Doet Geert Wilders niet mee? Nee, die staat er helemaal niet op, dus dat is wel euh. Ik weet het niet hoor'.

'Ik weet nu niet zo goed op wie ik moet stemmen. De eerste twee partij zijn Utrechtse partijen en die ken ik niet zo goed. Ik ga altijd meer voor de euh de landelijke partij. Ik heb nog nooit op euh. Hoe zeg je dat nou. Op een Utrechtse partij gestemd. Daar zou ik me echt eerst op moeten inlezen'. De participant klikt nog een keer op de partijnaam van OPU. 'Ja, dat kan natuurlijk ook nog. Nou ik denk niet voor de Ouderenpartij, want ik ben geen oudere, maar Ons Utrecht zou misschien wel wat zijn'. Ze klikt weer op de partijnaam Ons Utrecht en ze leest de standpunten van die partij op hun website. 'Nou, dat lijkt me wel wat, Ons Utrecht'. Ze kijkt daarna naar de kandidatenlijst. 'Een Turkse of Iraakse meneer is de lijsttrekker. Het zijn wel allemaal mensen van allochtone afkomst. Op de een of andere manier vind ik dat minder aantrekkelijk. Ik snap niet zo goed waarom ze alleen maar allochtone mensen, met een niet-Nederlandse afkomst, hebben. Ik vraag me af als je ook Ons Utrecht heet. Waarom zitten er dan niet ook gewoon mensen met de Nederlandse nationaliteit. Nou ja, misschien hebben ze wel de Nederlandse nationaliteit'.

Ze keert terug naar StemWijzer en kijkt welke partij er op de derde, vierde en vijfde plaats staan. Ze ziet de SP en Partij voor de Dieren en Student & Starter staan. Ze klikt nog even op de naam Student & Starter, maar als de partijwebsite opent, klikt ze die meteen weer weg. Ze vraagt aan mij of ik wil weten waar ze op gaat stemmen. Ik vertel haar dat ze dat dadelijk mag vertellen, zodra ze klaar is. 'Ik denk dan toch Ons Utrecht spreekt me aan. Alleen het verbaast me dat er alleen maar mensen met een allochtone afkomst in zitten, dus ik zal er minder snel op stemmen Het is niet dat ik niet op allochtonen wil stemmen, maar omdat ik wil dat het een gemêleerd groepje is waarmee ik me mee kan identificeren. Ik denk dat ik dan voor de SP ga, want dat had ik al een beetje in mijn hoofd zitten'.

Statistieken

De participant heeft de statistieken niet zelf gevonden, dus laat ik haar daar in het nagesprek naar kijken. 'Oh, dit gaat over wat alle andere deelnemers hebben gestemd'. Ze leest de stellingen voor en ziet dat ze overeenkomt met andere Utrechters. Ze vindt het leuk om te zien dat ze het eens is met het grootste deel van Utrecht. Het is opvallend dat de participant bij stelling 6 over de koopzondagen het volgende zegt: 'Koopzondagen. Oh, dat is. Er zijn heel veel mensen met mij eens dat die... Dat de koopzondagen moeten blijven'. Ze ziet ook dat de meningen verdeeld zijn over stelling 23 over de Noordelijke Randweg, zegt ze: 'Daar wist ik niet goed een antwoord op. O ja, ik wist niet waar de Noordelijke Randweg is, maar dat weet ik nog steeds niet'.

Nagesprek

Ze vond StemWijzer op zich wel duidelijk. 'Het helpt je altijd wel even nadenken wat er speelt. Je weet natuurlijk welke kant je op wil en of je links of rechts georiënteerd bent, dus dat weet je wel. Je leest weer even wat er nu speelt in de stad en wat de partijen belangrijk vinden. Dat is prima'.

Over de formulering van de stellingen zegt ze: 'Het zijn makkelijke korte vragen, die soms net wat te zwart-wit gesteld worden. Je bent het een beetje mee eens en bij sommige zeg je maar ik weet het niet, omdat je het er niet mee eens of mee oneens bent'. Ze koos dan voor de optie 'geen van beide'. In het nagesprek vraag ik ook waarom ze dat antwoord gaf op stelling 15 over circussen met dieren. 'Ik vind het prima als er een circus met dieren komt, dus daar moet een vergunning voor komen. Maar als ze tien circus(sen) met dieren uit gaan nodigen, dan denk ik dat is weer een beetje

veel. Ik vind ook niet alle. Ik begrijp dat je er sommige dieren wel bij hebt'. Ze zegt ook: 'Bij sommige stellingen had wat meer uitleg gemogen, maar ja, ik vind ik het prima'. Ze zou graag wat meer uitleg willen hebben over de welstandscommissie en de milieuzone.

Ik vraag haar om uit te leggen waarom ze geen stellingen extra gewicht heeft gegeven. 'Wat ik heb gemerkt bij de vorige keren is, dat als ik bijvoorbeeld verbreding A27 aan zou klikken, dat dan die partij zeker weten bovenaan mijn lijstje komt te staan. De partij die dat in zijn programma heeft, en die dat belangrijk vindt en er hard voor strijdt, dat die dan bovenaan je lijstje komt. Zoals bijvoorbeeld over die 'gemeente moet Nederlands praten'. Als ik die aan zou klikken, dan komt die partij bovenaan in mijn top tien staan en dat wil ik niet. Met sommige partijen zou ik het verschrikkelijk eens zijn, stel bijvoorbeeld over dat de gemeente Nederlands praat. Daar vind ik best wel wat voor te zeggen. Dat klik ik aan, terwijl ik niet rechts georiënteerd ben, maar daar komt wel zo'n partij bovenaan mijn lijstje te staan. Ik wil gewoon een algemeen beeld verdeeld over alle partijen wil ik hebben en niet één partij bovenaan laten staan'.

Zijn er voor haar gevoel dan geen extra belangrijke onderwerpen? 'Ik denk niet dat je het met één punt met een partij eens moet zijn en er daarom op moet stemmen. Je moet de meeste raakvlakken hebben, dus dat je met tien vragen; acht overeenkomsten hebt en twee wat minder. Dan met twee overeenkomsten hebben en dat die punten heel belangrijk vinden en daarom bovenaan. Ik wil het graag over het algemeen eens zijn met die partij en niet op één of twee belangrijke punten'.

Tijdens het bekijken van de resultaten zei de participant dat ze het op 12 punten oneens is met de Ouderenpartij Utrecht, maar ze vertelde niet wat ze daarbij dacht. Daarom vraag ik naar haar gedachten. Ze zegt: 'Nou, ja, dat vond ik heel verwarrend. Ik denk huh. Dit balkje zegt. Dit balkje is het meest blauw, dus daarmee zou ik het meest eens mee moeten zijn, maar er staat oneens. Ik weet ook niet meer hoeveel vragen ik heb gehad. Heb ik twintig vragen en was ik het er met twaalf? Dat dat bracht me. Ik ben er blind vanuit gegaan dat ik er de meeste raakvlakken mee had'. Ze zag dat ze met de bovenste twee partijen de meeste overeenkomsten heeft.

Het vergelijkingsoverzicht vindt ze te onoverzichtelijk. 'Je moet even vier keer kijken voordat je het begrijpt'. Het lijkt net of de stellingen en haar antwoorden niet bij de partijantwoorden horen. Naast het feit dat ze het onoverzichtelijk vindt, is ze ook van mening dat ze beter naar de overkoepelende overeenkomsten kan kijken, dan naar individuele stellingen. Dit strookt ook met haar reactie op het onderdeel Extra Belangrijk. 'Er waren geen vragen bij waarvan ik dacht: die verdient mijn voorkeursstem'. Tijdens het bespreken, kijkt ze vluchtig naar het overzicht en concludeert dat het zo goed is. Het is voor de participant teveel werk om alles uit te zoeken, dat vindt ze ook van de toelichtingen die erbij staan. 'Ik wil graag in één oogopslag weten, bij wie pas ik het beste. Ik lees dan liever even de partij door, dan dat ik hier uit ga zoeken wat bij wie hoort'.

Als laatste zegt de participant dat ze bij de stelling over de welstandscommissie (11) en die over Noordelijke Randweg (23) misschien extra informatie op had moeten zoeken. Ze heeft wel door het gebruik van StemWijzer geleerd wat vraagstukken zijn in de stad, zoals het theater en de fietsenstalling. Ze vindt het leuk om te zien wat er speelt, maar ze weet nog niet goed op welke partij ze gaat stemmen. Misschien stemt ze dit keer wel op een Utrechtse partij.

Ik vraag aan haar wat ze van de lengte van StemWijzer vindt. Ze zegt: 'Je kan het niet even tussendoor doen. Ik vond het wel wat langer, maar prima. Om tot een goed oordeel wil komen, moet je toch vragen beantwoorden, maar dat is goed.

Deze participant heeft drie aanmerkingen op StemWijzer. Ten eerste is het is verwarrend dat er

‘oneens’ bij de partij met de meeste overeenkomsten staat. Ten tweede vindt ze het vergelijkingsoverzicht onoverzichtelijk. ‘Je moet je er echt even in verdiepen, voordat je het begrijpt hoe het werkt. Ik vraag me af of mensen dat doen, op het moment dat ze dat even snel tussendoor doen. Nu doen ze het net overkomen als of je, je belastingaangifte moet doen en er echt even in moet zitten en je af moet sluiten. Volgens mij willen mensen er gewoon even snel weten wat ze moeten stemmen. Het is zo breed, zo groot. Je kan het nooit helemaal eens zijn met één partij’. Ten derde vindt ze bij de stellingen in een kleiner lettertype even kort uitgelegd mag worden wat de betekenis van bepaalde begrippen is.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht vergroot	Mee eens
Partijvoorkeur	Aan het twijfelen gebracht
Verkiezingscampagne	Niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Niet mee eens
Begrip van politieke kwesties	Neutraal

Participant 21 (42:20)

Deze participant is een 29 jarige man uit Lombok. Tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft hij op de PvdA gestemd. Voordat hij StemWijzer invulde wist hij nog niet op welke partij hij gaat stemmen. Hij vindt zichzelf overwegend links en progressief.

Tijdens de afname waren de twee kinderen van de man ook thuis. Hoewel hij één kind even moest met naar het toilet gaan, heeft de participant rustig door kunnen werken.

Stellingen

De meeste stellingen leest hij voor en zegt hij alleen ‘eens’ of ‘oneens’. Alleen bij stelling 7 denkt hij langer na. Ik spoor de participant aan om hardop te praten, maar hij zegt alleen: ‘Ik twijfel eraan. Geen van beide’. Hij heeft nog nooit gehoord van de welstandscommissie (11), dus kiest hij ook hier voor de optie ‘geen van beide’.

Extra Belangrijk

De participant leest de instructie boven het onderwerp voor. Hij vinkt de volgende negen onderwerpen aan als extra belangrijk: milieuzone, referendum, investeren in cultuur, gemeentelijk wietexperiment, sociale huurwoningen, parkeertarieven, raamprostitutie, winkeltijden en krakers.

Partijen

De participant haalt de vinkjes weg bij het CDA en de VVD. Hij zegt dat hij twijfelt om de PvdA uit de lijst weg te halen. ‘Maar dit gaat om de gemeenteraadsverkiezingen en dit staat los van de landelijke verkiezingen’. Hij kruist geen lokale partijen aan, omdat hij ze niet kent. In het nagesprek legt hij uit dat het CDA en VVD partijen zijn die niet voor het hele volk zijn.

Resultaat

Hij ziet meteen dat hij met de PvdA de meeste overeenstemming heeft. Hij geeft aan dat hij het landelijk niet eens is, met hun beleid. Tevens verwachtte hij dat de SP hoger in de lijst zou eindigen, maar dat is de op één na laagste partij. De participant gaat zelf naar het vergelijkingsoverzicht en kijkt naar de overeenkomsten en verschillen die hij met de PvdA heeft. Hij leest dat de PvdA een ander antwoord heeft gegeven op stelling 2, 7, 9, 18, 20 en 28 dus hij besluit om de toelichtingen te

lezen. Hoewel hij 'geen van beide' antwoordde op stelling 7, is hij het na het lezen van de toelichting het eens met de PvdA. Hij blijft bij zijn standpunt na het lezen van de toelichting bij stelling 9. 'Hierin gaat de PvdA een beetje te ver'. Hij leest ook een toelichting als hij een overeenkomst heeft, namelijk bij de stellingen 3, 4, 5, 8 en 10. Dan concludeert hij dat hij het helemaal eens is.

Nadat hij alles voor de PvdA heeft vergeleken, kijkt hij naar de antwoorden van de SP. 'Zij zijn het ook met mij eens op belangrijke punten'. Hij kijkt naar de standpunten van die partij bij de stellingen 8 en 9 en hij verschilt op die punten van mening. Als laatste kijkt hij nog naar de standpunten van GroenLinks en leest hij de toelichting bij stelling 3, 12, 18, 20, 22 en 30. Bij stelling 12 vertelt dat de partij goed over de windmolens na heeft gedacht. Bij stelling 20 zegt hij: 'GroenLinks is het wel eens met het gratis openbaar vervoer voor ouderen. Euh oneens met de stelling, maar eens met mij'. Hij leest de toelichting en is het ermee eens. Met de andere toelichtingen is hij het oneens.

Hij heeft niet geklikt op de optie om alleen de standpunten op de belangrijkste stellingen te vergelijken. Hij heeft wel gezien dat de mogelijkheid bestaat, maar hij wil naar het hele overzicht kijken. 'Als je zelf naar het overzicht kijkt, kom je vanzelf uit op de stellingen die je extra belangrijk vindt'.

Statistieken

Hij heeft het kopje wel zien staan, maar hij vroeg zich af of het voor hem belangrijk is om ernaar te kijken. Het is leuk om te zien, maar het heeft geen toegevoegde waarde.

Nagesprek

De participant vindt StemWijzer erg handig en hij wil de VAA vaker gebruiken bij verkiezingen. De stellingen vindt hij duidelijk geformuleerd en handiger dan uitingen van politici in tv programma's. Hij vindt het in gewone mensentaal geschreven, maar hij had alleen moeite met de 'welstandscommissie'. De participant geeft aan dat hij door StemWijzer meer inzicht heeft gekregen in de standpunten van politieke partijen en of die op hem aansluiten.

De toelichtingen aan de rechterkant heeft hij niet gezien. Ik vraag aan hem of hij ernaar wil kijken. 'Dat maakt de stellingen eigenlijk nog beter, want zo kun je voordat je een keuze maakt al de stellingen van de partijen zien'. Toch zegt hij dat hij liever eerst zelf een antwoord wil geven en daarna de toelichtingen wil zien. Hij wil niet teveel beïnvloed worden in zijn eigen keuze.

Ik vraag hem ook naar zijn redenering om 'geen van beide' te kiezen bij stelling 22. Hij heeft er gewoon geen mening over, dus koos hij voor die optie. 'Sla deze vraag over' heeft hij niet gezien, maar als hij het wel had gezien, had hij nog steeds voor geen van beide gekozen. Bij stelling 7 over zorg en ondersteuning vertelt hij ook waarom hij voor de optie 'geen van beide' heeft gekozen. 'Het is een taak van de overheid, maar het is ook een taak van de gemeente om daar wat mee te doen. Tja, ik ben wel eens met beide, dus kies ik geen van beide, want ik ben het zowel eens als oneens'. Uit deze uitleg maak ik op dat hij de stelling niet goed begrijpt, want het gaat om de overheveling van taken van de grote overheid, naar de kleine overheid. Een antwoord op deze stelling moet gebaseerd zijn op: de gemeente moet er wel geld in steken of niet.

Na het invullen van StemWijzer wil de participant meer informatie op de partijwebsites van de lokale partijen gaan zoeken. Het resultaat, PvdA, zet hem ook aan het denken. De participant geeft aan dat het hardop denken ervoor heeft gezorgd, dat hij beter na heeft gedacht over zijn antwoorden. 'Op de een of andere manier ben je dan meer bezig met de stelling, dan dat je gewoon doorklikt. Je gaat er goed over nadenken welke antwoorden je aanklikt'.

Reden	Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen
Inzicht vergroot	Helemaal mee eens
Partijvoorkeur	Bepaald
Verkiezingscampagne	neutraal
Motivatie om te verdiepen	Mee eens
Begrip van politieke kwesties	Mee eens

Participant 22 (46:56)

Deze participant is een 25 jarige man die zijn MBO-diploma heeft gehaald, maar daarna heeft hij nog verschillende cursussen gevolgd. Hij weet niet meer op welke partij hij tijdens de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft gestemd, maar hij noemt zichzelf iets links en iets conservatief.

Introductiescherm

De participant heeft de partijlogo's niet gezien. In het nagesprek zegt hij, dat ze het duidelijker moeten maken dat je op de partijlogo's kunt klikken.

Stellingen

Deze participant weet zijn mening goed te verwoorden. Soms moet ik aan hem vragen wat hij denkt, bijvoorbeeld bij stelling 5. Meestal geeft hij zelf zijn mening, waarna hij één van de vier antwoordopties kiest.

Sommige stellingen vindt hij erg vaag, maar andere weer te strikt. Een vage stelling is, bijvoorbeeld stelling 7 over zorg en ondersteuning. Hij zegt: 'Omdat de gemeente hierop bezuinigt, dus minder insteekt, moet de gemeente er zelf ook geld insteken. Ik ben het er wel mee eens, dat ze er ook zelf geld in steken'. Hij is het eens met de stelling, ondanks dat hij denkt dat de gemeente bezuinigt. Deze participant heeft niet goed gelezen dat het de regering is die bezuinigt en niet de gemeente. Hij vindt echter dat stelling 10 over de sociale huurwoningen erg strikt is, omdat er een groot percentage aangegeven wordt. Hij denkt na over zijn antwoord en vertelt: 'We hebben wel veel mensen die een sociale huurwoning nodig hebben. Aan de andere kant, moet je dan bijna de helft een sociale huurwoning maken? Geen van beide'.

De participant heeft geen moeite met negatieve stellingen, zoals stelling 8 over een theater in Leidsche Rijn. Hij zegt: 'Ik denk dat wel al genoeg theaters en muziekpaleizen hebben. Ze moeten er inderdaad van afzien'. Hij klikt dan op 'eens'. Bij de stelling over subsidies en leningen op zonnepanelen (17) vertelt hij ook zijn motivatie: 'Nee, daar moeten juist wel subsidies voor, dat wordt het ook wel gedaan'. Hij kiest voor oneens. Hij redeneert ook van zijn mening naar één van de antwoordopties, bijvoorbeeld bij stelling 19 over de verbreding van de A27 bij Amelisweerd: 'Ja, daar moeten ze zich inderdaad tegen verzetten, want twee keer zeven banen is wel heel veel, dus ik kies voor eens'.

Behalve de welstandscommissie (11), begrijpt hij alle begrippen. Bij stelling 9 over de OZB, zegt hij: 'Die is veel te hoog. Ja, De prijzen liggen tegenwoordig een stuk lager'. Het kan zijn dat de participant de OZB met de WOZ-waarde verwacht, maar hij begrijpt de stelling. Tevens weet hij wat het leefbaarheidsbudget (14) is: 'Zo gebeurt er nog wat in de wijk zonder dat mensen er zelf geld in moeten steken. Zo blijven er ook leuke dingen in de wijk'.

Twee locaties (21 en 23) kent hij niet. Hij weet niet waar Oog in Al (21) is, dus hij weet ook niet of er behoefte is aan een fietsbrug naar Leidsche Rijn. Tevens weet hij niet waar de Noordelijke Randweg (23) is. 'Ik weet niet wat er nou geldt Gaat ie dan omlaag of gaat ie dan omhoog?' Hij kiest voor geen van beide. Daarentegen weet de participant wel waar het Westplein (22) is: 'Ja, het is daar wel heel druk. Ik denk dat het wel veiliger is als daar een tunnel komt. In ieder geval ik neem aan dat ze hier bedoelen voor.. Nou ja hoe dan ook, alles wat er onder doorgaat, gaat er over heen, dus dan wordt het daar weer veiliger voor fietsers'.

Extra Belangrijk

Deze participant begrijpt dat de kernwoorden over de stellingen gaan. Hij selecteert: milieuzone, koopzondagen, OZB, dierenopvang, gratis OV voor ouderen en winkeltijden.

Partijen

Hij laat de geselecteerde stellingen staan en klikt ook lokale partijen aan, behalve de Basis Inkomen Partij en de twee ouderenpartijen OPU en OPA. In het nagesprek zegt hij: 'Ik ben zelf pas 25, dus ik denk niet dat ik wat aan de ouderenpartijen heb'. Over de Basis Inkomen Partij zegt hij: 'Ik ga ervan uit dat het een partij voor minder bedeelden is en ik ben zelf niet minder bedeed'.

Resultaat

De Partij voor de Dieren is de partij waarmee hij de meeste overeenstemming heeft. 'Ik blijf het maar op 13 punten oneens zou zijn, dus dan zal het wel een goede (partij) voor mij zijn'. Hij gaat zelf naar het vergelijkingsoverzicht waarin standpunten op alle stellingen vergeleken worden. Hij leest voor dat de Partij voor de Dieren het op de eerste twee stellingen eens met hen is. De participant leest alleen de toelichting als de partij een afwijkend standpunt heeft.

Na het lezen van de toelichtingen is de participant het soms eens met de Partij voor de Dieren. Zo kijkt hij naar de toelichtingen bij stelling 8 over investeren in cultuur. 'Daar zegt de partij geen van beide. Daar hebben ze dus gewoon geen mening over?' Hij leest de toelichting en zegt dat de partij daar wel een punt heeft. 'Op zich zou ik wel kunnen zeggen, dat ik op dat punt ook wel met ze eens ben'. Hij verandert zijn standpunt ook bij stelling 23 over de Noordelijke Randweg, omdat hij ziet dat de PvdD het eens is en dat zijn antwoord 'geen van beide' is. Aan de hand van de toelichting, denkt de participant dat de maximumsnelheid omlaag gaat, omdat er een betere luchtkwaliteit komt. Hij is het nu ook eens met de stelling, maar hij verandert zijn antwoord niet in het onderdeel Stellingen. 'Ik vond de stelling een beetje euh. Je moet echt weten waar die weg ligt. Als je daar nooit komt, weet je niet of je daar 100 of zo mag weet ik veel. Dan moet je gokken: gaat het omhoog of omlaag?'

Bij stelling 3, over schade verhalen op ouders, verschilt de PvdD van mening met de participant. Hij besluit daarna om de toelichting te lezen. Hij heeft moeite met het begrijpen van de toelichting, omdat de volgende zinnen niet lekker lopen: 'Vanaf 12-jarige leeftijd heeft kind eigen verantwoordelijkheid. Gemeente moet tevens niet op stoel van de rechter gaan zitten, scheiding trias politica'. Hij baseert op de eerste zin, dat hij bij zijn standpunt blijft. 'Ouders blijven altijd verantwoordelijk voor hun kind'. Hij leest ook de toelichting bij stelling 21 over de fietsbrug, terwijl hij deze vraag over heeft geslagen. Na het lezen zegt hij alleen 'oké'.

De participant stelt zijn mening niet bij als hij de toelichtingen bij stelling 15, 18, 26 en 27 gelezen heeft. Hij ziet dat de PvdD het eens is met stelling 15 over circussen met dieren. Hij zegt meteen: 'Ja, het is natuurlijk ook wel de Partij voor de Dieren'. De PvdD vindt dat dieren in een circus een ellendig leven hebben, dus dat er geen vergunning gegeven mag worden aan circussen met

dieren. De participant vertelt dat er ook circussen zijn die wel goed met dieren omgaan, dus blijft hij bij zijn standpunt. Ook bij stelling 18 over de parkeertarieven verschilt hij van mening met de Partij voor de Dieren. Nadat hij de toelichting gelezen heeft, is hij het nog steeds oneens met de stelling. 'Als je de parkeertarieven omhoog wil doen, dan moet je die (de prijzen) van het OV verlagen'. De toelichting van de PvdD bij stelling 22 zet de participant ook aan het denken. De PvdD vindt dat de tunnel duur is en dat veiligheid op een andere manier bereikt kan worden. Hij denkt dat de tunnel ervoor gaat zorgen dat het veiliger wordt, maar hij ziet dat de tunnel erg duur gaat worden. 'Het is nog wel een discussiepuntje', zegt de participant.

Statistieken

De statistieken heeft hij niet zelf gezien. Ik wijs de participant er in het nagesprek op en hij kijkt ernaar. Hij ziet dat het gaat om de antwoorden van andere Utrechters en dat zijn antwoorden blauw zijn. Dit onderdeel heeft voor hem geen toegevoegde waarde.

Nagesprek

De participant vindt het handig dat hij na dertig vragen ziet met welke partij hij de meeste overeenkomsten heeft. Hij geeft meteen aan dat hij moeite heeft om sommige stellingen te begrijpen, bijvoorbeeld stelling 23 over de Noordelijke Randweg. 'Als je daar nog nooit hebt gereden of niet bewust hebt gereden en niet weet dat die straat zo heet. (Dan) weet je niet wat daar nou de huidige snelheid is, dus zet er dan bij 'verlagen naar 80. Het is nu 100. Wat dat betreft vind ik dat wel verwarrend'.

Ik vraag aan hem of er andere stellingen zijn, die hij moeilijk te begrijpen vindt. De participant wil de stellingen opzoeken en klikt op het tabblad Partijen. Hij ziet dat de stellingen daar niet staan, dus keert hij terug naar het resultatenschermbild en kijkt hij in het vergelijkingsoverzicht. De participant leest alle stellingen, maar hij praat niet hardop. Daarom vraag ik aan hem wat hij van stelling 7 vindt, omdat hij daar bij het beantwoorden van die stelling wat over zei. 'Ja, daar zit een tegenstrijdigheid met mekaar in. Ze zeggen, omdat de regering hierop bezuinigt, moet de gemeente er zelf ook geld insteken. Eigenlijk als je het dan zo ziet. Zij zeggen dat de regering er geld insteekt, maar dan moet de gemeente dat ook doen. Terwijl er wel staat dat ze bezuinigen. Dan had ik er meer van gemaakt van, dan moet de gemeente er zelf geld insteken'. Ik begrijp de redenering van de participant niet, dus vraag ik om meer uitleg. 'Omdat de regering hierop bezuinigt, moet de gemeente er zelf ook geld insteken. Ja, als je het op die manier bekijkt. Wacht even, ja nee, ik krijg hem wel door. De regering stopt er iets minder geld in, dus dan moet je er als gemeente zelf ook geld insteken. Dat verandert niks aan mijn punt hoor. Het komt uiteindelijk wel allemaal bij de gemeentes te liggen en daarom was mijn gedachtegang even zo van. Ik krijg het idee, omdat het daar komt te liggen, dat ze ook zelf het geld erin moeten steken'. De stelling vindt hij erg onduidelijk.

De participant vond stelling 5 over de voertaal gemeente lastig te beantwoorden: 'Je zit wel in een stad waar er heel veel buitenlanders zijn. Moet je er dan voor kiezen om.. Ga je er dan vanuit dat iedereen Nederlands spreekt. Ik denk dat er heel veel mensen zijn die niet of nauwelijks Nederlands spreken. Er zijn ook mensen die hier net naartoe komen. Ga je die dan meteen in het Nederlands aanspreken? Ze zijn wel een inwoner van de stad. Zou je ze dan niet eerst in bijvoorbeeld het Engels aanspreken en dan kun je later altijd nog zeggen van: joh nou heb je Nederlands geleerd, dan praten we nou in het Nederlands'.

Daarnaast vond de participant de 40 procent in stelling 10 over sociale huurwoningen erg ruim. De participant snapt dat er partijen zijn die 40 procent willen, maar hij vindt 40 procent teveel.

Hij heeft voor geen van beide gekozen, omdat hij het niet eens en oneens is met 40 procent.

Ik vraag de participant waarom hij stelling 11 en 21 heeft overgeslagen. Stelling 11 heeft de participant overgeslagen. Ik vraag aan hem waarom hij voor die optie heeft gekozen in plaats van 'geen van beide'. Hij zegt: 'Ik heb geen idee wat de welstandscommissie is. Maakt het wat uit of je geen van beide of overslaan doet? Ik denk dat ik dat gedaan heb, omdat die dan voor mijn idee niet meetelt zeg maar in de later. Kijk, want ik wil hem niet invullen, omdat ik niet weet wat ik ervan moet denken. Ik ben het niet mee eens, niet mee oneens. Nou ja, ik kan niet zeggen 'geen van beide', dus ik sla hem over'. Hij koos ook voor de optie 'overslaan' bij stelling 21, omdat hij niet weet waar Oog in Al is. Nadat hij de toelichtingen gelezen heeft, weet hij dat het een wijk tegenover Leidsche Rijn aan de andere kant van het Amsterdam Rijnkanaal is. Hij kiest dus voor de optie 'sla deze vraag over' als hij niet weet wat een begrip betekent of waar een locatie is.

De participant moest even goed opletten bij de negatieve stellingen, bijvoorbeeld bij stelling 1. Hij zegt: 'Nou het was wel even kijken, zeg maar. Je moet wel even goed opletten wat je dan invult. Dat euh.. Ik vind het makkelijker bij iets van, waarvan ze gewoon zeggen dat is het. Dus dan ben je het daarmee eens of niet mee eens. Als hun zeggen dan gaan zeggen dat ze het ergens niet mee eens zijn, terwijl jij daar wel mee eens bent. Dan is het wel nadenken dat je dan oneens doet, want je bent het oneens met hun. Dat is wel lastig, zeg maar. Je kan beter gewoon alle stellingen zo doen, dat je gewoon voor jezelf kan zeggen van nou ik ben het hiermee eens of oneens. In plaats van dat hun zeggen dat ze het ergens mee oneens of jij het daarmee eens of oneens bent. Dan wordt het wel heel krom'.

De participant vertelde tijdens het beantwoorden van de vragenlijst dat hij een *overall* overzicht mist van partijstandpunten, maar dat overzicht had hij kunnen vinden bij de toelichtingen tijdens de stellingen. Hij heeft het blok 'Tips' niet gezien, want hij was gefocust op de stellingen. Als er bij de stellingen had gestaan, dat er toelichtingen zijn, dan was het de participant wel opgevallen.

Toch zou de participant niet alle partijtoelichtingen gelezen hebben bij Stellingen. 'Nou ik denk ikzelf niet, omdat ik niet echt een voorkeur had. Je kan het beter invullen en aan het einde kijken, wat voor mij het beste is. Ik ben niet zo eentje die heel erg in de politiek hangt. Ik denk dat mensen die twijfelen tussen twee of drie, dat het dan wel handig is en het inderdaad wel leest. Als ik een voorkeur had voor twee of drie partijen, had ik het wel gedaan. Als je het helemaal niet weet, kun je wel alles door gaan lezen, maar dan zitten we hier morgen nog'.

De participant zag zelf het vergelijkingsoverzicht. Het was voor hem ook duidelijk welke partij het beste bij hem past. 'Als je zo kijkt naar die die, onder de resultaten, waar je kunt vergelijken. Dan zie je dat je het met ze eens bent, alleen verwoorden ze het anders'. De grafiek aan de bovenkant begrijpt hij, maar hij vindt het 'oneens' negatief overkomen. 'Het zou mooier zijn, als je zou zeggen je bent het op 17 punten eens. Hieronder zeggen ze wel: je bent het op 8 punten eens met de VVD. Ik vind het vreemd'.

Hij heeft niet gezien dat hij ook alleen de partijstandpunten en –toelichtingen bij belangrijke stellingen kan vergelijken. Als ik hem op deze optie wijs, ziet hij meteen dat hij toch de meeste overeenkomsten heeft met de PvdD. Hij heeft geen moeite met het vergelijkingsoverzicht. Hij zag meteen dat bij stelling 1 zijn antwoord en het antwoord van de partij 'oneens' zijn.

Hij heeft ook wat geleerd van StemWijzer. Nu weet hij op welke partij hij moet stemmen op 19 maart. De lengte van StemWijzer vindt hij goed. Het hardop werken heeft ervoor gezorgd, dat de participant beter na heeft gedacht over zijn antwoorden. Hij is in alle opzichten uitgegaan van zijn

eerste gedachten, maar hij dacht langer na.

Reden	Uitzoeken waar ik op moet stemmen
Inzicht vergroot	Niet mee eens
Partijvoorkeur	Bepaald
Verkiezingscampagne	Helemaal niet mee eens
Motivatie om te verdiepen	Helemaal niet mee eens
Begrip van politieke kwesties	Neutraal

Bijlage VII. Antwoorden van participanten in schema's

Beginscherm

Participant	Ziet logo's	Klikt op logo's	Klikt meteen op 'start'	Opmerkingen over dit onderdeel
1	Ja	Nee	Ja	Ze begreep niet dat ze op de logo's kon klikken.
2	Nee	Nee	Ja	Hij wist niet dat hij op de logo's kon klikken. In het nagesprek zegt hij: 'Ik kan nog altijd op partijlogo's klikken'.
3		Nee	Ja. Hij zegt: 'Start de StemWijzer'	
4	Nee	Nee	Ja	Deze participant is in het nagesprek als ze de logo's ziet geïnteresseerd in de Libertarische Partij, maar de link naar de website gaat niet goed. De internetverbinding werd verbroken en kon niet meer hersteld worden.
5	Nee	Nee	Ja	
6	Ja	Nee	Ja	Ze zegt: 'Ik zou sowieso eerst de StemWijzer invullen en er daarna op klikken'.
7	Nee	Nee	Ja	In het nagesprek wijst de onderzoeker de participant op de logo's. Hierdoor raakt de pcp zijn invoer kwijt.
8	Ja	Nee	Ja	
9	Nee	Nee	Ja	In het nagesprek zegt ze: 'Ik denk dat niemand op de logo's klikt. Het

				is meer een mozaïek dan een link naar een website'.
10			Ja	
11			Ja	
12			Ja	
13	Ja	Nee	Ja	Ze wil blanco de VAA invullen
14	Nee	Nee	Ja	
15	-	-	-	-
16				De participant vraagt aan de onderzoeker of de pagina al ingesteld staat op 'Utrecht'.
17			Ja	
18	-	-	-	-
19	Nee	Nee	Ja	In het nagesprek zegt hij: 'Het valt niet op, maar het staat er wel bij. Je ziet het blokje 'Start de StemWijzer' en je begint direct'.
20	Nee	Nee	Ja. Ze leest 'Start de StemWijzer' hardop voor.	
21	Nee	Nee	Ja	
22	Nee	Nee	Ja	In het nagesprek zegt hij dat het onduidelijk is, dat de logo's aanklikbaar zijn.

Stellingen

Problemen met stellingen

Participant	Positief/negatief	Begrippen (OZB, welstandscommissie e.d.)	Locaties	Antwoordopties	Informatie opzoeken	Opmerkingen over stellingen	Blok Tip gezien?
1	Geen moeite met ontkenningen	Weet wat ze betekenen	Kent niet alle locaties	Ze gebruikt alle antwoordopties. De stellingen die ze overslaat verwacht ze later terug te zien. Ze ziet de optie 'Sla deze vraag over' voor het eerst bij stelling 10.	Nee, ze zoekt niets op.	Ze vindt de stellingen soms te strikt (stelling 10 en 15). Andere stellingen vindt ze lastig (bijv. de stellingen 1, 2, 7, 8, 10, 15, 20, 27 en 29). Ze vindt dat er meer achter zit.	Nee, dat heeft ze niet gezien.
2	Had wel moeite met de ontkenningen. Hij moest sommige stellingen even goed lezen.	Begrijpt niet alle begrippen	Kent niet alles	Heeft de optie 'geen van beide' niet gebruikt. Alle andere antwoordopties heeft hij wel gekozen.	Nee, hij zoekt niets op.		Nee, heeft hij niet gezien
3	Deze participant geeft aan dat hij moeite had met de ontkenningen. Als hij de stellingen beantwoordde vertelde hij zijn	Begrijpt de begrippen	Weet alle locaties behalve Noordelijke Randweg	Heeft alle opties gebruikt behalve 'sla deze vraag over'.	Nee, hij zoekt niets op.	Hij mist nog stellingen over bepaalde issues zoals migratie.	Nee, dat heeft hij niet gezien

	redenering van zijn mening naar één van de antwoordopties.						
4	Aantal negatieve formuleringen valt in deze StemWijzer wel mee. Ze had er niet heel veel moeite mee.	Weet niet wat OZB en welstandscommissie zijn.	Kent alle locaties behalve Noordelijke Randweg	Ze gebruikt alle antwoordopties behalve 'sla deze vraag over'. Ze wil toch wat invullen, dus kiest ze bij twijfel voor 'geen van beide'.	Ja, ze zoekt OZB en welstandscommissie op	Ze mist de nuances bij sommige stellingen.	Ze heeft het blok 'Tip' niet gezien.
5	Ze ziet vaak een woord als 'niet' over het hoofd. Ze geeft aan dat ze moeite heeft met sommige stellingen: 'Misschien bij dubbele ontkenningen of omdat je het zo leest. Soms lijkt het tegenstrijdig wat er staat'.	Ze weet wat de begrippen betekenen.	Ze kent alle locaties behalve Noordelijke Randweg	Ze gebruikt alle opties behalve 'sla deze vraag over'. Ze heeft die lichtgrijze knop wel gezien.	Zoekt het aantal coffeeshops in Utrecht op en bekijkt de plannen over de Noordelijke Randweg		Ze heeft het niet gezien.
6	Geen moeite met ontkenningen.	Ze kent de betekenis van de begrippen.	Ze kent alles behalve de fietsbrug tussen Leidsche Rijn en Oog in al.	Ze gebruikt alle antwoordopties. Ze geeft aan dat ze niet goed weet wat het verschil is tussen 'geen van beide' en 'sla	Ze zoekt niets op.	'De dingen zijn alweer snel te stellig. Dan weet ik niet wat ik ermee moet, dus de stellingen	Ze heeft er niet op geklikt.

				deze vraag over'. In het nagesprek zegt ze: 'Ik heb voor sla over gekozen als ik het totaal niet wist. Ik heb voor geen van beide gekozen als ik het te ongenueanceerd vond en daardoor niet kon kiezen'.		zouden minder stellig mogen zijn'.	
7	De pcp had problemen bij stelling 8 over het afzien van een theater in Leidsche Rijn. Hij wil dat hij theater niet komt, maar koos voor 'oneens'.	Hij kent de begrippen.	Hij kent de locaties, behalve de fietsbrug tussen Leidsche Rijn en Oog in Al.	Hij heeft alle opties gebruikt, behalve 'sla deze vraag over'. Hij heeft die optie wel gezien, maar bewust niet gebruikt.	Hij zoekt niets op.		Hij heeft het blok met 'Tip' niet gezien.
8	Ze geeft aan dat ze moeite had met de negatief geformuleerde stellingen 19 en 25.	Ze weet niet wat de OZB is.	Ze kent Amelisweerd en Noordelijke Randweg niet.	Ze heeft alle antwoordopties gebruikt.	Ze zoekt niets op.		Ze heeft het blok wel gezien, maar ze concentreerde zich op het beantwoorden van de stellingen.
9	Ze laat zien dat ze	Ze weet niet wat de	Kent geen	Ze heeft alle	Ze zoekt de betekenis	Ze vindt de	Ze heeft het

	twijfelt bij stelling 9 over het afschaffen van de OZB. Ze wil dat de OZB blijft en wil eerst op 'eens' klikken, daarna klikt ze op 'oneens'.	OZB is en wat de welstandscommissie doet.	enkele locatie goed.	antwoordopties gebruikt behalve 'Sla deze vraag over'. Die knop geeft haar het gevoel dat ze helemaal geen keuze maakt.	van de OZB en de welstandscommissie op. Ze zoekt ook nog op wat de U-pas is.	stellingen nogal radicaal.	blok gezien, maar ze wilde niet beïnvloed worden door partijen.
10	Bij sommige stellingen dacht hij: waarom staat dit nu zo? Het brengt hem in verwarring.	Hij kent alle begrippen	Kent alle locaties behalve de exacte locatie van de Noordelijke Randweg	Hij heeft alle antwoordopties gebruikt, behalve 'sla deze vraag over'.	Hij zoekt niets op.	Deze pcp noemt de stellingen rabiaat. Tevens vraagt hij zich af of de gemeente wel invloed heeft op bepaalde zaken.	Hij heeft het blok niet gezien
11	Ze had geen moeite met de negatief geformuleerde stellingen.	Ze weet niet goed wat de OZB en de welstandscommissie zijn.	Ze kent niet alle locaties even goed.	Ze gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'. Ze heeft die optie wel gezien, maar bewust niet gebruikt.	Ze zoekt niets op.		Ze heeft er niet op geklikt, maar het is onbekend of ze het ook niet gezien heeft.
12	Ze vond de stellingen met 'ontkenningen' lastig.	Ze weet niet goed wat de OZB en welstandscommissie zijn.	Ze kent de locaties, maar ze weet niet precies waar de Noordelijke Randweg ligt.	Ze gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'. Ze heeft de optie wel gezien.	Ze zoekt 'welstandscommissie' op.	Ze vindt het jammer dat ze niet in gradaties kan antwoorden.	Ze heeft het onderdeel niet gezien. Ze geeft ook aan dat ze niet zou willen kijken, omdat ze zelf antwoorden

							wil geven en dan moet een passende partij uit het resultaat komen.
13	Ze had geen moeite met de negatief geformuleerde stellingen.	Ze weet niet goed wat de welstandscommissie is.	Ze kent alle locaties.	Ze gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'. Ze heeft die optie wel gezien.	Deze participant zoekt niets op.	Ze adviseert op de stellingen op te delen in meerdere zinnen.	Ze heeft het blok gezien, maar genegeerd.
14	Ze heeft zelf geen moeite met de negatieve formulering, maar ze denkt dat anderen daar wel moeite mee hebben.	Ze weet niet goed wat de OZB en welstandscommissie zijn.	Ze kent het Westplein en Noordelijke Randweg niet.	Ze gebruikt alle antwoordopties.	Ze bekijkt de partijtoelichtingen bij stelling 23.	De pcv vindt dat de stellingen 'te kort door de bocht gaan'. Ze mist genuanceerde antwoordopties.	Ze heeft het blok gezien en erop geklikt bij stelling 23. Ze heeft de toelichtingen van zes partijen gezien.
15	-	-	-	-	-		
16	Ze zegt van niet, maar in het resultatenschermbij twijfelt ze aan haar antwoord bij de negatieve stelling 1.	Ze kent alle begrippen.	Ze kent ook alle locaties.	Ze gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'. Ze heeft die optie niet gezien.	Ze zoekt niets op.		Ze heeft het blok niet gezien.
17	Hij geeft niet aan dat hij moeite heeft met de negatief	Hij kent alle begrippen behalve de welstandscommissie.	Hij kent geen enkele locatie.	Hij gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'. Hij	Hij zoekt niets op.		Hij heeft het blok niet gezien.

	geformuleerde stellingen.			heeft die optie niet gezien.			
18	-	-	-	-	-		
19	Hij heeft geen moeite met de negatief geformuleerde stellingen.	Hij kent enkele begrippen niet.	Deze pcp laat niet duidelijk merken of hij alle locaties kent.	Hij gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'. Hij heeft die optie niet gezien.	Hij zoekt niets op.		Hij heeft het blok niet gezien.
20	Ze heeft er geen moeite mee.	Over het algemeen kent zij de begrippen.	De pcp kent alle locaties behalve de Noordelijke Randweg.	Ze gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'.	Ze zoekt niets op.	Ze vindt de stellingen vaak te zwart-wit.	Ze heeft het niet gezien.
21	Hij heeft geen moeite met de negatief geformuleerde stellingen.	Hij weet niet wat de welstandscommissie is.	Hij kent alle locaties.	Hij gebruikt alle antwoordopties, behalve 'sla deze vraag over'. Hij heeft die optie niet gezien.	Hij zoekt niets op.		Hij heeft het niet gezien.
22	Hij heeft wel moeite met het beantwoorden van de negatief geformuleerde stellingen.	Hij weet niet wat de welstandscommissie is.	Hij kent de locaties, behalve de Leidsche Rijn.	Hij gebruikt alle antwoordopties.	Hij zoekt niets op.	Hij adviseert om de negatieve formuleringen eruit te laten, want hij is bang dat hij de verkeerde antwoorden geeft.	Hij heeft het blok niet gezien.

	Kent begrippen			Kent locaties					
Participant	OZB (9)	Welstand	Leefbaarheidsbudget	Windmolens Lage	Amelisweerd	Fietsbrug	Westplein	Noordelijke	Aanbevelingen

		s-commissie (11)	(14)	Weide en A12 (12)	(19)	tussen Leidsche Rijn en Oog in Al(21)	(22)	Randweg (23)	
1	Ja	Ja	Ja	Weet het niet precies	Weet niet precies waar het is.	Ja, maar komt er niet vaak	Nee	Nee	Een plattegrond bij de locaties kan handig zijn.
2	Nee	Hij weet niet of het een belangrijk orgaan is.	Hij heeft er nog niets van gezien, maar afschaffen hoeft niet.	Ja	Ja	Ja, maar niet heel goed.	Nee	Nee	
3	Ja, maar hij weet er weinig van	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	
4	Nee, maar zoekt het op	Ja, maar zoekt het voor de zekerheid op	Ja	Ja	Ja	Ja, maar komt daar bijna nooit	Ja	Nee, weet ze niet helemaal	Ze mist kaartjes bij de locaties en niet-studerende informatieve inleidingen.
5	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee, maar zoekt het op	Ze mist toelichtingen bij begrippen. Ze zoekt zelf op waar de Noordelijke Randweg ligt en welke plannen ervoor zijn.
6	Ja	Ja	Ja, denkt dat het buurtfeesten zijn	Ja	Ja	Weet het niet	Ja	Ja	
7	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Onbekend. Pc zegt: 'Noordelijke	

								Randweg?' en kiest oneens	
8	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ze wil dat de begrippen uitgelegd worden. Misschien moet er een 'i' boven het begrip staan met daarachter meer informatie.
9	Nee, maar zoekt het op	Nee, maar zoekt het op	Ja	Ja	Nee	Nee, ze kent alleen Oog in Al	Nee	Niet helemaal	Deze pcp mist een link naar meer informatie over bijvoorbeeld de welstandscommissie
10	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Fietsbruggen zijn sowieso goed	Ja	Nee	
11	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	Ze mist een kaartje bij de locaties en uitleg bij begrippen zoals de welstandscommissie
12	Onbekend, ze vindt het ook niet interessant	Nee, maar zoekt het op	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, maar weet niet goed wat voor tunnel	Nee, weet het niet precies	
13	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	
14	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja, maar heeft fietsvriendelijkheid hoog in het vaandel	Nee	Nee	

						staan			
15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	
17	Ja	Nee	Ja	Ja	Onbekend, maar 2 keer 7 banen vindt hij erg veel	Nee	Nee	Onbekend	
18	-	-	-	-	-	-	-	-	
19	Nee	Nee	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Nee	
20	Ja	Nee	Ja	Ja, windmolens zijn beter voor milieu	Ja	Ja, maar weet het niet precies. Ze is voor het fietsen	Ja	Nee	Ze had graag meer uitleg gehad over de welstandscommissie en de milieuzone
21	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	
22	Ja	Nee	Ja	Ja, zorgt voor schone energie	Ja	Nee	Ja	Ja	Hij mist informatie over de Noordelijke Randweg.

Partijen

Participant	Alle partijen	Laat selectie staan	Verwijdert partijen uit selectie	Voegt partijen toe	Opmerkingen over dit onderdeel
1	Ja				
2	Ja				Deze pcp zoekt de partij van Henk Westbroek op, maar vindt de partij niet. In het nagesprek selecteert hij alleen de gevestigde partijen

					waarna hij zijn voorkeurspartij ook als resultaat krijgt.
3	Ja				
4	Ja				Ze klikt de partijen eerst los aan, totdat ze de knop 'selecteer alles' ziet.
5		Ja			Ze dacht dat ze de grijze partijen niet aan kon klikken.
6			Ja	Ja	
7				Ja, alleen PvdD	Hij voegt alleen de PvdD toe.
8		Ja			
9	Ja				
10			Ja		Deze pcp denkt dat de aangevinkte partijen al bij zijn score passen.
11				Ja	
12		Ja			Deze pcp wil geen 'vage partijen' meenemen in het resultaat.
13			Ja		Ze ziet dat een aantal partijen al aangevinkt zijn. Ze vraagt aan de onderzoeker of ze deze partijen ook kan 'ontklikken'.
14	Ja				
15	-	-	-	-	
16			Ja	Ja	Deze participant snapt

					niet goed wat ze hiermee moet. Ze denkt dat de aangevinkte partijen voor haar in aanmerking komen.
17			Ja		Hij denkt dat de aangevinkte partijen al het best bij hem passen, maar hij klikt een aantal toch weg.
18	-	-	-	-	
19		Ja			
20	Ja				Ze selecteert alles met één knop.
21			Ja		
22			Ja	Ja	

Extra belangrijk

Participant	Begrijpt de pcp het idee achter de selectie?	Selecteert stellingen	Selecteert geen stellingen
1	Deze participant begrijpt niet goed dat dertig onderwerpen corresponderen met de dertig stellingen. Ze vindt de onderwerpen erg kort benoemd. Daarnaast wil ze stellingen als minder belangrijk markeren, maar dat lukt niet.	Ja	-

2	Hij weet niet precies hoeveel zwaarder de belangrijke stellingen gaan wegen.	-	Ja
3	Hij zegt in het nagesprek dat hij bij Kieskompas bepaalde stellingen extra zwaar kan laten wegen, maar hij heeft niet door dat dit ook kan. Later in het nagesprek vertelt hij dat de geselecteerde stellingen wél extra meewegen in het resultaat.	Ja	
4	Ja, ze selecteert meteen stellingen. Nadat ze het resultaat heeft gezien, gaat ze met SW spelen door stellingen aan- en uit te klikken om te kijken of het resultaat veranderd.	Ja	
5	Ze vraagt aan de onderzoeker of deze onderwerpen over de dertig stellingen gaan die ze in heeft gevuld.	Ja	
6	Ze begrijpt wat zij moet doen bij dit onderdeel.	Ja	
7	Hij begrijpt wat hij moet doen bij dit onderdeel.	Ja	
8	Deze participant leest de stellingen die in een zwart balkje verschijnen zodra ze met haar muis over de onderwerpen ging.	Ja	
9	Ze weet niet precies hoe de score wordt berekend, maar ze weet wel dat het aanvinken van stellingen invloed heeft op de resultaatberekening.	-	Nee

10	Hij selecteert de stellingen die voor hem belangrijk zijn, maar hij vindt het wel veel werk.	Ja	
11	Ze selecteert de stellingen die zij belangrijk vindt.	Ja	
12	De pcp is van mening dat geen enkele stelling extra belangrijk voor haar is. Normaal zou ze gaan spelen met dit onderdeel om te kijken of het resultaat anders wordt.	-	Nee
13	Ze vraagt aan de onderzoeker of dit over dezelfde onderwerpen gaat als de stellingen.	Ja	
14	Ze selecteert voor haar belangrijke onderwerpen.	Ja	
15	-	-	-
16	Ze denkt dat ze maar één onderwerp aan kan klikken. Bij stelling 19 over de verbreding van de A27 zegt ze: 'Als ik wil dat die smal blijft, vind ik dat dan ook belangrijk?'.	Ja	
17	De participant vraagt aan de onderzoeker of hij dit ook in moet vullen.	Ja	-
18	-	-	-
19	Hij vraagt aan de onderzoeker of hij dit zelf aan moet klikken.	Ja	
20	Ze weet dat het markeren van stellingen invloed heeft op de resultaatberekening.	-	Nee
21	Hij selecteert een aantal	Ja	

	onderwerpen.		
22	Hij selecteert een aantal onderwerpen.	Ja	

Resultaat

Participant	Begrip van de grafiek	Bekijkt het vergelijkingsoverzicht	Begrip van het vergelijkingsoverzicht	Leest de partijtoelichtingen	Bekijkt partijwebsites	Opmerkingen over dit onderdeel
1	Ze snapt de grafiek	Ja	Ja, maar ze moet wel even goed kijken. Ze raakt verward door het partijantwoord 'oneens'.	Nee	Nee	- Het kleurgebruik blauw-zwart-grijs is niet duidelijk. - Ze wil meteen alle stellingen die zij belangrijk vindt vergelijken.
2	Hij vindt dat de balkjes erg leeg zijn en hij begrijpt niet dat hij maar weinig overeenkomsten heeft.	Ja	Ja	Nee	Hij klikt vanuit de grafiek op D66, maar klikt de partijwebsite meteen weer weg.	
3	Hij begrijpt de grafiek.	Ja	Hij twijfelt eraan of hij het overzicht begrijpt. Later begrijpt hij het wel.	Ja, van D66 als hij een ander antwoord dan de partij heeft gegeven. Hij ziet dat ze toch dezelfde mening hebben, maar een ander antwoord kozen.	Ja, kijkt op website Student & Starter, maar hij haakt af op campagne voeren via Tinder	

4	Ze begrijpt de grafiek	Ja	Ze heeft moeite om partijen in het overzicht te selecteren. Na een aantal muisklikken heeft ze het overzicht goed en begrijpt ze het.	Ja, ze kijkt naar de toelichtingen van de VVD bij de stellingen waarop ze van antwoord verschillen. In sommige gevallen is ze het eens met de partijtoelichting.	Nee	
5	Ze ziet welke partij het best bij haar past en wordt door 'oneens' gemotiveerd om te kijken op welke punten ze van mening verschilt.	Ja	Ze begrijpt het overzicht niet meteen, want ze denkt dat GL het oneens is met het wietexperiment. Alleen is de partij het oneens met de stelling en wel eens met het experiment. Ze ziet ook haar eigen antwoorden niet duidelijk terug.	Nee	Nee	De toelichtingen moeten makkelijker uitgekapt kunnen worden.
6	Ze begrijpt de grafiek.	Ja, maar ziet het overzicht pas als ze de tweede vragenlijst invult.	Ze begrijpt het overzicht, maar ze heeft moeite om partijen in het overzicht te verwijderen en toe te voegen.	Ja, voornamelijk naar de verschillen in standpunten.	Nee	
7	Hij begrijpt de grafiek.	Ja	Hij begrijpt het overzicht niet meteen, omdat hij denkt dat hij juist de	Ja, hij bekijkt de stellingen waarop hij verschilt met de PvdD.	Nee	Hij ziet de overeenkomsten en verschillen liever in groen

			minste overeenkomsten heeft met de partij die het beste bij hem past. Daarna ziet hij dat de witte vakken verschillen zijn.			en rood.
8	Ze kijkt naar de grafiek, maar is meer geïnteresseerd in de partijwebsites.	Ja	Ze ziet veel grijze vlakken bij de partij die uit het resultaat kwam. Daarom wil ze alleen naar de antwoorden op de stellingen kijken die zij belangrijk vindt, maar dat vindt ze niet meteen.	Ja	Ze gaat vanuit het overzicht naar de websites van PvdA, GL en SP.	Ze had verwacht dat ze meteen een overzicht kreeg van alle antwoorden op stellingen die zij belangrijk vindt.
9	Ze begrijpt de grafiek, maar in het nagesprek weet ze niet meer goed hoe ze de grafiek moet interpreteren. Ze vindt de balkjes te leeg.	Ja. Ze keek er uit zichzelf naar, maar ze wilde eerst stoppen nadat ze de grafiek had gezien.	Ze lijkt het te begrijpen	Ja, ze leest de toelichtingen van GL op stelling 3.	Nee	
10	Hij heeft moeite met 'U bent het op X aantal punten oneens', want hij weet niet op hoeveel punten hij het	Ja	Hij klikt op 'Vergelijk de stellingen die ik extra belangrijk vind' en komt zo in het vergelijkingsoverzicht uit. Hij moet even kijken hoe het	Nee, omdat hij zijn keuze nu toch al heeft gemaakt.	Nee	

	eens is met de partij. Zo vindt hij ook de lengte van de staven nietszeggend. Hij weet niet of hij maar op één antwoord of op drie antwoorden verschilt met de partij die op de tweede plek in de grafiek staat.		overzicht is ingedeeld, maar hij heeft het snel door.			
11	Ze ziet met welke partijen ze de meeste overeenkomsten heeft.	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Ze gaat vanuit de grafiek naar de partijwebsite van Ons Utrecht.	
12	Ja, ze begrijpt het overzicht	Ja, wel na enige aansporing van de onderzoeker	Ze begrijpt het overzicht, maar ze ziet niet meteen hoe ze de volgende stellingen kan zien.	Ja, ze kijkt naar toelichtingen van GL en PvdA.	Nee	
13	Ze weet niet hoeveel punten er te scoren waren, dus weet ze niet of een X aantal punten oneens veel of weinig is.	Ja	Ze kijkt naar de antwoorden van de drie partijen die bovenaan staat.	Ja, ze leest ook toelichtingen.	Nee	
14	Ze begrijpt het overzicht en klikt op '8 punten'	Ja	Ze heeft moeite om partijen in het overzicht toe te	Ja, op punten waarop ze verschilt met S&S. Ze ziet dat	Ze opent per ongeluk de pagina van SP.	

	<p>waarna ze in het overzicht uitkomt. In het nagesprek geeft ze aan dat het duidelijker is als de overeenkomsten verteld worden. Ze zegt: 'Tellen ze nou de verschillen of de overeenkomsten?'</p>		<p>voegen of te verwijderen. Ze komt per ongeluk op de partijwebsite van de SP uit. Daar kijkt ze niet naar.</p>	<p>ze vaak hetzelfde denkt als de partij, maar dat ze een ander antwoord heeft gegeven.</p>		
15		-		-		
16	<p>Ze vindt het onduidelijk dat ze het op een X aantal punten 'oneens' is. Ze weet niet hoeveel punten er zijn. Ze begrijpt wel dat de partij bovenin de grafiek het best bij haar past.</p>	Ja	<p>Ze vergelijkt de antwoorden op de stellingen die zij extra belangrijk vindt. In het overzicht weet ze even niet meer welk antwoord ze op de eerste stelling heeft gegeven en ze snapt het overzicht even niet. Later begrijpt ze het wel.</p>	<p>Ja, ze leest toelichtingen van de SP en GL op stelling 1. Ze snapt het antwoord van de SP niet, omdat het niet met hun toelichting strookt.</p>	<p>Ze ziet in het vergelijkingsoverzicht een onbekend logo. Daar klikt ze op en de pagina van de Basis Inkomen Partij wordt geopend. Ze leest daar vlug hun standpunten, maar ze vindt het niet interessant.</p>	
17	<p>Hij heeft moeite met de labels 'oneens' en 'eens' die bij de grafiek staan. Daarom moet hij wat langer kijken.</p>	Ja	<p>Hij ziet niet meteen hoe hij van de grafiek naar dit onderdeel kan, maar hij vindt het toch zelf. Hij snapt het overzicht wel.</p>	Nee	Nee	

18		-		-		
19	Hij denkt dat de partijen onderin de grafiek het meest met hem eens zijn, maar dat is tegenstrijdig met het advies. Hij vindt het vreemd dat er twee waarden in één grafiek staan.	Ja	Hij zoekt in het overzicht de drie stellingen op die hij extra belangrijk vindt. Hij begrijpt het overzicht wel.	Nee	Nee	
20	Ze raakt in de war door het label 'oneens'.	Kijkt hier heel vluchtig naar en ziet dat de landelijke partijen ook in het resultaat staan.	Ze kijkt voornamelijk naar de partijlogo's en niet naar de individuele antwoorden, want die vindt ze niet interessant.	Nee	Ze gaat vanuit de grafiek naar de partijwebsites van Ons Utrecht en Ouderen Partij Utrecht	
21	Hij begrijpt de grafiek	Ja	Hij begrijpt het overzicht en hij kijkt voornamelijk naar de antwoorden van de PvdA, SP en GL. Hij wil niet alleen naar de antwoorden op belangrijke stellingen kijken.	Ja, want hij leest de toelichtingen van PvdA, SP en GL	Nee	
22	Hij begrijpt de grafiek.	Ja	Hij begrijpt het overzicht.	Ja, want hij leest toelichtingen van de PvdD. Hij merkt dat de toelichtingen grammaticaal niet	Nee	

				altijd kloppen.		
--	--	--	--	-----------------	--	--

Statistieken

Participant	Tabblad gezien en bekeken	Tabblad gezien, maar niet bekeken	Tabblad in nagesprek gezien	Onderdeel 'Statistieken' werd geblokkeerd door server	Opmerkingen over dit onderdeel
1				Ja	
2				Ja	
3				Ja, maar heeft wel het tabblad gezien	
4				Ja	
5			Ja		Leuk om te zien
6				Ja	
7			Ja		Het lijkt hem handig om de statistieken voor de resultatenpagina te zetten. Hij merkt op dat hij de stellingen nog eens beter leest.
8			Ja		Ze denkt dat ze nu kan lezen welke partij de verkiezingen gaat winnen.
9			Ja		De titel van het tabblad vindt ze niet uitnodigend genoeg.
10				Ja, maar heeft wel het tabblad gezien	
11			Ja		Ze vindt het niet interessant om te zien.

12	Ja				Ze vindt het leuk om te zien, maar het heeft geen invloed op haar mening.
13			Ja		Ze heeft een beeld gekregen hoe andere mensen denken.
14		Ja			Leuk om te zien.
15	-	-	-	-	
16				Ja	
17			Ja		Hij weet even niet hoe hij het onderdeel moet interpreteren. Later begrijpt hij het wel. Hij vindt het wel leuk om te zien.
18	-	-	-	-	
19			Ja		Hij vindt het niet belangrijk wat andere mensen denken.
20			Ja		Ze leest de stellingen opnieuw en twijfelt dan aan haar antwoord op stelling 6.
21		Ja			Het heeft geen toegevoegde waarde voor hem.
22					Hij vindt het leuk om te zien, maar het heeft geen toegevoegde waarde.

